

2015

RAPORT O STANIE GMINY DUSZNIKI

Gmina Duszniki
ul. Sportowa 1, 64-550 Duszniki
www.duszniki-wlkp.pl

Wielkopolski Ośrodek Kształcenia i Studiów Samorządowych
ul. Wawrzyniaka 37, 60-504 Poznań

Szanowni Państwo,

Oddajemy do Państwa rąk „Raport o stanie gminy Duszniki”, który jest jednym z dokumentów strategicznego planowania rozwoju naszej Gminy. Raport to swoiste spojrzenie na aktualną, wewnętrzną i zewnętrzną sytuację Gminy w poszczególnych dziedzinach jej funkcjonowania, co pozwoli wskazać wyzwania, jakie stoją przed nami w XXI wieku.

Raport zawiera wyłącznie fakty. Ich ocena sprowadza się do odpowiedzi na pytania: „Co widać?”, „Jakie zjawiska - dobre, czy niekorzystne, rzucają się w oczy?” Chociaż pod każdym z rozdziałów wyciągnięto wnioski, to zadanie to należy w głównej mierze do Czytelnik

Wyzwaniem, jakie stawia Raport, jest wskazanie, jakie ważne dla rozwoju procesy kryją się za tymi faktami - w każdej z opisanych 11 dziedzin.

Trafne sformułowanie nazw tych procesów wskaże, co w zasobie lokalnym wspólnoty dusznickiej stanowi trwałe podstawy rozwojowe, co trzeba eliminować. Na czym Duszniki mają budować swoją pomyślność, które drogi wiodą donikąd. Co stanowi o odrębności i unikalności Gminy i co pozwoli wykreować zarówno dynamikę jej rozwoju, jak i w ludziach poczucie dumy i tożsamości, tak ważne dla energii wspólnoty.

Raport nie jest monografią, opisującą w szczegółach każdą z dziedzin aktywności Gminy, ale zbiorem informacji, dzięki któremu będziemy mogli podjąć decyzje o ścieżkach dalszego rozwoju naszej małej Ojczyzny.

Skupienie wysiłków na najistotniejszych dla rozwoju naszej Gminy przedsięwzięciach stanowi obowiązek zarówno obecnych, jak i przyszłych władarzy, a od organizacji, instytucji i przedsiębiorstw, a w szczególności mieszkańców wymaga aktywnego współdziałania w ich realizacji.

Na Raport składa się jedenaście rozdziałów. W każdym z nich starano się zawrzeć w miarę najaktualniejsze i najdokładniejsze informacje.

Składam serdeczne wyrazy uznania i podziękowania wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tego dokumentu. Przy opracowaniu „Raportu o stanie gminy Duszniki” korzystaliśmy z materiałów wielu instytucji. Dzięki temu publikacja zawiera informacje „z pierwszej ręki”, pozwalające ocenić i przeanalizować różne zagadnienia, związane z rozwojem społeczno-gospodarczym Gminy na przestrzeni kilku poprzedzających lat.

Zachęcam wszystkich zainteresowanych, a w szczególności mieszkańców do lektury dokumentu.

Roman Boguś
Wójt Gminy Duszniki

FOTOGRAFIA 1. DUSZNIKI Z LOTU PTAKA

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	6
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY DUSZNIKI.....	9
1.1. Historia Gminy Duszniki	9
1.2. Herb gminy Duszniki	11
1.3. Duszniki dzisiaj.....	12
1.4. Władze Gminy.....	14
2. ŚRODOWISKO NATURALNE.....	18
2.1. Położenie i ukształtowanie powierzchni	18
2.2. Warunki glebowe	18
2.3. Warunki wodne	19
2.4. Walory środowiskowe - lasy i obszary zadrzewione, fauna i flora.....	21
2.5. Surowce mineralne	22
2.6. Warunki klimatyczne	22
3. DEMOGRAFIA, BEZROBOCIE, AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA	25
3.1. Liczba i struktura ludności	25
3.2. Bezrobocie.....	28
3.3. Organizacje pozarządowe	32
4. BUDŻET GMINY.....	35
4.1. Bilans dochodów i wydatków budżetowych.....	35
4.2. Dochody Gminy	36
4.3. Wydatki Gminy	43
4.4. Zadłużenie Gminy	52
5. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA	54
5.1. Podmioty gospodarcze	54
5.2. Rolnictwo	59
6. MIENIE KOMUNALNE I ORGANIZACJA USŁUG KOMUNALNYCH.....	68
7. JAKOŚĆ I WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	71
7.1. Sytuacja mieszkaniowa	71
7.2. Wodociągi	73
7.3. Kanalizacja.....	75
7.4. Gospodarka odpadami stałymi	80
7.5. Telekomunikacja	80
7.6. Gazyfikacja.....	81
7.7. Energetyka i ciepłownictwo	83
7.8. Drogownictwo.....	84

7.9. Transport publiczny.....	87
7.10. Usługi dla mieszkańców i turystów	88
8. POMOC SPOŁECZNA I BEZPIECZEŃSTWO MIESZKAŃCÓW GMINY	90
8.1. Pomoc społeczna	90
8.2. Charakterystyka stanu przestępczości w Gminie	95
8.3. Ochotnicza Straż Pożarna.....	97
9. SŁUŻBA ZDROWIA	100
10. OŚWIATA, KULTURA I SPORT.....	102
10.1. Szkolnictwo.....	102
10.2. Kultura.....	105
10.3. Media lokalne	108
10.4. Sport	108
11. TURYSTYKA I PROMOCJA	113
11.1. Walory przyrodniczo-rekreacyjne oraz zabytki na terenie Gminy	113
11.2. Działania promocyjne Gminy	120
12. SPIS TABEL	125
13. SPIS RYSUNKÓW	126
14. SPIS WYKRESÓW	127
15. SPIS FOTOGRAFII	128

WSTĘP

Niniejszy raport o stanie Gminy Duszniki powstał dla celów budowy strategii jej rozwoju. Dlatego skupia się on na sferach życia, zwanych „motorami rozwoju lokalnego”. Jest ich jedenaście i ujęte są w kolejne rozdziały raportu.

Raport zawiera wyłącznie fakty. Ich ocena sprowadza się do odpowiedzi na pytania: „Co widać?”, „Jakie zjawiska - dobre, czy niekorzystne, rzucają się w oczy?”

Projekt opracowania kompleksowego, strategicznego programu rozwoju Gminy obejmuje dwa etapy. Pierwszym z nich jest przygotowanie Raportu o stanie Gminy, a drugim – wspomnianego już dokumentu Strategii Rozwoju.

Celem przygotowania niniejszego Raportu było uzyskanie dokładnego wglądu w sytuację gospodarczą i społeczną gminy Duszniki. Zgromadzone zostały szczegółowe dane o wszystkich aspektach funkcjonowania Gminy według stanu na dzień opracowywania Raportu, jak również za kilka lat wstecz. Dzięki temu istnieje możliwość dokonania analizy historycznej, czyli wszechstronnego porównania poziomu rozwoju Gminy na przestrzeni ostatnich kilku lat.

Raport pokazuje także pewne trendy rozwojowe i jest podstawą do obiektywnej, opartej na faktach, oceny możliwości dalszego rozwoju Gminy. Jest on opisem stanu, do którego będzie się można odwoływać w trakcie realizacji strategii, śledząc postępy wdrażania zaplanowanych działań.

Raport zawiera analizę następujących obszarów działalności Gminy:

- środowisko naturalne,
- demografia i rynek pracy (w tym bezrobocie),
- finanse gminy (analiza budżetu Gminy w ostatnich 5 latach),
- działalność gospodarcza,
- warunki życia mieszkańców (w tym sytuacja mieszkaniowa, wodociągi i kanalizacja, drogi, gospodarka odpadami),
- pomoc społeczna,
- ochrona zdrowia,
- bezpieczeństwo publiczne,
- oświata,
- kultura, sport i rekreacja,
- turystyka.

Analiza zgromadzonych danych pozwoliła na zidentyfikowanie zarówno atutów (silnych stron) Gminy, jak i pewnych braków oraz problemów. Stały się one podstawą procesu planistycznego, bowiem atuty są tymi elementami, na których należy bazować planując dalszy rozwój Dusznik. Z kolei usunięcie bądź zniwelowanie braków i problemów to zadania, których realizacja powinna przyczynić się do lepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców i przyjezdnych, a więc zwiększenia atrakcyjności Gminy.

Informacje zebrane i przeanalizowane w niniejszym dokumencie pochodzą z wielu źródeł i są wynikiem prac szerokiego grona osób, reprezentujących m.in.:

- Urząd Gminy Duszniki;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dusznikach;
- Bibliotekę Publiczną i Centrum Animacji Kultury – Duszniki;
- Powiatowy Urząd Pracy w Szamotułach;
- Szkoły;
- Komendę Powiatową Policji w Szamotułach;
- Państwową Straż Pożarną w Szamotułach.

Dla opracowania Raportu szczególnie cenne okazały się rozmowy przeprowadzone z pracownikami Urzędu Gminy i jednostek jemu podległych oraz analiza szeregu dokumentów, będących w posiadaniu Urzędu, takich jak raporty z wykonania budżetu Gminy, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, poprzednia Strategia Rozwoju Gminy, sprawozdania z działalności poszczególnych jednostek gminnych, czy też materiały informacyjno-promocyjne na temat Gminy.

Prace nad niniejszym Raportem były realizowane na podstawie umowy, zawartej między gminą Duszniki a Stowarzyszeniem Wielkopolski Ośrodek Kształcenia i Studiów Samorządowych w Poznaniu.

Autorami niniejszego opracowania są konsultanci WOKISS – Ewa Hałas, Tomasz Hałas i Radosław Szarleja.

Koordynatorem prac z ramienia Gminy był pan Radosław Wawrzyniak - Inspektor ds. Inwestycji i Pozyskiwania Funduszy Zewnętrznych w Urzędzie Gminy w Dusznikach.

FOTOGRAFIA 2. DUSZNIKI Z LOTU PTAKA

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

FOTOGRAFIA 3. SĘDZINKO – MIEJSCE ODPOCZYNKU PODRÓŻNYCH NA AUTOSTRADZIE A2

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY DUSZNIKI

1.1. Historia Gminy Duszniki¹

Okolice Dusznik zamieszkiwane były już w okresie przedhistorycznym, o czym świadczą wykopaliska archeologiczne. Za czasów Piastów znajdowało się na tym terenie pięć grodów: niedaleko Brzozy, Młynkowa, Niewierza, Wilkowa i Zalesia. Były one częścią systemu obronnego dla Poznania od zachodu. W przeszłości była to kraina mokradeł porośniętych lasami. Powodowało to „duszne powietrze” – stąd, jak głosi legenda, nazwa wsi Duszniki (wpłynęło na nią środowisko przyrodnicze). Inna wersja powstania nazwy głosi, że wieś ta darowana została katedrze poznańskiej jako legat nieznanego ofiarodawcy za jego duszę i właśnie dlatego wieś nazwano Duszniki.

Na podstawie dokumentów, znajdujących się w Archiwum Archidiecezjalnym w Poznaniu, ks. prof. Józef Nowacki twierdzi, że Duszniki należały do dóbr biskupstwa poznańskiego już przed rokiem 1235. *„Drugi znaczny zwarty kompleks w kluczu bukowskim tworzyły starodawne włości biskupie z X czy XI wieku: Wilczyna, Koszanowo, Podrzewie, Sękowo, Młynkowo, Duszniki i przejściowo Młodasko, częściowo nabyte w 1292 r., lecz już w XIV wieku sprzedane”*. Wilczyna wspomniana jest w przywileju Kazimierza Wielkiego z r. 1350; Koszanowo, Duszniki, Podrzewie i Sękowo w początkach XV wieku; Młynkowo natomiast w roku 1510. Można przypuszczać, że kościół powstał tu w XII wieku, ponieważ w tym okresie zaczęto nadawać kościołom tytuł św. Marcina. Parafia dusznicka należała wraz z Podrzewiem, Młynkowem, Sękowem i Wilczyną do klucza bukowskiego.

Pierwsza wyraźna wzmianka w dokumentach o Dusznikach pochodzi z 1417 r. – parafia wspomniana jest z okazji wizytacji biskupiej. Duszniki były lokowane na prawie niemieckim, tzw. ulicówka z XII lub XIV wieku. Zgodnie z osadnictwem niemieckim poprzez komasację gruntów stworzono regularny układ pól i zabudowań. Domy mieszkalne i pomieszczenia gospodarskie zostały skupione wzdłuż głównej drogi wiejskiej. Głównym zajęciem ludności wiejskiej była uprawa roli i chów zwierząt.

Do najstarszych miejscowości w gminie Duszniki należy Wilczyna. Jako parafia wymieniana jest już od 1298 r. Tytuł kościoła - św. Jadwiga - wskazywałyby na założenie jego w drugiej połowie XIII wieku prawdopodobnie przez Mikołaja I, który zanim został biskupem przebywał w Rzymie jako rzecznik kanonizacji św. Jadwigi. Wilczyna wspomniana jest także w przywileju Kazimierza Wielkiego z roku 1350. Równie dobrze udokumentowaną historię ma wieś Podrzewie, która pierwotnie była częścią parafii dusznickiej, a źródła pisane z 1510 r. wymieniają ją jako część parafii Wilczyna. W Podrzewiu przebywał biskup Wojciech Jastrzębiec, który 21 sierpnia 1408 roku wystawił dokument erekcyjny kościoła parafialnego w Kopanicy (obecnie powiat Wolsztyn). Dzień później wystawiono dokument – „przywilej dotacyjny” dla kościoła w Kosieczynie w obecności kanonika poznańskiego Jaśka i kapelana biskupiego Jana. Pierwsza wzmianka o Grzebienisku pochodzi z 1387 roku, wieś należała wówczas do rodu Grzebienickich (Grzebienieckich), a w drugiej połowie XVI wieku przeszła na Skórwów – Obornickich z Gaju Wielkiego.

¹ Informacje za stroną internetową gminy Duszniki.

W XV wieku powstała w Dusznikach szkoła parafialna, a w XVII wieku szpital dla ubogich, który figuruje w aktach do 1907 r., potem był to budynek mieszkalny. W 1760 roku pobudowano nowy budynek szkolny, który istniał do II wojny światowej.

W okresie rozbiorów dobra dusznickie przeszły pod panowanie Prus i zostały oddane w dzierżawę Niemcom. Pomimo ustaleń Traktatu Wiedeńskiego z 1815 r., które gwarantowały wiele swobód ludności polskiej, zaborca próbował wszelkimi sposobami zgermanizować Wielkopolskę. Ściągnięto urzędników i rzemieślników z Niemiec, popierano wykup polskiej ziemi. Majątek Duszniki nazwano Kaiserhof, a folwark Seelhorst, w końcu zarządzono tzw. rugi pruskie, czyli przymusowe wywłaszczanie. Od 1876 r. wprowadzono język niemiecki jako urzędowy, a od 1887 r. zniesiono zupełnie naukę języka polskiego w szkołach, wprowadzając jednocześnie obowiązek powszechnego nauczania. Tylko nauka religii odbywała się w języku polskim. W odpowiedzi na akcję germanizacyjną w całej Wielkopolsce rozbudził się duch narodowy i patriotyczny. Także społeczeństwo Ziemi Dusznickiej dało dowody patriotyzmu.

Dużą aktywność przejawiali Duszniczanie w dziedzinie gospodarczej. W roku 1812 uruchomiono mleczarnię, a w 1904 kolejkę wąskotorową, łączącą Duszniki z cukrownią w Opalenicy. Pod koniec XIX wieku we wsiach należących do gmin Duszniki i Grzebienisko pobudowano kilka dworów i zabudowań folwarcznych. W Dusznikach w 1888 r. powstało Kółko Rolnicze, w 1907 r. Bank Ludowy, udzielający Polakom kredytów (tzw. kasa Stefczyka).

Po ukazaniu się zarządzenia wprowadzającego również nauczanie religii po niemiecku, we wrześniu 1906 r. młodzież odpowiedziała strajkiem szkolnym, który trwał do lipca 1907 r. Społeczeństwo Dusznik i okolicznych wsi organizowało różne stowarzyszenia oświatowe, gimnastyczne, śpiewacze. W tym okresie powstało Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” (1876 r.), Koło Śpiewu „Lutnia” (1912 r.), biblioteka Katolickiego Stowarzyszenia Robotników Polskich oraz Towarzystwo Czytelní Ludowych.

Duszniczanie brali również czynny udział w Powstaniu Wielkopolskim. Po odzyskaniu niepodległości majątek wydzierżawiło Towarzystwo Akcyjne „Siew” z Poznania, a Duszniki przeszły na własność skarbu państwa. W 1924 r., utworzono Ochotniczą Straż Pożarną, w tym samym czasie powstało Kółko Włóścianek.

Pierwsze bomby lotnicze spadły na Duszniki 3 września, a jednostki Wehrmachtu wkroczyły do miejscowości w dniu 10 września 1939 roku. Wprowadzono godzinę policyjną, rozpoczęły się aresztowania. Od 1940 roku zaczęto masowo wywłaszczać Polaków, głównie rolników, których wywożono do Generalnej Guberni. 25 stycznia 1945 roku wkroczyły do Dusznik pierwsze oddziały wojsk radzieckich. W wyzwolonych Dusznikach już 8 lutego zaczął pracę Zarząd Gminy – organ administracji państwowej; 20 lutego uruchomiono Urząd Pocztowy.

17 lutego 1946 roku przeprowadzono pierwszy powojenny spis ludności. Gmina liczyła wówczas 5.497 mieszkańców, a same Duszniki zamieszkiwało 1.860 osób. W 1958 r. popłynął w Dusznikach prąd elektryczny. Pierwszego stycznia 1973 r. powstał Urząd Gminy w Dusznikach.

Świadectwo historii Ziemi Dusznickiej dają liczne obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków. Obiektami zabytkowymi są między innymi:

- Duszniki: kościół p.w. Św. Marcina i jego wyposażenie; plebania, park, kościół ewangelicki wraz z terenem cmentarza przykościelnego;
- Brzoza: dwór, park i grodzisko wczesnośredniowieczne;
- Podrzewie: dwór i park;
- Wilczyna: kościół p.w. Św. Jadwigi i jego wyposażenie, park.

1.2. Herb gminy Duszniki

RYSUNEK 1. HERB GMINY

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

RYSUNEK 2. FLAGA GMINY

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

Herbem Gminy jest kłos zboża (złoto-żółty), stanowiący pionową oś górnej części dwudzielnej w pas tarczy (żółto-błękitna). W dolnej – zielonej: biały orzeł piastowski na czerwonym tle małej tarczy w połowie ściętej. Pola rozdziela czarna pięciolinia na białym tle. Herb wpisany jest w tarczę w połowie ściętą. Kłos symbolizuje pracę rolnika i jego godność, orzeł piastowski określa nasze narodowe korzenie, pięciolinie – związki ze śpiewaczą tradycją.

Układ elementów – podobny belce tęczowej w dusznickim kościele, a łuki pól błękitu mają kształt skrzydeł – jednoznaczny znak w symbolice kościoła. Herb powstał z inicjatywy Wójta gminy Duszniki Adama Woropaja. Projekt herbu opracował Sławomir Sobkowiak (absolwent Szkoły Podstawowej w Dusznikach).

1.3. Duszniki dzisiaj

Dzisiejsza gmina Duszniki zajmuje obszar ok. 156 km², liczy ponad 8.680 mieszkańców i obejmuje 17 wsi sołectkich. Położona jest w dorzeczu Mogilnicy, na falistej równinie urozmaiconej wzniesieniami polodowcowymi. Jest jedną z siedmiu gmin, wchodzących w skład Powiatu Szamotulskiego.

Gmina Duszniki to ważny ośrodek inicjatyw kulturalnych. Tutaj działają znane w kraju zespoły śpiewacze, w tym m.in. chór „HALKA” (powstał w 1947 roku) – znakomity kontynuator tradycji śpiewaczych, tworzonych tu przed laty przez koła śpiewacze „Lutnia” i „Cecylia”. Do najciekawszych imprez kulturalnych należą organizowane od wielu lat Wielkopolskie Dni Muzyki oraz Wielkopolskie Przeglądy Zespołów Pieśni Ludowej.

Na terenie Gminy znajduje się utworzony w 1958 r. rezerwat leśny Dusznicki, gdzie ochronie podlega grupa 15 modrzewi polskich w wieku ok. 140 lat. Z Dusznik prowadzi zielony szlak turystyczny, wiodący poprzez Młynkowo do Bytnia.

Wśród historycznych i architektonicznych zabytków gminy Duszniki wskazać należy m.in. grodziska pierścieniowate z XI w. w Brzozie i Niewierzu, dwory w Podrzewiu i Sękowie, klasycystyczny pałac z XVIII w. w Sędzinach oraz kościoły w Dusznikach i Wilczynie. Całość uzupełniają liczne kapliczki, zlokalizowane w każdej z miejscowości w Gminie.

Gospodarczy wizerunek Gminy kształtuje głównie branża handlowo-usługowa oraz rolnicza. Działa tu znana i ceniona w skali kraju i za granicą firma SANO.

Przez teren Gminy przebiegają bardzo ważne węzły komunikacyjne. Na południu Gminy biegnie E30 – trasa europejska, wiodąca z irlandzkiego portu Cork do Omska w Rosji. Często uznawana jest za najważniejszy europejski szlak komunikacyjny na osi wschód - zachód; główna trasa dla dużych samochodów ciężarowych, wiozących zaopatrzenie z Europy Zachodniej do Rosji i Białorusi. Polski odcinek E30 stanowi trasa A2 ze Świecka do Kukuryk. Na północy Gminy biegnie trasa nr 92 – droga krajowa łącząca Rzepin z Poznaniem i Warszawą. Jej przebieg jest równoległy do autostrady A2.

RYSUNEK 3. GMINA DUSZNIKI

ŹRÓDŁO: SP.DUSZNIKI.NET

1.4. Władze Gminy

Gmina jest podstawową jednostką lokalnego samorządu terytorialnego, powołaną do organizacji życia publicznego na swoim terytorium. Podstawowym zadaniem Gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej oraz tworzenie warunków jej racjonalnego i harmonijnego rozwoju.

Duszniki są gminą wiejską. Rada Gminy Duszniki liczy 15 radnych. W Radzie Gminy funkcjonują następujące komisje stałe: Rewizyjna; Rolnictwa i Budżetu; Ochrony Środowiska i Porządku Publicznego; Oświaty, Kultury, Kultury Fizycznej i Zdrowia.

Jednostkami organizacyjnymi w Gminie są:

- Urząd Gminy;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Gminny Zespół Oświatowy;
- Gminne Centrum Kultury;
- Szkoły Podstawowe;
- Gimnazja;
- Ośrodek Sportu i Rekreacji;
- Komunalny Zakład Budżetowy.

Jednostkami pomocniczymi są sołectwa w liczbie siedemnastu.

Organem stanowiącym i kontrolnym Gminy jest Rada Gminy Duszniki. Organem wykonawczym jest Wójt. Wójt kieruje bieżącymi sprawami Gminy oraz reprezentuje ją na zewnątrz. Wykonuje on swoje zadania przy pomocy Urzędu Gminy Duszniki. Jest on zwierzchnikiem wszystkich pracowników Urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Jednostką pomocniczą dla działań Wójta jest wspomniany Urząd Gminy.

W skład Urzędu wchodzi następujące komórki organizacyjne, posługujące się wskazanym w nawiasie skrótem:

- Sekretariat (SK),
- Biuro Zamówień Publicznych (BZP),
- Radca Prawny (RP),
- Biuro Obsługi Rady (BOR),
- Referat Finansowy (RF),
- Referat Rozwoju Gospodarczego (RRG),
- Referat Spraw Obywatelskich (RSO), a w nim Urząd Stanu Cywilnego (USC) i Biuro Obsługi Interesanta (BOI).

FOTOGRAFIA 4. GMACH URZĘDU GMINY DUSZNIKI

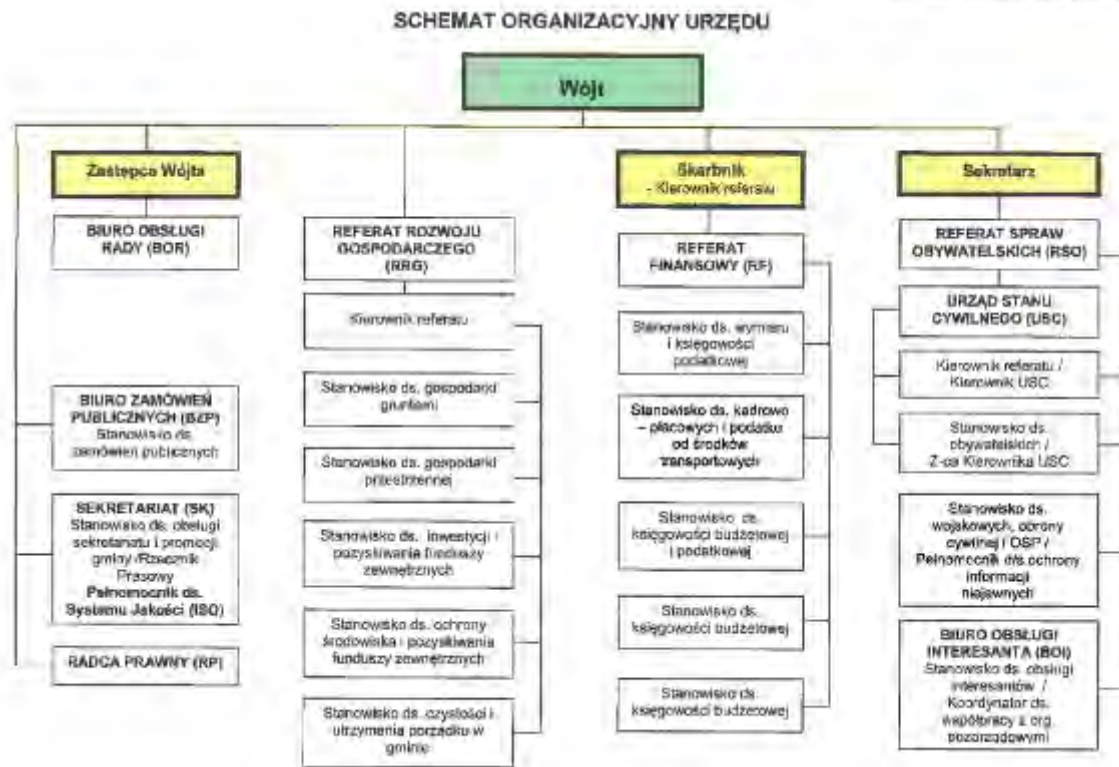

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

Władze Gminy Duszniki reprezentują:

- Wójt Dusznik: ROMAN BOGUŚ
- Przewodniczący Rady Gminy: RYSZARD PACHOLAK.

RYSUNEK 4. SCHEMAT ORGANIZACYJNY GMINY

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

PODSUMOWANIE

- Duszniki cechuje korzystne położenie na mapie województwa - ok. 45 km na zachód od Poznania.
- Przez teren Gminy przechodzi jeden z najważniejszych szlaków komunikacyjnych w Polsce: droga krajowa 92 Świecko – Warszawa – Terespol i autostrada A 2.
- Położenie geograficzne Gminy, w aspekcie rozwoju gospodarczego, jest bardzo korzystne. Lokalizacja Gminy umożliwia zróżnicowany rozwój działalności gospodarczej, a zwłaszcza w zakresie usług związanych z obsługą ruchu na trasach 92 i A2.
- Gmina Duszniki zajmuje powierzchnię 155,7 km². Większość obszaru Gminy zajmują tereny rolnicze, które stanowią prawie 86 proc. jej powierzchni. Wskazuje to na wybitnie rolniczy charakter Gminy. Gleby w dużej mierze są dobrej i bardzo dobrej klasy rolniczej.
- Gmina cechuje się bardzo niską lesistością terenu, gdyż lasy zajmują tylko 6 proc. jej powierzchni. Także wody zajmują bardzo mały obszar, tj. około 1,2 proc. powierzchni.
- Gmina ma ponad 8.680 mieszkańców, a w jej skład wchodzi 17 sołectw.

2. ŚRODOWISKO NATURALNE²

2.1. Położenie i ukształtowanie powierzchni

Administracyjnie Gmina Duszniki zlokalizowana jest w Powiecie Szamotulskim. Pod względem geograficznym Gmina jest położona na Pojezierzu Międzychodzko-Sierakowskim.

Gmina Duszniki leży na obszarze stosunkowo płaskim, głównie w części centralnej i południowej, a urozmaiconym na obrzeżach północno-wschodnich w autonomicznej strefie wododziałowej wzdłuż granicy z gminą Kaźmierz i w rejonie Niewierza.

Porozcinana jest przez liczne małe i większe ciek i rowy, które tworzą dolinę rzeki Mogilnicy. Obszar Gminy budują utwory trzeciorzędowe i czwartorzędowe. Utwory trzeciorzędowe to osady oligocenu i miocenu. Stwierdza się ich miąższość od 120 m w rejonie Sędzin Grzebieniska do 158 m w rejonie Ceradza Dolnego. Osady trzeciorzędowe leżą na ogół poziomo. Utwory czwartorzędowe reprezentowane są przez poziomy glin morenowych, rozdzielonych lokalnie osadami rzecznyymi fluwioglacjalnymi w postaci piasków, żwirów oraz mułków i ilów.

Największe osady piaszczysto-żwirowe interglacjału to Wielkopolska Dolina Kopalna wraz z systemem dolin towarzyszących. Najmłodsze osady to piaski mady rzeczne taras zalewowych i osady jeziorne.

2.2. Warunki glebowe

Rolnictwo stanowi najważniejszą gałąź gospodarczą, a zarazem podstawowe źródło utrzymania dla mieszkańców Gminy. Wśród gminnych gruntów ornych wyraźnie przeważają gleby kompleksu 4 (żytniego b. dobrego) i 2 (pszennego dobrego), a więc gleby dobre i bardzo dobre.

Gmina Duszniki jest obszarem intensywnego rozwoju rolnictwa. Grunty orne stanowią ok. 77% ogólnej powierzchni terenu. Przeważają gleby klas III b - V - 84%, w tym około 25% stanowią grunty klas V, a 60% grunty III i IV. Gruntów klasy VI jest około 7%. Łąki pastwiska zajmują 8,47%, w tym dominują użytki zielone kl. III i IV (2z) średnie i dobre. Wśród gruntów ornych wyraźnie przeważają gleby kompleksu 4 (żytniego b. dobrego) i 2 (pszennego dobrego), a więc gleby dobre i bardzo dobre. Najlepsze gleby, zawierające w warstwie próchnicznej piaski gliniaste mocne o trwałej gruzełkowatej strukturze, posiadające właściwe stosunki powietrzno-wodne, zaliczone są właśnie do 2-go kompleksu pszennego dobrego. W kompleksie tym przeważają czarne ziemie właściwe i zdegradowane, gleby pseudobielicowe oraz brunatne właściwe. W dolinie

² W rozdziale wykorzystano dane m.in. ze Studium Uwarunkowań i Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Duszniki.

Mogielnicy oraz na obszarze sandrowym występują piaski luźne nawiewane w kompleksach 6 (żytni słaby) i 7 (żytni b. słaby). Gleby Gminy są na ogół korzystnie uwilgotnione (kompleks 2 i 4), cechują się dobrą retencją wód opadowych lub położeniem w zasięgu oddziaływania wód gruntowych, np. czarne ziemie. Okresowo niedoborem wody charakteryzują się gleby kompleksów 5 i 6 oraz 3 zróżnicowane w zależności od pogody.

Poważny problem stanowi degradacja gleb związana ściśle z działalnością gospodarczą. Erozja gleb powoduje zmywy powierzchniowe, prowadzące do ciągłego wynoszenia materiałów z powierzchniowych poziomów gleb i stopniowe skracanie profilu glebowego. Zmywy te w charakterystyczny sposób pogarszają jakość wód, głównie powierzchniowych, poprzez wzrost koncentracji azotanów i fosforanów (wymywanie związków chemicznych).

Przesuszenie pokrywy glebowej spowodowane jest:

1. wylesieniem obszarów mających predyspozycje ekologicznych terenów leśnych i ich rolnicze zagospodarowanie,
2. powszechnym odwodnieniem terenów zabagnionych,
3. zmniejszeniem zdolności retencyjnej gleb,
4. zabiegami melioracyjnymi przyspieszającymi odpływ wody glebowo-gruntowej.

2.3. Warunki wodne

Obszar Gminy położony jest w dorzeczu Mogilnicy (północna zlewnia rzeki Warty). Według podziału hydrograficznego Polski w skład dorzecza wchodzi zlewnie:

- Mogilnicy Górnej zwanej Mogilnicą;
- Mogilnicy Wschodniej;
- Samicy Stęszewskiej;
- Samy.

Wody powierzchniowe na terenie Gminy obejmują ponadto niewielkie jeziora (największe Wilczyńskie 8,5 ha – obecnie zarastające), szereg małych zbiorników wodnych, stawów wiejskich, liczne rowy melioracyjne, nieużytki wodne. Jednak to właśnie dorzecze Mogilnicy zajmuje dominującą część całkowitej powierzchni Gminy. Rzeka ta tworzy 3 ramiona, z czego dwa przepływają przez obszar Dusznik:

- Mogilnica Górna lub Środkowa o dł. 38 km;
- Mogilnica Wschodnia o dł. 31 km;
- oraz dopływ Mogilnicy Wschodniej – Mogilnica Mała o dł. 9 km.

Obszary źródłowe tych cieków znajdują się na przedpolu strefy marginalnej pagórków moreny czołowej.

Na całej długości rzeki Mogilnicy występują doły potorfowe, miejscami o głębokości do 15 m, które są pozostałością działalności człowieka (eksploatacja). Gmina nie posiada na swym terytorium stawów rybnych. Potorfia nie nadają się dla celów hodowlanych.

Dzięki bogatej i prostej jednocześnie zabudowie hydrotechnicznej występuje tu sprawny system odprowadzania wód z terenów zabagnionych lub bezodpływowych. Wschodnią część Gminy odwadniana jest również w kierunku południowym poprzez Samicę (Stęszewską), która jest prawym dopływem Kanału Mosińskiego. Północna część Gminy odwadniana jest przez dopływ rzeki Samy – dopływ z jeziora Bytyńskiego.

Ocena i klasyfikacja powierzchniowych wód płynących prowadzona jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Stan czystości Samicy Stęszewskiej badany na całej długości (33,9 km) nie odpowiada normom. W punkcie pomiarowo-kontrolnym w Ceradzu Dolnym wskaźnikami przekraczającymi normy są: Miano Coli, żelazo, azot azotanowy, fosfor ogólny. Decydujące okazują się być wskaźniki biogenne (zawartość fosforu ogólnego i fosforanów) oraz zanieczyszczenia bakteriologiczne (wielkość Miano Coli). Wyrównanymi badaniami kontrolnymi WIOŚ obejmuje często rzekę Mogilnicę. Mogilnica Wschodnia i Górna posiadają skażenia bakteriologiczne, substancje biogenne jak również przekroczenia wskaźników fizyczno - chemicznych. Zanieczyszczenia wód powierzchniowych, powstające w wyniku bytowania człowieka, działalności przemysłowej i handlowej, przedostają się do odbiorników ze źródeł punktowych i obszarowych. Zanieczyszczenia punktowe to głównie ścieki odprowadzane wylotami komunalnymi, ze skanalizowanych terenów Gminy. Zwiększa się niestety zanieczyszczenie wód ze źródeł obszarowych. Ścieki rolnicze, jak np. gnojowica, wywożone są na pola, bez konieczności uzyskania stosownego pozwolenia. Efektem takich działań jest zbyt intensywne nawożenie, co w konsekwencji wpływa na zanieczyszczenie wód powierzchniowych oraz podziemnych. Według danych WIOŚ w Poznaniu, wspomniane wyżej cieki wodne wykazują ponadnormatywne zanieczyszczenia w punktach pomiarowo-kontrolnych. Czynniki determinującymi negatywną ocenę jakości wód były: substancje organiczne oraz stan sanitarny³.

WODY PODZIEMNE

Poziom gruntowy występuje w osadach piasku i żwiru dolin rzecznych, sandrów, rynien jeziornych oraz spiaszczonych partiach glin morenowych. Jest on zasilany głównie poprzez opady atmosferyczne, a w dolinach rzecznych także z poziomów wód wgłębnych i powierzchniowych.

Wody podziemne wykorzystywane do celów gospodarskich występują w obrębie utworów czwartorzędowych i trzeciorzędowych. Poziom trzeciorzędowy ma charakter naporowy lub swobodny i ujmowany jest sporadycznie. Głównym piętnem wodonośnym czwartorzędowym jest poziom Wielkopolskiej Doliny Kopalnej. Tworzą go piaski o różnym uziarnieniu i żwiru. Wielkopolska Dolina Kopalna przechodzi przez gminę Duszniki z kierunku północno-wschodniego na południowo-zachodni. Jest to rozległa struktura wodonośna, ciągnąca się równoleżnikowo o miąższości 10-25 m. Od powierzchni dolinę kopalną przykrywają zmiennej miąższości warstwy glin zwałowych od 20-40 m, tworząc warstwę izolacyjną. Poza obszarem doliny kopalnej w części północno-wschodniej grubość warstwy gliniastej wzrasta od 30-60 m w Sękowie i Podrzewiu do 60-90 m w rejonie Ceradza Dolnego, Brzozy, Grzebieniska.

³ Na podstawie danych ze Studium Uwarunkowań i Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Duszniki.

2.4. Walory środowiskowe - lasy i obszary zadrzewione, fauna i flora

Gmina Duszniki charakteryzuje się najmniejszą lesistością spośród wszystkich gmin powiatu szamotulskiego. Zaledwie 6% ogólnej powierzchni Gminy pokryte jest lasami. Tak minimalne zalesienie pociąga za sobą konsekwencje w postaci braku parków narodowych, czy też krajobrazowych. Najcenniejszym obszarem przyrodniczym jest częściowy rezerwat leśny "Duszniczki" o powierzchni 0,77 ha, chroniący występujące modrzewie w zespole dębowo-grabowym.

Szata roślinna w Gminie obejmuje: roślinność leśną, łąkową i szuwarową, wodną pól uprawnych, zadrzewienia, parków wiejskich, pomników przyrody, sadów, ogrodów przydomowych. Dalszym elementem środowiska jest roślinność leśna. Lasy stanowią 6% całkowitej powierzchni Gminy. Należą do nadleśnictw: Pniewy, Grodzisk i Konstantynowo. Występują w kilku kompleksach wzdłuż doliny rzeki Mogilnicy Wschodniej i Górnej, w strefie wododziałowej między zlewniami rzeki Samy i Mogilnicy.

Największe zbiorowisko leśne stanowią zespoły borowe (bory mieszane świeże z przewagą sosny) oraz zespoły dąbrów (lasy świeże) - dęby z nieznaczną domieszką sosny i brzozy. Podszycie średnie tworzą krzewy leszczyny i jarzębiny. Zespoły dąbrów, korzystne dla turystyki i zbieractwa grzybów spotkać można w części północno-wschodniej i w części centralnej, na wschód od Dusznik (uroczysko Duszniki). Drugie zbiorowisko leśne stanowią bory mieszane świeże i bory świeże z drzewostanem sosnowym o skąym podszyciu. Bory występują w części południowo-zachodniej Gminy wzdłuż Mogilnicy – uroczysko Śliwno i Bródki częściowo leżące poza Gminą oraz w części północnej – uroczysko Sękowo.

Roślinność łąkowa jest bogato reprezentowana przez łąki i pastwiska. Roślinność torfowiskowa występuje zwłaszcza w obrębie dolin rzecznych i obniżen terenowych. Roślinność szuwarową spotkać można w strefie brzegowej zbiorników wód stojących i płynących. Zadrzewienia stanowią w gminie Duszniki bardzo ważny element krajobrazu wpływający dodatnio na bilans wodny.

Jedyny pomnik przyrody w Gminie to lipa drobnolistna w Wilczynie. Duże znaczenie dla środowiska przyrodniczego mają ptaki, najczęściej występujące w środowiskach wodno-błotnych i leśnych. W Gminie istnieją trzy miejsca gniazdowania gatunków chronionych: jedno bociana czarnego i dwa żurawia w rejonie torfowisk Niewierza i Wilczyny oraz zabagnionych fragmentów śródleśnych uroczyska Duszniki.

Na obszarze Gminy znajduje się Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Natura 2000”, stanowiący element Europejskiej Sieci Ekologicznej obszarów chronionych. Są to Grądy Bytyńskie, obejmujące dwa kompleksy drzewostanów liściastych, należące do najlepiej zachowanych w Wielkopolsce grądów. Ich łączna powierzchnia wynosi ponad 1.300 ha. Cechują się one zarówno bogactwem gatunków drzewiastych, jak i różnorodnością gatunków runa. Najbardziej interesującym gatunkiem jest obuwik, którego stanowisko jest jednym z nielicznych poza południową i południowo-wschodnią Polską. Niewielkie

zabagnienia obecne na całym obszarze stanowią istotną ostoję dla wielu gatunków płazów.

2.5. Surowce mineralne

Procesy geologiczne, które miały miejsce na terenie Gminy, w dużej mierze zadecydowały również o występowaniu w jej utworach kilku cennych surowców mineralnych, m.in. gazu ziemnego i węgla brunatnego. Występowanie piasku, żwiru, gliny i torfu nie ma znaczenia przemysłowego, a eksploatacja piasków prowadzona jest na potrzeby lokalne. Perspektywiczne zasoby kruszywa występują w rejonie wsi Zakrzewko-Śliwno, a zasoby piasku ze żwirem - w trójkącie Niewierz - Mieścisko - Sękowo (o zasobach 62 tys. m³).

Obszar Gminy znajduje się też w rejonie perspektywnym występowania surowców energetycznych. Miocenne pokłady węgla brunatnego zalegają na głębokości 149 m ppt. w rejonie Wsi Sędziny - Grzebienisko - Ceradz Dolny. Zasoby szacunkowe złoża wynoszą 326.716 ton. Jednakże z uwagi na znaczną głębokość zalegania, trudne warunki eksploatacji, małą miąższość (1,5 m) wydobycie nie jest przewidywane. Drugim surowcem energetycznym jest gaz ziemny. Złoża udokumentowano w rejonie Podrzewia, Dusznik oraz Ceradza Dolnego. Ich zasoby wynoszą:

- Duszniki - 350.000 mln m³
- Podrzewie - 5.200.000 mln m³
- Ceradz - 6.500.000 mln m³.

Na terenie gminy Duszniki eksploatuje się oraz przewiduje dalszą eksploatację udokumentowanych złóż kruszywa naturalnego we wsiach Ceradz Dolny, Sękowo, Kunowo.

Wielkopolska powoli staje się zagłębieniem energetycznym. Węgiel brunatny eksploatowany jest głównie w okolicach Konina, natomiast złoża gazu ziemnego to domena południowej i południowo-zachodniej części Wielkopolski. Najbardziej znane kopalnie gazu znajdują się w okolicach Góry Śląskiej, Nowego Tomyśla, Grodziska Wlkp., Opalenicy, Buku, Dusznik, Kaźmierza, Tarnowa Podgórnego, Zaniemyśla, Odolanowa, Klęki i Kotlina. PGNiG chce zagospodarować 10 nowych złóż w Wielkopolsce, z których uzyska 440 mln m³ gazu. To połowa planowanego zwiększenia wydobycia w całym kraju. Rodzimy gaz pokrywa w tej chwili jedną trzecią zapotrzebowania w naszym kraju.

2.6. Warunki klimatyczne

Obszar gminy Duszniki, na tle klimatycznego podziału Polski, umieścić możemy w Lubuskim Regionie Klimatycznym, który swoim zasięgiem obejmuje ziemię lubuską, Pojezierze Poznańskie oraz Leszczyńskie.

Obszar, na którym znajduje się gmina Duszniki, jest obszarem, na którym stosunkowo często mogą pojawić się dni gorące. Średnio w roku występuje tutaj co najmniej jeden dzień z temperaturą średnią dobową przekraczającą 25°C i częściej cechuje go pogoda

słoneczna bez opadu, a rzadziej pogoda pochmurna, również bez opadu. Do względnie licznych, w porównaniu z innymi regionami kraju, należą dni bardzo ciepłe z dużym zachmurzeniem bez opadu. Mniej niż w innych regionach klimatycznych jest dni z typami pogody przymrozkowej bardzo chłodnej oraz przymrozkowej bardzo chłodnej bez opadu.

Według innego podziału Gmina mieści się w strefie klimatycznej śląsko-wielkopolskiej, z najsilniej w Polsce zaznaczającym się wpływem klimatycznym mas powietrza znad Atlantyku, zima łagodna (średnia temperatura stycznia – $-2,0^{\circ}\text{C}$ - $-0,5^{\circ}\text{C}$), z nietrwałą pokrywą śnieżną, wiosna i lato przychodzą najwcześniej w naszym kraju, opady stosunkowo niewielkie – 500-600 mm.

Ponadto obszar Gminy, podobnie jak wszystkich gmin zlokalizowanych w dorzeczu całej Warty, ma klimat niekorzystny z uwagi na fakt, iż średnia suma opadów rocznych wynosi 525 mm, a parowanie potencjalne w ciągu roku przekracza 580 mm. Sumaryczne niedobory wody w miesiącach zimowych wynoszą około 150 mm.

PODSUMOWANIE

- Gmina Duszniki charakteryzuje się glebami dobrej jakości. Wśród gruntów ornych wyraźnie przeważają gleby kompleksu 4 (żytnego b. dobrego) i 2 (pszennego dobrego).
- Niewiele powierzchni zajmują zbiorniki wodne. Przez Gminę płyną rzeki: Mogilnica Górna (38 km), Mogilnica Wschodnia (31 km), Mogilnica Mała (9 km). Są tutaj także dwa małe, płytkie jeziora: Wilczyńskie (8,5 ha) i Niewierskie (3,5 ha). Brakuje stawów. Rzeki i cieki wodne są zanieczyszczone, na co wpływ ma m.in. działalność rolnicza i duże ilości związków chemicznych przedostających się do wód gruntowych.
- Dzięki bogatej i prostej jednocześnie zabudowie hydrotechnicznej występuje tu sprawny system odprowadzania wód z terenów zabagnionych lub bezodpływowych. Wschodnia część Gminy odwadniana jest również w kierunku południowym poprzez Samicę (Stęszewską), która jest prawym dopływem Kanału Mosińskiego. Północna część gminy odwadniana jest przez dopływ rz. Samy - dopływ z jez. Bytyńskiego.
- Gmina charakteryzuje się najmniejszą lesistością spośród wszystkich gmin powiatu szamotulskiego. Zaledwie 6% jej całkowitej powierzchni stanowią lasy.
- Środowisko przyrodnicze cechuje się stosunkowo dużą bioróżnorodnością. Wśród pól uprawnych i łąk znajdują się nieliczne zadrzewienia.
- Zbiorowisko leśne stanowią zespoły borowe (bory mieszane świeże z przewagą sosny) oraz zespoły dąbrów (lasy świeże) – dęby z nieznaczną domieszką sosny i brzozy. Podszycie średnie tworzą krzewy leszczyny i jarzębiny. Runo jest bogate, trawiasto-krzewinkowe.
- Bory występują w części południowo-zachodniej Gminy, wzdłuż Mogilnicy. Cechą charakterystyczną obszaru jest bogata fauna. Ptaki występują w środowiskach wodno-błotnych i leśnych. Istnieją trzy miejsca gniazdowania gatunków chronionych: jedno bociana czarnego i dwa żurawia w rejonie torfowisk Niewierza i Wilczyny oraz w zabagnionych fragmentach śródleśnych uroczysk
- Na terenie Gminy zlokalizowanych jest 9 parków podworskich. Wzdłuż Mogilnicy Wschodniej położony jest rezerwat leśny „Duszniczki” o powierzchni 0,77 ha, obejmujący chronione modrzewie (utworzony w 1958 r.).
- Na obszarze Gminy zlokalizowane są złoża węgla brunatnego oraz gazu ziemnego. Innym, cennym surowcem są kruszywa do których zaliczamy piaski oraz żwiry. Wykorzystywane na potrzeby lokalne dla branży budowlanej oraz drogownictwa.
- Gmina zlokalizowana jest w strefie klimatycznej, którą charakteryzują złe stosunki opadów do dni suchych. Średnio w roku występuje tutaj co najmniej jeden dzień z temperaturą średnią dobową przekraczającą 25°C. Do względnie licznych, w porównaniu z innymi regionami kraju, należą dni bardzo ciepłe z dużym zachmurzeniem bez opadu. Mniej niż w innych regionach klimatycznych jest dni z typami pogody przymrozkowej bardzo chłodnej oraz przymrozkowej bardzo chłodnej bez opadu.

3. DEMOGRAFIA, BEZROBOCIE, AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA⁴

3.1. Liczba i struktura ludności

Liczba ludności zamieszkującej gminę Duszniki na przełomie ostatnich 7 lat prezentowała się następująco:

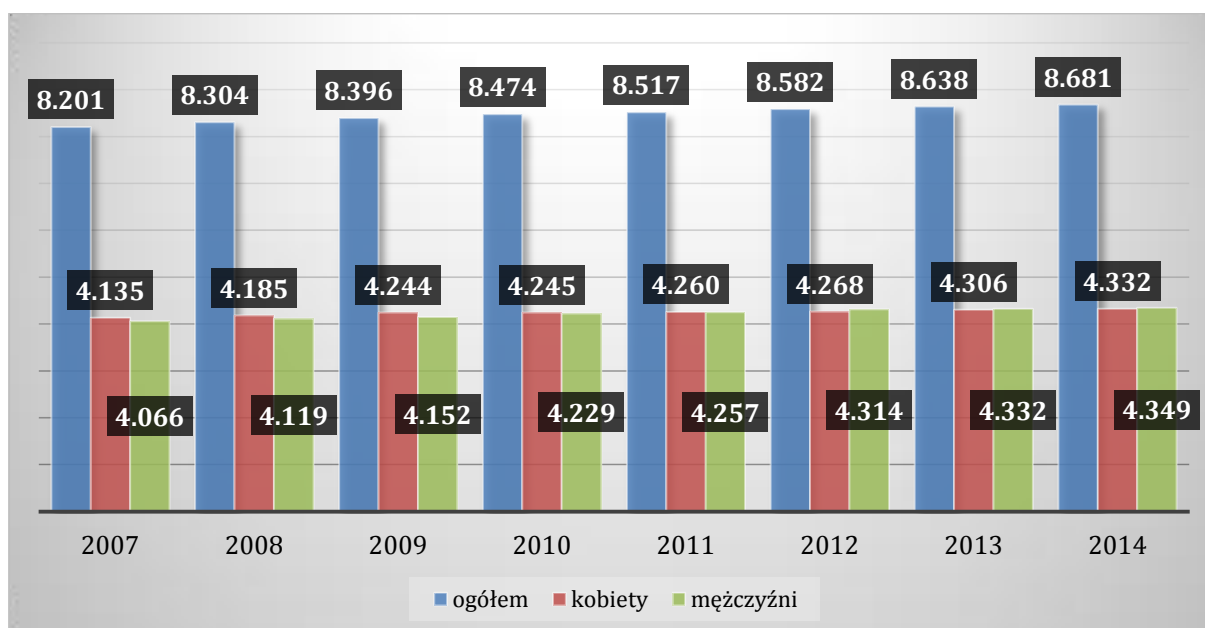
TABELA 1. LICZBA LUDNOŚCI GMINY DUSZNIKI

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	8.201	8.304	8.396	8.474	8.517	8.582	8.638	8.681
Mężczyźni	4.066	4.119	4.152	4.229	4.257	4.314	4.332	4.349
Kobiety	4.135	4.185	4.244	4.245	4.260	4.268	4.306	4.332

ŹRÓDŁO: GUS

Jak wynika z powyższego zestawienia tabelarycznego oraz z wykresu, liczba ludności gminy Duszniki systematycznie wzrasta. W porównaniu z rokiem 2007 na koniec 2014, przybyło aż 480 mieszkańców.

WYKRES 1. LICZBA LUDNOŚCI GMINY W OKRESIE 2007-2014

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS

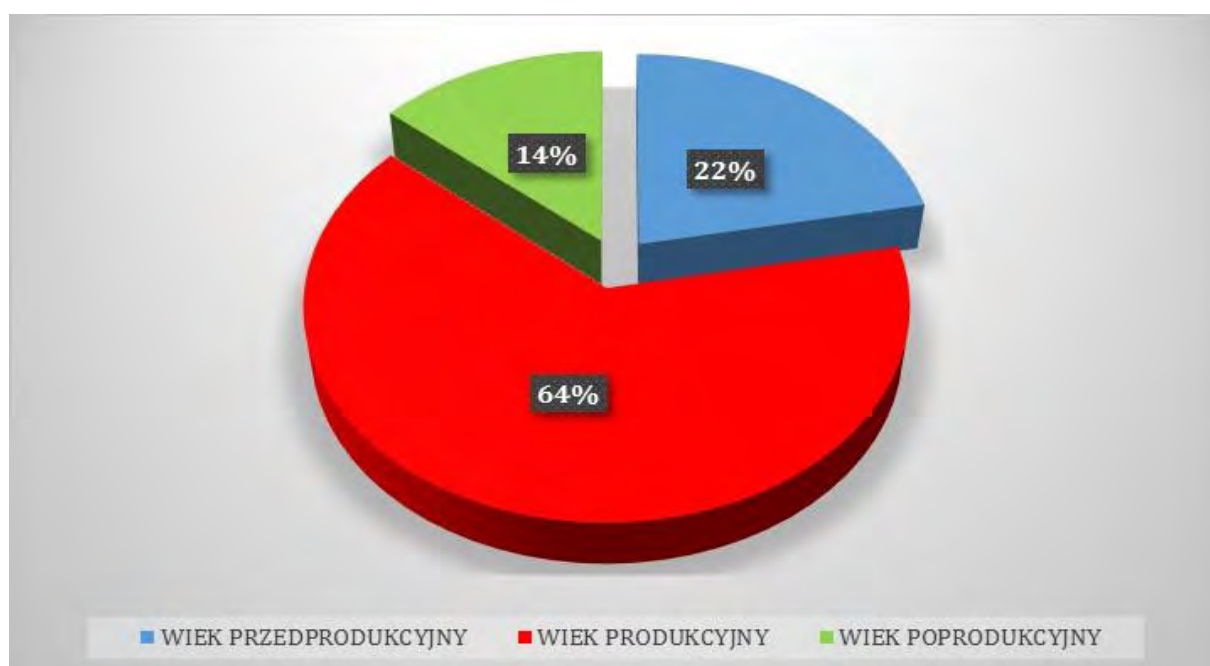
Średnia gęstość zaludnienia w Gminie wynosi 56 osób na km² i wzrasta ona również systematycznie od 2007 roku (kiedy to wynosiła 52 osoby/km²).

⁴ Rozdział opracowano na podstawie danych GUS oraz PUP w Szamotułach.

TABELA 2. LUDNOŚCI GMINY DUSZNIKI Z PODZIAŁEM NA GRUPY: PRZEDPRODUKCYJNĄ, PRODUKCYJNĄ I POPRODUKCYJNĄ

Wyszczególnienie	Osoba	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	osoba	8.396	8.474	8.517	8.582	8.638	8.681
Mężczyźni	osoba	4.152	4.229	4.257	4.314	4.332	4.349
Kobiety	osoba	4.244	4.245	4.260	4.268	4.306	4.332
W wieku przedprodukcyjnym							
Ogółem	osoba	1.803	1.863	1.863	1.851	1.842	1.825
Mężczyźni	osoba	935	983	973	982	981	962
Kobiety	osoba	868	880	890	869	861	863
W wieku produkcyjnym							
Ogółem	osoba	5.486	5.475	5.492	5.542	5.577	5.617
Mężczyźni	osoba	2.876	2.910	2.942	2.969	2.977	2.999
Kobiety	osoba	2.610	2.565	2.550	2.573	2.600	2.618
W wieku produkcyjnym mobilnym							
Ogółem	osoba	3.575	3.524	3.541	3.566	3.587	3.600
Mężczyźni	osoba	1.806	1.797	1.834	1.855	1.863	1.870
Kobiety	osoba	1.769	1.727	1.707	1.711	1.724	1.730
W wieku produkcyjnym niemobilnym							
Ogółem	osoba	1.911	1.951	1.951	1.976	1.990	2.017
Mężczyźni	osoba	1.070	1.113	1.108	1.114	1.114	1.129
Kobiety	osoba	841	838	843	862	876	888
W wieku poprodukcyjnym							
Ogółem	osoba	1.107	1.136	1.162	1.189	1.219	1.239
Mężczyźni	osoba	341	336	342	363	374	388
Kobiety	osoba	766	800	820	826	845	851

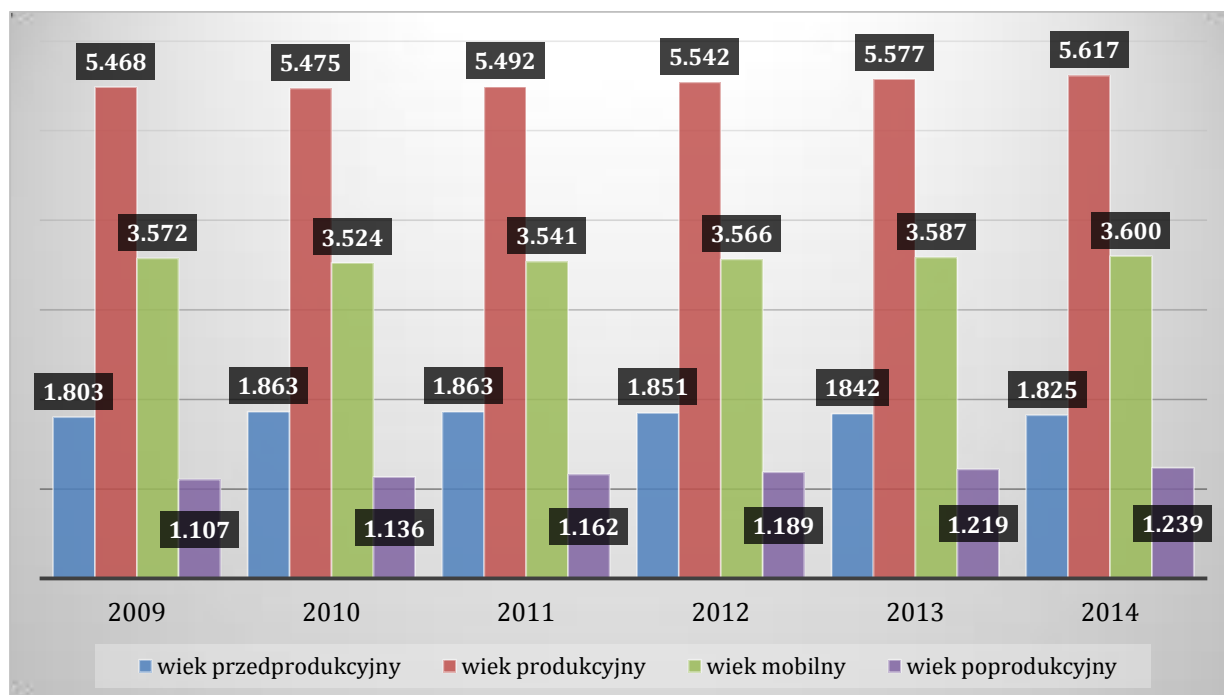
ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS

WYKRES 2. LUDNOŚĆ W PODZIALE NA KATEGORIE - ROK 2014

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS

Największą grupę osób stanowi ludność w wieku produkcyjnym – w roku 2014 aż 64% populacji Gminy, 22% to ludność w wieku przedprodukcyjnym, natomiast 14% ludność w wieku poprodukcyjnym. Świadczy to o starzejącym się społeczeństwie i nie jest cechą odosobnioną i charakterystyczną tylko dla Dusznik. W ostatnich latach większość polskich gmin boryka się z problemem starzenia się społeczności. Spada również liczba urodzeń, co wpływa na fakt, iż grupa osób w wieku przedprodukcyjnym jest coraz mniej liczna.

WYKRES 3. PODZIAŁ NA KATEGORIE LUDNOŚCI PRZEPRODUKCYJNA, PRODUKCYJNA, MOBILNA, POPRODUKCYJNA

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS

Analizując strukturę demograficzną społeczności, należałoby zwrócić szczególną uwagę na zjawisko starzenia się społeczeństwa. Z zaprezentowanych danych wynika, że społeczność Gminy się starzeje. W badanym okresie udział osób w wieku 65 lat i więcej w całości populacji z roku na rok rośnie, podobnie, jak systematycznie wzrasta liczba osób w wieku produkcyjnym. Prognozy mówią, że udział ten w kolejnych latach będzie się zwiększał i w dłuższym okresie można spodziewać się znacznie większego udziału osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze populacji. Niepokojący jest również spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.

Charakterystyczną cechą Gminy, przemawiającą bez wątpienia na korzyść, poza wzrostem liczby ludności, jest dodatnie saldo migracji. Oznacza to, że z roku na rok więcej osób przybywa na pobyt stały do Gminy niż ją opuszcza. Świadczy to o tym, że Gmina stwarza dogodne warunki do życia i rozwoju.

3.2. Bezrobocie⁵

Stopa bezrobocia w powiecie szamotulskim na koniec grudnia 2014 r. wynosiła 7,0% i była o 2,3 punktu procentowego niższa niż rok wcześniej.

W Tabeli nr 3 przedstawiono wybrane zagadnienia, dotyczące bezrobocia w poszczególnych gminach powiatu szamotulskiego w 2014 roku. Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy w Szamotułach na koniec 2013 roku wynosiła 3.481 osób, w tym 1.928 kobiet. Rok wcześniej, czyli w 2012, bez pracy pozostawało 3.915 osób. W 2014 roku natomiast liczba bezrobotnych spadła do 2.555, w tym kobiet 1.492. Jest to bardzo duży spadek bezrobocia w przeciągu roku w skali powiatu - o blisko 1.000 osób.

TABELA 3. ANALIZA BEZROBOCIA W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SZAMOTULSKIEGO, STAN NA KONIEC 2014 ROKU

Rok	Bezrobotni zarejestrowani ogółem		Do 25 roku życia		Długotrwale bezrobotni		Powyżej 50. Roku życia	
	Razem	Kobiety	Razem	Kobiety	Razem	Kobiety	Razem	Kobiety
Gmina Duszniki	279	167	73	46	114	79	62	29
Gmina Kaźmierz	191	107	27	17	93	53	49	20
Gmina Obrzycko	159	90	25	16	95	59	35	15
Miasto Obrzycko	109	68	16	12	59	37	35	15
Miasto i Gmina Ostroróg	239	140	20	10	117	73	82	41
Miasto i Gmina Pniewy	388	247	57	43	183	123	88	33
Miasto i Gmina Szamotuły	935	529	158	90	492	299	283	119
Miasto i Gmina Wronki	361	214	57	42	163	96	119	57
Razem Powiat	2.555	1.492	388	245	1.288	789	744	320

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH PUP SZAMOTUŁY

Analizując strukturę osób bezrobotnych można zauważyć, że większość spośród zarejestrowanych stanowili mieszkańcy wsi - było ich 1.357 (w tym 781 kobiet). Przeważająca liczba, czyli 2.176 z ogółu bezrobotnych to osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Struktura tych osób przedstawia się następująco:

- 388 osoby to bezrobotni do 25 roku życia;
- 1.288 to osoby długotrwale bezrobotne;
- 744 bezrobotnych to osoby po 50 roku życia;

⁵ Podrozdział opracowano na podstawie danych raportowych PUP w Szamotułach.

- 669 osób nie posiada kwalifikacji zawodowych;
- 449 bezrobotnych nie posiada doświadczenia zawodowego;
- 1.536 osób nie posiada wykształcenia średniego;
- 249 bezrobotnych samotnie wychowuje co najmniej 1 dziecko do 18 roku życia;
- 64 osoby nie podjęły zatrudnienia po odbyciu kary pozbawienia wolności;
- 203 bezrobotnych to osoby niepełnosprawne.

Należy jednak zaznaczyć, że jedna zarejestrowana osoba może być osobą w szczególnej sytuacji na rynku pracy z kilku przyczyn.

Największą grupę osób rejestrujących się w PUP stanowią bezrobotni bez zawodu. Kolejną pod względem liczebności grupę osób napływających jako osoby bezrobotne tradycyjnie stanowią sprzedawcy (prawie wyłącznie kobiety). Liczba rejestrujących się sprzedawców nieodmiennie wynika ze sporej rotacji w tej branży. W ostatnim okresie nadal bardzo często zamykane są małe sklepiki, ponieważ ich działalność przestaje być rentowna. Ponadto, jak pokazują dane, jest to zawód mocno sfeminizowany, co powoduje częstą nieobecność, wynikającą z urlopów macierzyńskich i wychowawczych oraz zwolnień lekarskich z powodu ciąży. Trzecią pod względem liczebności grupę napływową stanowią pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle, a kolejną pracownicy prac dorywczych.

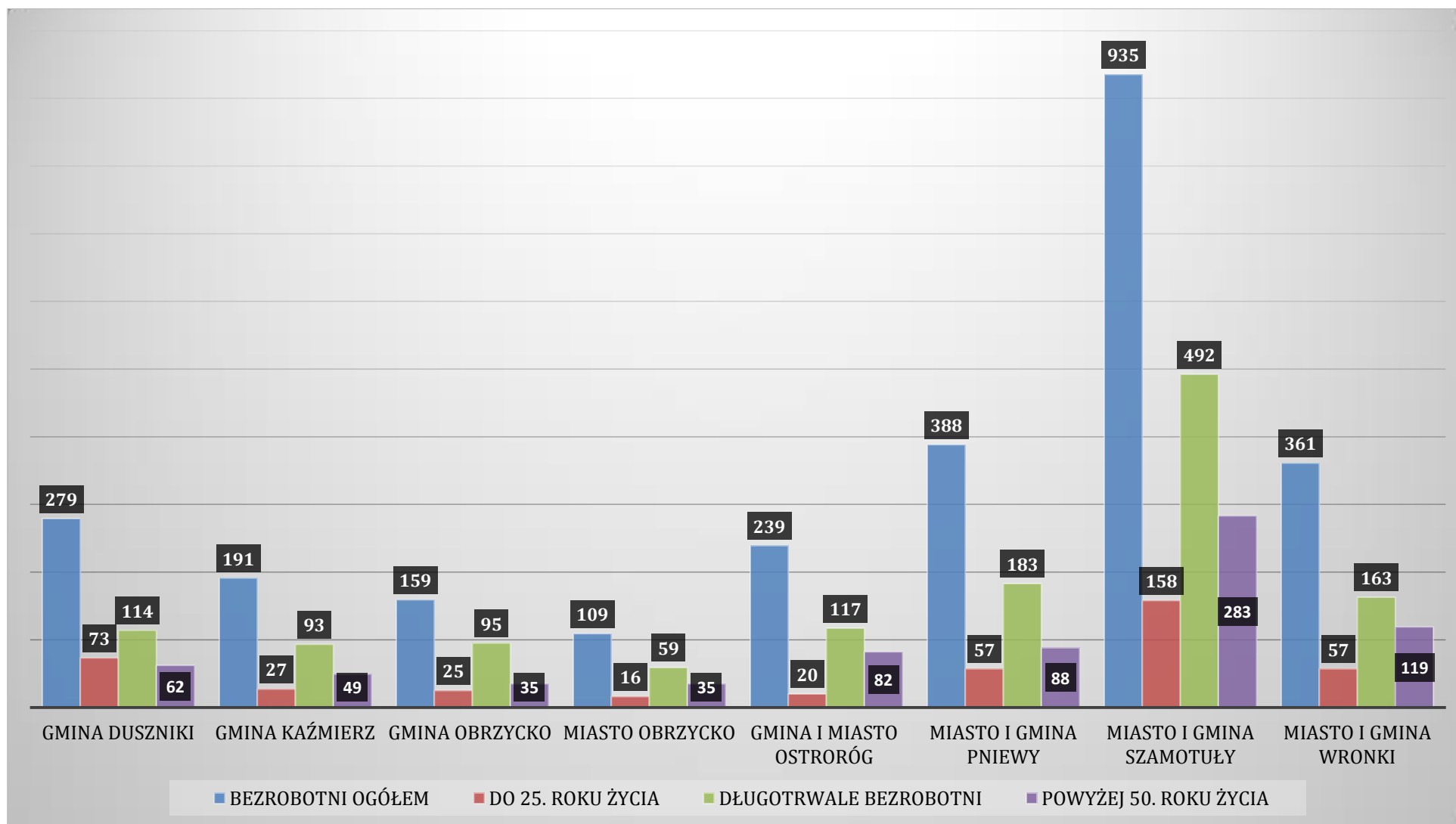
We wrześniu 2014 roku powiat szamotulski odnotował najniższą od lat stopę bezrobocia – 8%, podczas gdy w Polsce stopa osiągnęła poziom 11,5%. Oznacza to powrót do danych z gospodarki sprzed kryzysu, który miał miejsce w 2008 roku. Powodów jest kilka: napływ ofert pracy od największych pracodawców z powiatu, działania aktywizacyjne Urzędu Pracy i idące za tym nakłady finansowe oraz poprawa koniunktury gospodarczej. Od stycznia 2011 roku do września 2014 r. na poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy przeznaczono 19 mln 928 tys. zł, m.in. na: staże i bony stażowe, szkolenia, dotacje na podjęcie działalności gospodarczej. W latach 2011-2014:

- 1869 osób skorzystało ze staży i bonów stażowych;
- 495 osób skierowano na szkolenia;
- 335 osób zostało skierowanych do prac społecznie użytecznych na terenie 4 gmin;
- 134 pracodawców utworzyło stanowiska pracy w swoich firmach;
- 383 osoby bezrobotne rozpoczęły własny biznes.

Aktywna polityka rynku pracy jest prowadzona ze szczególnym uwzględnieniem osób młodych i osób w wieku powyżej 50 lat.

Jedną z liczniejszych grup wśród osób bezrobotnych w powiecie szamotulskim stanowią osoby długotrwale bezrobotne (50,4%) oraz osoby bezrobotne powyżej 50 roku życia (29,11%). Inaczej sytuacja wygląda np. w powiecie grodziskim, gdzie większość bezrobotnych, bo aż 54%, stanowią osoby bezrobotne do 25 roku życia.

WYKRES 4. ANALIZA BEZROBOCIA W GMINACH POWIATU SZAMOTULSKIEGO STAN NA KONIEC 2014 ROKU

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH PUP SZAMOTUŁY

Wśród bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Szamotułach dominują osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym. Stanowią one 40,2% bezrobotnych. Należy zwrócić uwagę, że prezentowane dane dotyczą stanu na koniec roku. Ma to związek z tym, że osoby posiadające wykształcenie zawodowe pracujące sezonowo w budownictwie lub w przemyśle przetwórczym często rejestrują się w okresie jesienno-zimowym, a w miesiącach wiosennych podejmują dalsze zatrudnienie. Drugą co do liczności grupą są osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (27,6%). Osoby te mają ograniczone możliwości podejmowania zatrudnienia na lokalnym rynku pracy. Ich umiejętności nie są dostosowane do oczekiwań pracodawców. Osoby te mają niską motywację do podnoszenia kwalifikacji, nie szukają możliwości udziału w szkoleniach zawodowych. Bezrobotne osoby z wykształceniem wyższym to najczęściej absolwenci kierunków humanistycznych, m.in. pedagogiki, administracji, zarządzania i marketingu, finansów i rachunkowości oraz politologii.

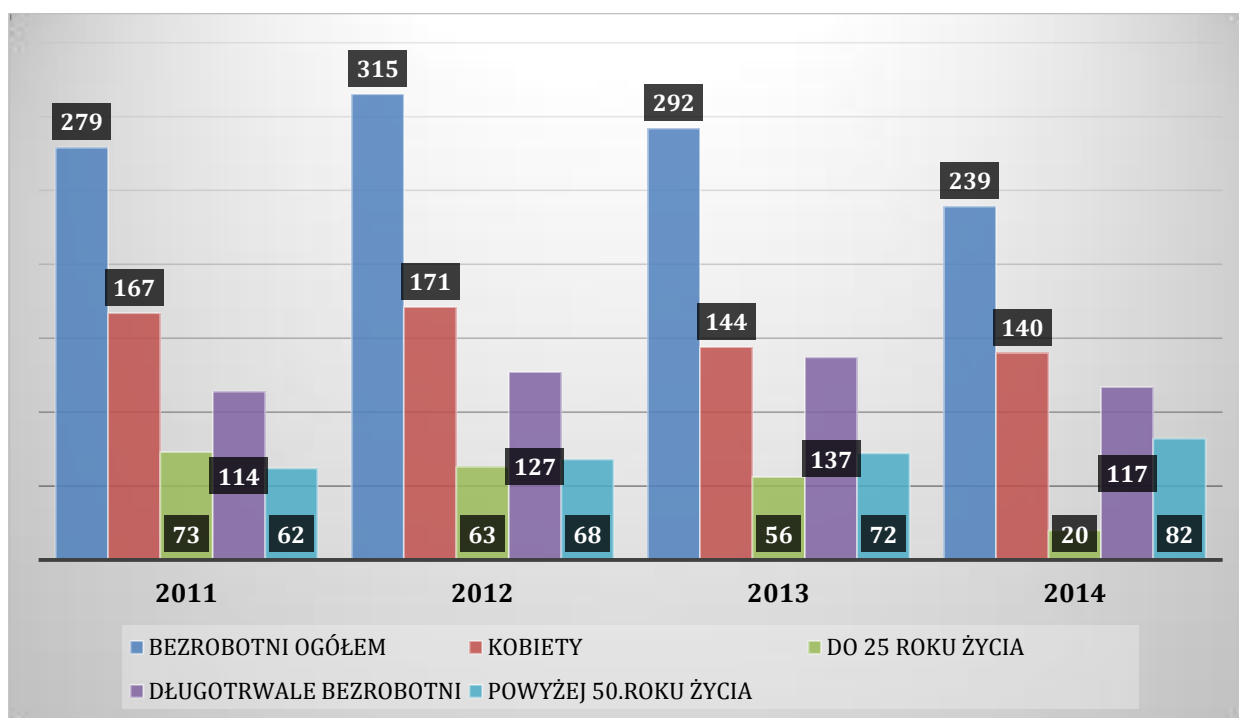
Jeśli chodzi o gminę Duszniki to od kilku lat stopa bezrobocia utrzymuje się tu na w miarę stałym poziomie 4-5%. Jest więc znacznie niższa niż średnia dla powiatu. Na koniec 2014 roku wyniosła ona 4,2%. Obserwowane są niewielkie wahania w liczbie osób pozostających bez pracy i zarejestrowanych w PUP. Tak było chociażby w 2012 roku, kiedy zarejestrowanych było o 36 osób więcej niż rok wcześniej, natomiast w 2013 nastąpił spadek liczby bezrobotnych o 23 osoby. Niski poziom bezrobocia odnotowano w 2014 roku, przy czym to właśnie w tym roku wśród bezrobotnych było najwięcej osób powyżej 50 roku życia. Są to osoby, którym najtrudniej znaleźć zatrudnienie w przypadku utraty dotychczasowej pracy. Spada, i to bardzo, liczba osób bezrobotnych w kategorii do 25 roku życia. Jest to zjawisko korzystne, świadczące o tym, że dużo młodych ludzi tuż po szkole znajduje zatrudnienie. Z drugiej strony to właśnie osoby młode najczęściej emigrują w celach zarobkowych za granicę, często też pracują „na czarno” i nie rejestrują się w PUP jak osoby bezrobotne.

TABELA 4. WYBRANE DANE O BEZROBOTNYCH W GMINIE DUSZNIKI W LATACH 2011-2014

Rok	Bezrobotni zarejestrowani ogółem		Do 25. roku życia		Długotrwale bezrobotni		Powyżej 50. roku życia	
	Razem	Kobiety	Razem	Kobiety	Razem	Kobiety	Razem	Kobiety
2011	279	167	73	46	114	79	62	29
2012	315	171	63	33	127	87	68	32
2013	292	144	56	25	137	79	72	31
2014	239	140	20	10	117	73	82	41

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE PUP W SZAMOTUŁACH

WYKRES 5. WYBRANE DANE NA TEMAT BEZROBOCIA W GMINIE DUSZNIKI W LATACH 2011-2014

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH PUP SZAMOTUŁY

3.3. Organizacje pozarządowe

Na terenie gminy Duszniki działa kilkanaście organizacji pozarządowych, które prowadzą działania skierowane na obszary problemowe, odczuwalne w środowisku mieszkańców. Celem funkcjonowania tych inicjatyw obywatelskich jest zaspokojenie specyficznych potrzeb mieszkańców, bądź podejmowanie problemów o małym zasięgu, które z tego powodu umykają uwadze i możliwościom realizacyjnym administracji publicznej. Organizacje pozarządowe opierają się w znacznej mierze na nieodpłatnej, wolontarystycznej pracy członków, są rzecznikiem interesów różnych grup społecznych, niosą pomoc potrzebującym, udzielają rady i wsparcia.

Do organizacji pozarządowych, działających na terenie gminy Duszniki, należą:

Stowarzyszenia, grupy nieformalne i inne:

- Oddział Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Szamotułach, siedziba: Szamotuły, pl. Sienkiewicza 20;
- Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Gminy, siedziba: Duszniki, ul. Jana Pawła II 8;
- Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej "DUSZEK", siedziba: Duszniki, ul. Jana Pawła II 8;
- Stowarzyszenie Klub Seniora „Złoty Kłosa”, siedziba: Duszniki, ul. Jana Pawła II 8;
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci - Zarząd Gminy Duszniki, siedziba: Duszniki, ul. Jana Pawła II 8;
- Chór „HALKA”, siedziba: Duszniki;

- Stowarzyszenie Kulturalne „Duszniczanka”, siedziba: Duszniki, ul. Jana Pawła II 10;
- Stowarzyszenie Kulturalne „PODRZEWIANKA”, siedziba: Podrzewie, ul. Stawna 3;
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Dusznickiej, siedziba: Duszniki, ul. Jana Pawła II 8;
- Stowarzyszenie Pasikonik, siedziba: Sarbia 5;
- Stowarzyszenie Gród Zalesie, siedziba: Zalesie 3B;
- Koło Łowieckie Nr 5 „KUROPATWA” w Poznaniu, siedziba: Poznań, ul. Krzepicka 12a;

Kluby sportowe:

- Uczniowski Klub Sportowy GCK SZACH, siedziba: Sękowo, ul. Lipowa 32;
- Ludowy Klub Sportowy „SOKÓŁ”, siedziba: 64-550 Duszniki, ul. Sportowa 2;
- Uczniowski Klub Sportowy „OLIMP DUSZNIKI”, siedziba: Duszniki, ul. Broniewskiego 3;
- Uczniowski Klub sportowy SPARTAKUS, siedziba: Duszniki;
- Klub Piłkarski LECH-KOAGRA, siedziba: Podrzewie;
- Uczniowski Klub Sportowy DYSKOBOL, siedziba: Grzebienisko.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jest podstawą prawną do systematycznej współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi. Określa zasady, formy współpracy, tryb zlecania realizacji zadań publicznych oraz sposób przyznawania dotacji. Ustawa ta daje możliwość kształtowania demokratycznego ładu społecznego w środowisku lokalnym, poprzez budowanie partnerstwa między administracją publiczną i organizacjami pozarządowymi.

Każdego roku Rada Gminy Duszniki przyjmuje w formie uchwały „Program współpracy Gminy Duszniki z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art.3 ust. 3 ustawy dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”.

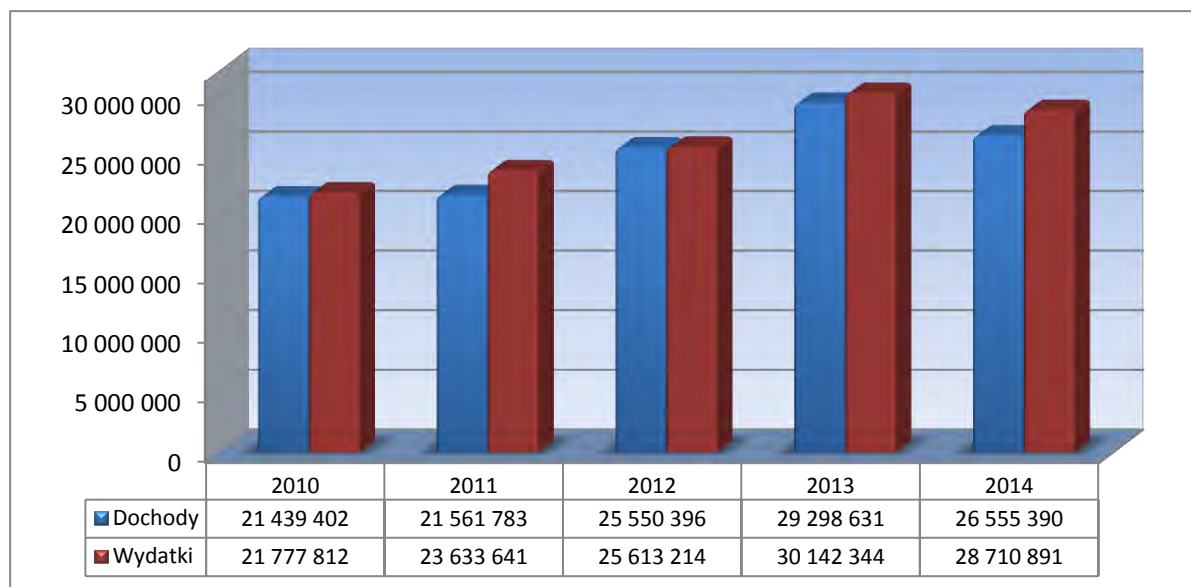
PODSUMOWANIE

- Liczba ludności Gminy utrzymuje się na równym poziomie i oscyluje wokół 8.680. Największą grupę stanowi ludność w wieku produkcyjnym – w roku 2013 aż 64% populacji Gminy, 22% to ludność w wieku produkcyjnym, natomiast tylko 14% ludność w wieku przedprodukcyjnym. Świadczy to niestety o starzeniu się społeczeństwa Gminy.
- Bardzo ważne jest, że Gmina notuje dodatnie saldo migracji.
- Stopa bezrobocia w Gminie utrzymuje się od kilku lat na poziomie 4-5%. Obserwowane są niewielkie wahania w liczbie osób pozostających bez pracy i zarejestrowanych w PUP. Tak było chociażby w 2012 roku, kiedy zarejestrowanych było o 36 osób więcej niż rok wcześniej, natomiast w 2013 nastąpił spadek liczby bezrobotnych o 23 osoby. Niski poziom bezrobocia odnotowano w 2014 roku, przy czym to właśnie w tym roku wśród bezrobotnych było najwięcej osób powyżej 50 roku życia. Są to osoby, którym najtrudniej znaleźć zatrudnienie w przypadku utraty dotychczasowej pracy. Spada i to bardzo liczba osób bezrobotnych w kategorii do 25 roku życia. Jest to zjawisko korzystne, świadczące o tym, że dużo młodych ludzi tuż po szkole znajduje zatrudnienie. Z drugiej strony, to właśnie osoby młode najczęściej emigrują w celach zarobkowych za granicę, często też pracują „na czarno” i nie rejestrują się w PUP jak osoby bezrobotne.
- Na terenie Gminy działa 18 organizacji pozarządowych, które działają w zgodzie i na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

4. BUDŻET GMINY

4.1. Bilans dochodów i wydatków budżetowych

WYKRES 6. POZIOM WYDATKÓW I DOCHODÓW BUDŻETOWYCH (w zł)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Zaprezentowany wykres przedstawia poziom dochodów i wydatków budżetowych w okresie 2010-2014. W pierwszych dwóch latach badanego okresu obserwujemy nieznaczny wzrost dochodów i zdecydowanie większą dynamikę wzrostu wydatków. Kolejne dwa lata przyniosły dużo większe dochody budżetowe, ale również wydatki. Dynamika wzrostu wydatkowania posiadanych środków była dość duża. Jest to dobrze widoczne szczególnie w roku 2013, kiedy to wydatki w stosunku do roku poprzedniego wzrosły aż o 18%. Tak znaczny przyrost wydatków byłby dużym zagrożeniem dla stabilności finansowej samorządu, gdyby nie towarzyszył mu wzrost dochodów. W badanym przypadku mamy do czynienia z dodatnią korelacją obu zmiennych, co jest oczywiście zjawiskiem pozytywnym, świadczącym o przemyślanych działaniach samorządu, dostosowujących wydatki do posiadanych środków i dążeniu do minimalizacji ryzyka. Niemniej należy zauważyć, iż każdy rok zamknął się deficytem budżetowym. Największy niedobór środków finansowych wystąpił w roku 2011 i 2014, przekraczając poziom 2 mln zł. W pozostałych latach wielkości te były zdecydowanie mniejsze i nie przekraczały poziomu 1 mln zł.

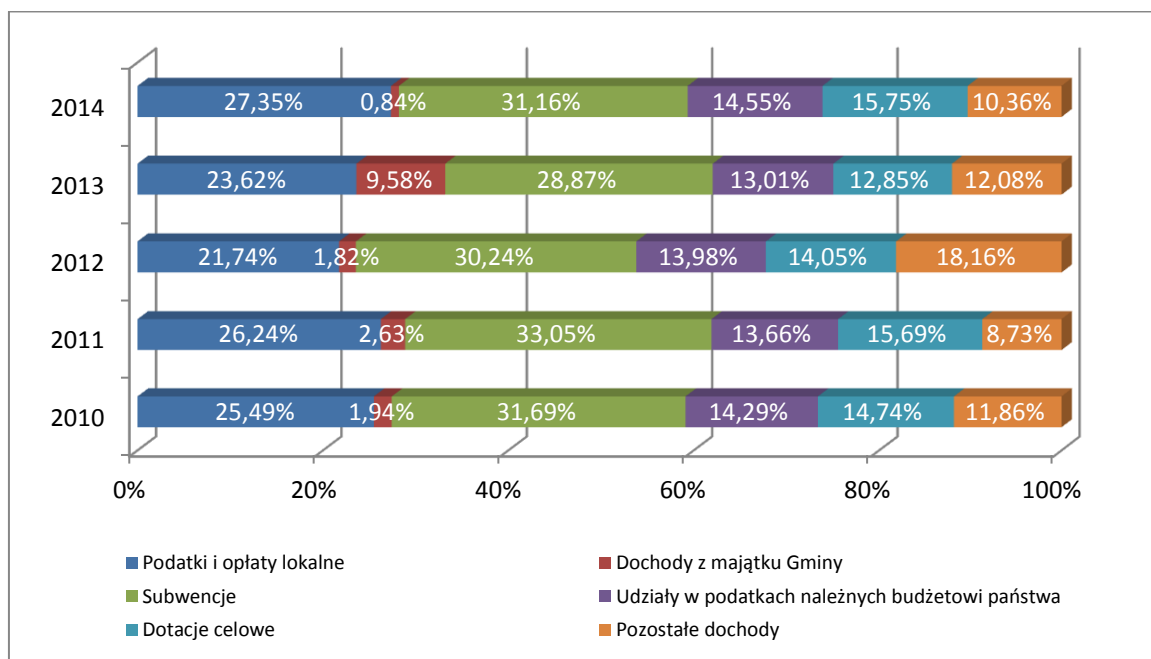
Występujący deficyt był głównie związany z realizacją priorytetowych dla Gminy inwestycji. Niemniej utrzymywanie w dłuższym okresie polityki, w której poziom wydatków przekracza poziom dochodów niesie ze sobą oczywiste zagrożenie dla stabilności finansowej samorządu. Należy podkreślić, iż podobne problemy dotyczą finansów wielu samorządów w Polsce, które stoją przed trudnym wyborem utrzymywania wysokiej dynamiki inwestycyjnej kosztem pojawiającego się ryzyka finansowego, czy też ograniczaniem liczby realizowanych inwestycji ze świadomością spowolnienia tempa rozwoju.

Niewątpliwie kontynuacja polityki rozwojowej w najbliższych latach będzie stanowiła dla Gminy trudne wyzwanie. Szansą mogą w tym przypadku być środki zewnętrzne, związane z nowym okresem programowania unijnego, których ewentualne wykorzystanie umożliwi realizację kolejnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

4.2. Dochody Gminy

Udział poszczególnych składników w dochodach Gminy przedstawiono na wykresie.

WYKRES 7. UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH SKŁADOWYCH W DOCHODACH GMINY

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Zaprezentowany powyżej wykres obrazuje procentowy udział poszczególnych pozycji w dochodach samorządu. W całym analizowanym okresie można wyodrębnić jeden wiodący dział, jeśli chodzi o dochody, tj. subwencje. W kolejnych miejscach znajdują się podatki i opłaty lokalne. Dużo mniejsze znaczenie mają dotacje celowe, udział w podatkach należnych budżetowi Państwa oraz pozostałe dochody, w których na potrzeby niniejszej analizy ujęto m.in. dotacje ze środków zewnętrznych na inwestycje. Łącznie te trzy działy wygenerowały nieco ponad 40% wszystkich dochodów budżetowych w badanych latach. Równorzędność wielu źródeł dochodów jest w ujęciu generalnym zjawiskiem pozytywnym. Oznacza ona, iż wahania w zakresie jednej pozycji będą miały mniejsze znaczenie w przypadku całości budżetu.

Dodatkowym wnioskiem, jaki możemy wyciągnąć z analizy powyższej grafiki jest fakt, iż główne działy dochodów budżetu utrzymują się na mniej więcej stałym poziomie w stosunku do całości dochodów, a ich nieznaczne wahania uniemożliwiają wyznaczenie jakiegokolwiek trwałego trendu.

Należy pamiętać, że zaprezentowane dane dotyczą udziału procentowego w dochodach budżetu, co w prostym przełożeniu pokazuje jedynie wzajemne relacje poszczególnych składowych dochodów.

Poniższa tabela pokazuje, jak kształtowała się sytuacja w ujęciu kwotowym.

TABELA 5. DOCHODY BUDŻETU GMINY (w zł)

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Podatki i opłaty lokalne	5.465.326,14	5.658.888,40	5.555.768,95	6.919.278,28	7.263.359,48
Dochody z majątku Gminy	415.511,07	566.316,06	465.626,08	2.806.472,38	223.248,30
Subwencje	6.793.646,00	7.125.200,00	7.726.938,00	8.457.525,00	8.273.421,00
Udziały w podatkach należnych budżetowi państwa	3.062.875,62	2.945.259,94	3.572.127,60	3.811.764,07	3.862.929,42
Dotacje celowe	3.159.793,88	3.382.924,31	3.590.765,21	3.765.171,43	4.182.253,47
Pozostałe dochody	2.542.248,98	1.883.194,50	4.639.169,83	3.538.419,35	2.750.178,08
Razem	21.439.401,69	21.561.783,21	25.550.395,67	29.298.630,51	26.555.389,75

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

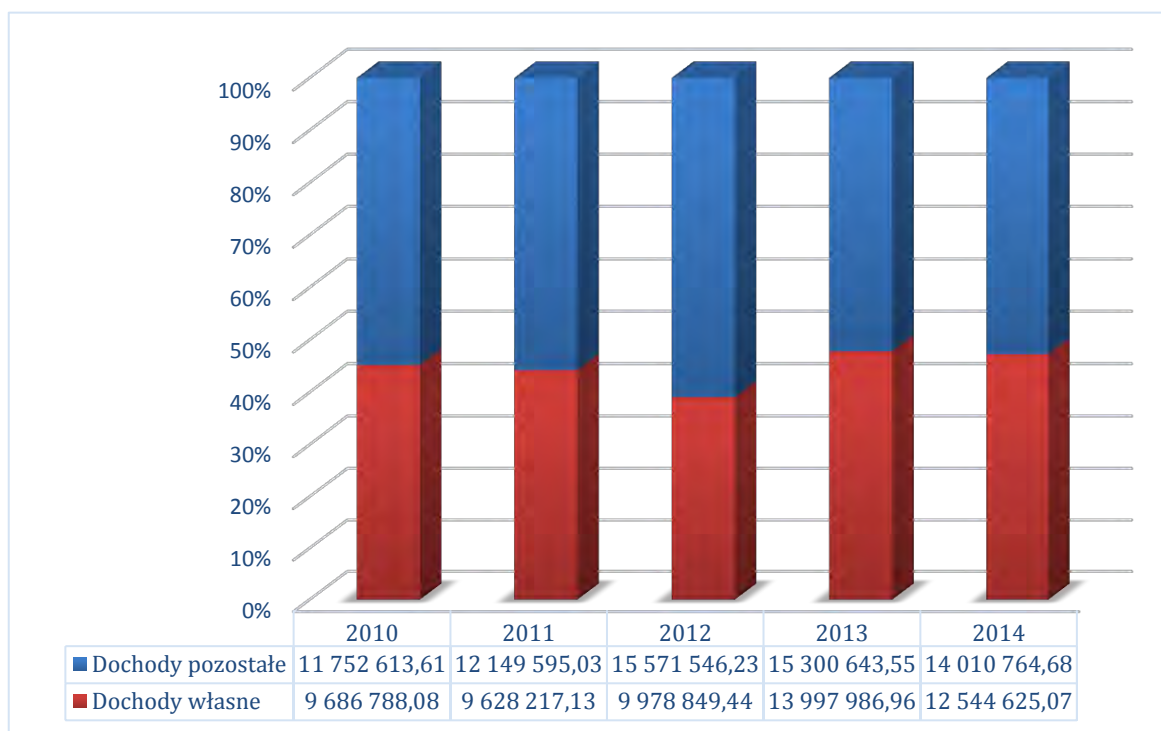
Dochody własne

Na dochody własne składają się dochody z następujących grup:

- podatki i opłaty lokalne;
- dochody z majątku;
- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu Państwa (podatek dochodowy od osób fizycznych i prawnych);
- inne dochody, w tym m.in. dotacje unijne.

Udział dochodów własnych w łącznych dochodach w poszczególnych latach został przedstawiony poniżej.

WYKRES 8. UDZIAŁ DOCHODÓW WŁASNYCH W DOCHODACH OGÓŁEM

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Przedstawione dane wskazują, iż udział procentowy dochodów własnych w latach 2010-2014 wynosił odpowiednio 45,18%, 44,21%, 39,06%, 47,78% i 47,24%. Niewątpliwie stosunkowo wysoki udział dochodów własnych w dochodach ogółem jest w ujęciu generalnym zjawiskiem pozytywnym, świadczącym o dość dużej niezależności finansowej samorządu.

Co ciekawe, struktura wpływów budżetu gminy Duszniki jest pod tym względem zbliżona do większych samorządów takich, jak gmina Grodzisk Wielkopolski, czy Chodzież, gdzie wpływy z dochodów własnych wynoszą nieco ponad 50%. Dla biedniejszych gmin, takich jak np. Grodziec charakterystyczne jest większe uzależnienie od subwencji i dotacji celowych oscylujące w przedziale 81-85% (dane z lat 2009-2013). Warto przy tym zwrócić uwagę, iż najbogatsze gminy osiągają wpływy z subwencji i dotacji celowych na poziomie nie przekraczającym 20% (np. gmina Komorniki dane z lat 2010-2011).

Podatki i opłaty lokalne

TABELA 6. STOSUNEK PODATKÓW I OPŁAT LOKALNYCH DO DOCHODÓW OGÓŁEM

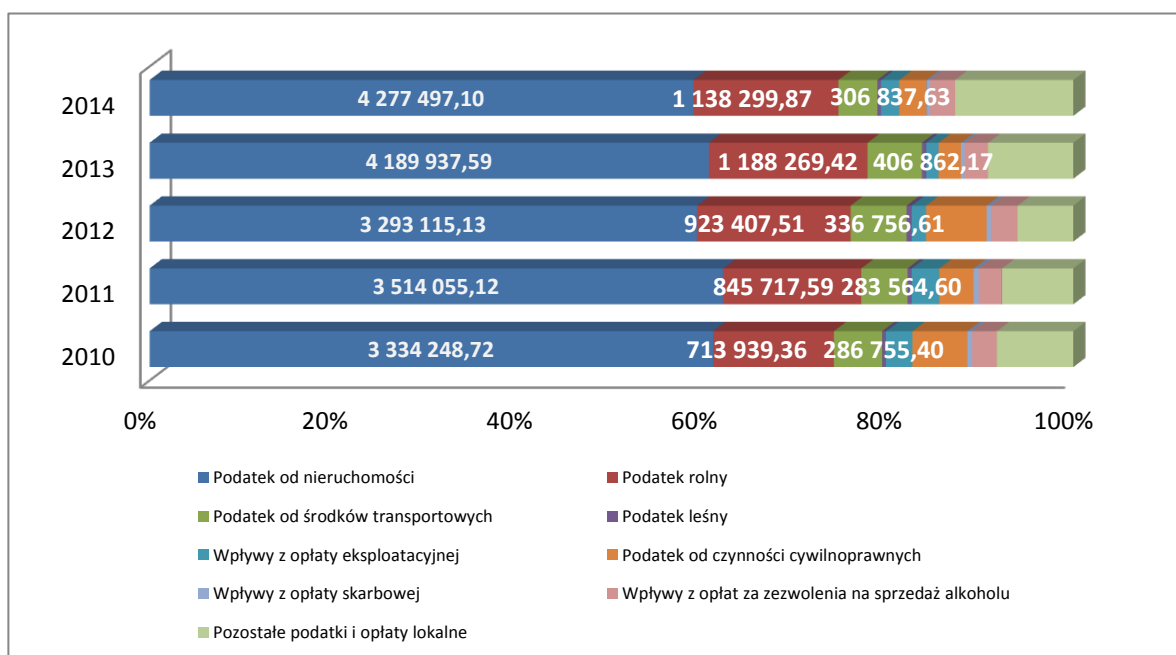
Rok	Dochody ogółem	Podatki i opłaty lokalne	Procentowy udział podatków i opłat lokalnych
2010	21.439.401,69	5.465.326,14	25,49%
2011	21.561.783,21	5.658.888,40	26,24%
2012	25.550.395,67	5.555.768,95	21,74%
2013	29.298.630,51	6.919.278,28	23,62%
2014	26.555.389,75	7.263.359,48	27,35%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

W analizowanych latach udział podatków i opłat lokalnych w dochodach budżetu nieznacznie się wahał, utrzymując przez cały okres poziom ponad 20%. W ujęciu kwotowym wpływy stopniowo rosły. Jedynie w roku 2012 wystąpił spadek, jednak już od kolejnego roku trend wzrostowy był kontynuowany.

Udział poszczególnych podatków przedstawiono na poniższym wykresie.

WYKRES 9. STRUKTURA PODATKÓW I OPŁAT LOKALNYCH

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Zdecydowanie największe znaczenie w tej grupie dochodów ma podatek od nieruchomości, generujący 50-60% wpływów ze wszystkich podatków i opłat lokalnych.

W dalszej kolejności znajdują się podatek rolny oraz podatek od środków transportowych. Te trzy podatki generują około 80% wpływów w badanej kategorii.

Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu Państwa

TABELA 7. STOSUNEK UDZIAŁU W PODATKU DOCHODOWYM DO DOCHODÓW OGÓŁEM

Rok	Dochody ogółem	Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	Udział % w dochodach ogółem
2010	21.439.401,69	3.062.875,62	14,29%
2011	21.561.783,21	2.945.259,94	13,66%
2012	25.550.395,67	3.572.127,60	13,98%
2013	29.298.630,51	3.811.764,07	13,01%
2014	26.555.389,75	3.862.929,42	14,55%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych zamykają się w przedziale 13,01-14,55% ogółu dochodów budżetowych. Podobnie, jak w przypadku podatków i opłat lokalnych, jest to wynik średni w stosunku do porównywalnych wielkościami samorządów.

Tabela zamieszczona poniżej wskazuje, iż zdecydowana większość dochodów w ramach analizowanej kategorii pochodzi z podatku dochodowego od osób fizycznych. W latach 2010-2014 obserwujemy stopniowy i systematyczny wzrost wartości wpływów uzyskiwanych z tytułu podatku dochodowego (ogółem aż o 40%). Bardzo ważne jest, że wzrost ten utrzymuje się nieprzerwanie w całym okresie, co pozwala sądzić, iż ma mocne podstawy i w kolejnych latach będzie kontynuowany. Ma to olbrzymie znaczenie w przygotowywaniu prognoz finansowych dla samorządu i w planowaniu polityki rozwojowej Gminy.

TABELA 8. WPŁYWY Z PODATKU DOCHODOWEGO OD OSÓB FIZYCZNYCH I PRAWNYCH

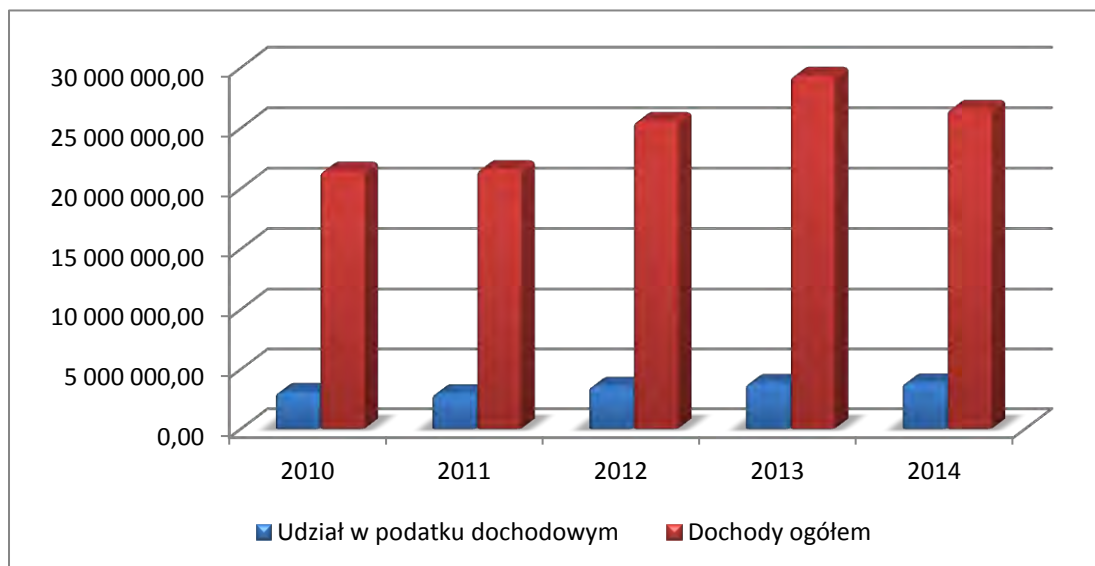
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Podatek dochodowy od osób fizycznych	2.589.443,00	2.681.554,00	2.766.033,00	3.133.177,00	3.619.020,00
Podatek dochodowy od osób prawnych	473.432,62	263.705,94	806.094,60	678.587,07	243.909,42
Razem	3.062.875,62	2.945.259,94	3.572.127,60	3.811.764,07	3.862.929,42

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Poniżej zamieszczono wykres, który w sposób graficzny przedstawia relacje udziału w podatku dochodowym do dochodów budżetu. Zaprezentowana grafika doskonale pokazuje, iż pozycja, która dla wielu samorządów stanowi jedno z głównych źródeł dochodów, w przypadku gminy Duszniki, ma mniejsze, aczkolwiek dość istotne znaczenie.

WYKRES 10. WPŁYWY Z PODATKU DOCHODOWEGO A DOCHODY OGÓŁEM

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Dochody z majątku Gminy

TABELA 9. DOCHODY Z MAJĄTKU (w zł)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych	55.142,26	64.806,19	74.053,97	118.948,77	153.477,70
Sprzedaż mienia, wyrobów i składników majątkowych	349.700,12	490.821,78	383.023,32	2.680.294,89	57.270,55
Zarząd, użytkowanie i użytkowanie wieczyste	9.618,39	9.052,79	8.548,79	7.228,72	12.500,05
Przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności	1.050,30	1.635,30	0,00	0,00	0,00
Razem	415.511,07	566.316,06	465.626,08	2.806.472,38	223.248,30
Dochody ogółem	21.439.401,69	21.561.783,21	25.550.395,67	29.298.630,51	26.555.389,75
Stosunek % do dochodu budżetu	1,94%	2,63%	1,82%	9,58%	0,84%

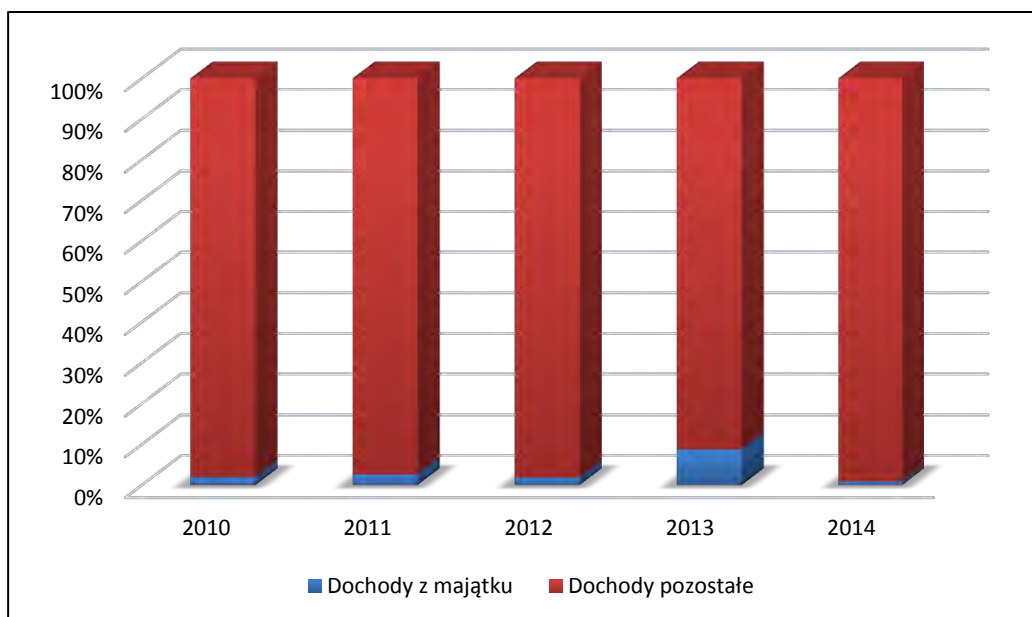
ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Dochody z majątku samorządu w latach 2010-2014 miały niewielkie znaczenie dla uzyskiwanych wpływów do budżetu. Wyjątkiem w tym względzie jest rok 2013, kiedy to

ogólne wpływy z tej kategorii wyniosły aż 2,8 mln zł, co stanowiło blisko 10% dochodów Gminy. Wpływy te uzyskano ze sprzedaży działek pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne, jak również pod aktywizację gospodarczą w miejscowościach Duszniki, Sędzinko, Grzebienisko i Podrzewie oraz ze sprzedaży sieci gazowej.

Doskonałe wyobrażenie na temat znaczenia kategorii dochodów z majątku Gminy jej finansów daje poniższy wykres.

WYKRES 11. UDZIAŁ DOCHODÓW Z MAJĄTKU GMINY W DOCHODACH OGÓŁEM

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Subwencje

TABELA 10. STOSUNEK SUBWENCJI DO DOCHODÓW OGÓŁEM

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Subwencja oświatowa	5.778.695,00	6.152.700,00	6.568.922,00	6.650.031,00	7.140.712,00
Subwencja ogólna - część wyrównawcza	1.014.951,00	942.800,00	1.133.530,00	1.807.494,00	1.132.709,00
Uzupełnienie subwencji ogólnej	0,00	29.700,00	24.486,00	0,00	0,00
Razem	6.793.646,00	7.125.200,00	7.726.938,00	8.457.525,00	8.273.421,00
Dochody ogółem	21.439.401,69	21.561.783,21	25.550.395,67	29.298.630,51	26.555.389,75
Stosunek % subwencji do dochodu budżetu	31,69%	33,05%	30,24%	28,87%	31,16%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Subwencje znajdują się na pierwszym miejscu pod względem wpływów generowanych do budżetu. W badanym okresie wartość subwencji stanowiła łącznie 30,85% wszystkich dochodów uzyskanych latach 2010-2014 przez samorząd.

Dotacje celowe

TABELA 11. DOTACJE CELOWE

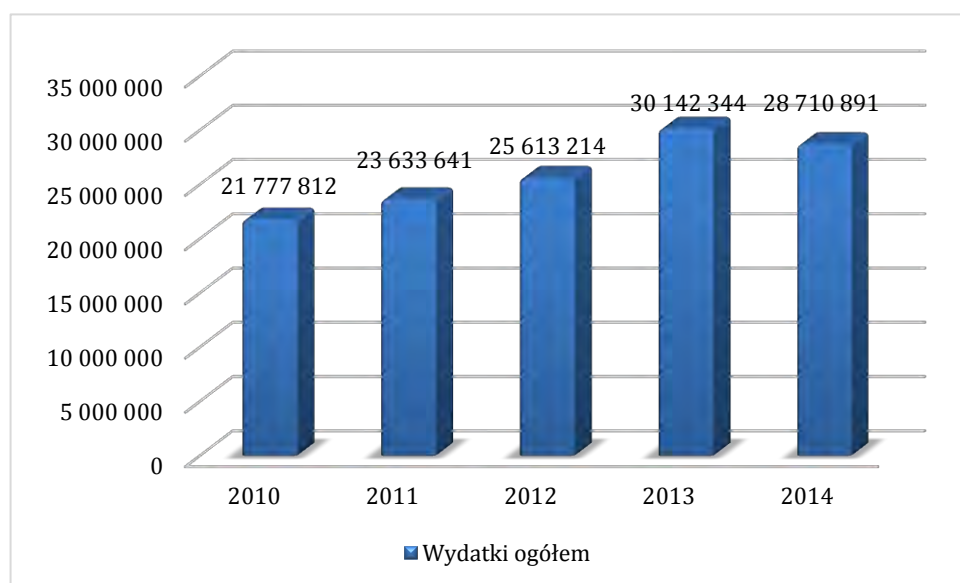
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Na zadania bieżące zlecone z zakresu administracji rządowej	2.913.363,69	3.048.086,94	3.068.981,66	3.173.164,07	3.297.422,39
Na zadania własne bieżące	246.430,19	334.837,37	521.783,55	592.007,36	884.831,08
Razem	3.159.793,88	3.382.924,31	3.590.765,21	3.765.171,43	4.182.253,47
Dochody ogółem	21.439.401,69	21.561.783,21	25.550.395,67	29.298.630,51	26.555.389,75
Stosunek % dotacji celowych do dochodu budżetu	14,74%	15,69%	14,05%	12,85%	15,75%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Stosunek dotacji celowych do dochodów ogółem w analizowanym okresie utrzymuje się w przedziale 12,85-15,75%. Największy procentowy udział miał miejsce w roku 2014, najmniejszy w roku 2013. Wahania w tej kategorii nie mogą być uznane za znaczące, szczególnie jeśli spojrzymy na wartości kwotowe, które wyraźnie pokazują istniejący trend wzrostowy w badanej kategorii.

4.3. Wydatki Gminy

WYKRES 12. POZIOM WYDATKÓW BUDŻETU GMINY

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

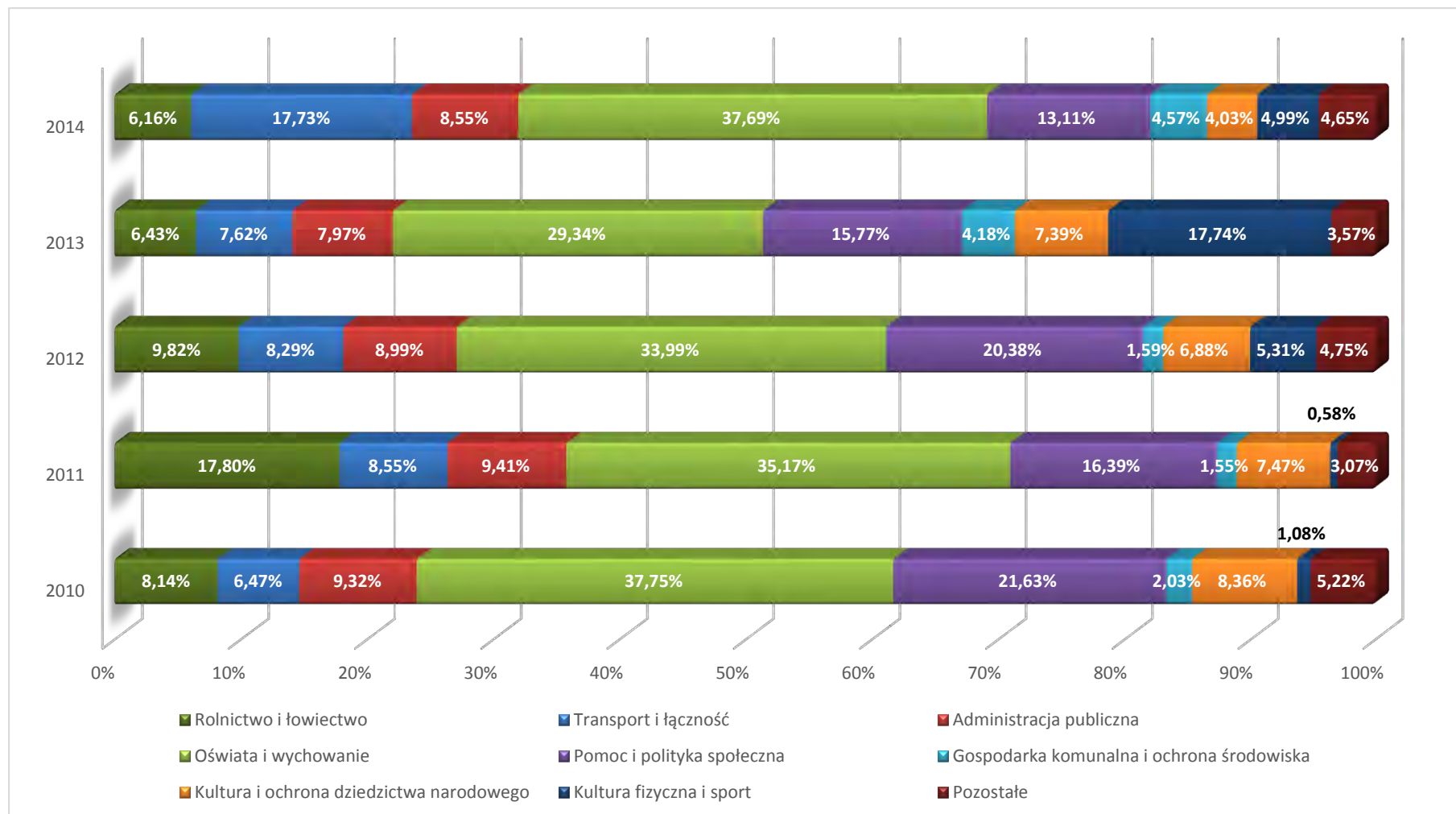
W analizowanym okresie poziom wydatków samorządu charakteryzuje bardzo duża stabilność. Obserwujemy co prawda wzrost, jest on jednak systematyczny i równomierny. Sytuacja ta bardzo rzadko występuje w polskich samorządach. Na ogół wahania wydatków są znaczące i postępują „skokowo”. Zaprezentowany model wydatkowania świadczy o dużej dyscyplinie finansowej Gminy, odpowiedzialności, minimalizowaniu ryzyka oraz skrupulatności w planowaniu wydatków, w szczególności inwestycyjnych.

Z poniższego wykresu możemy wywnioskować, że zdecydowanie najważniejszą kategorię wydatków budżetowych stanowią koszty, związane z oświatą. Sięgają one od 29% do blisko 38% wszystkich wydatków samorządu. W porównaniu z innymi samorządami obciążenia Gminy z tytułu utrzymywania oświaty nie są zbyt duże. Zdecydowana większość samorządów przeznaczają na te cele sumy sięgające przedziału 40-50% wszystkich swoich wydatków.

Na drugim miejscu znajdują się koszty z działu „Pomoc i polityka społeczna”. Dużo mniejsze znaczenie mają wydatki, związane z rolnictwem i łowiectwem, administracją publiczną oraz transportem.

W poniższym zestawieniu obserwujemy dość dużą zmienność pod względem udziału wydatków w poszczególnych kategoriach w budżecie ogółem. W miarę stabilnie zachowują się jedynie wydatki na administrację publiczną oraz kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego. W dalszej części analizy zauważymy, iż jest to w głównej mierze spowodowane realizowanymi inwestycjami.

WYKRES 13. WYDATKI BUDŻETOWE W POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁACH

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Wydatki bieżące

TABELA 12. WYDATKI BIEŻĄCE

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
1	Rolnictwo i łowiectwo	531.898,63	583.943,33	644.881,84	843.028,33	755.383,83
2	Leśnictwo	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4	Transport i łączność	546.955,44	1.017.560,05	1.141.083,47	1.272.608,59	1.633.945,66
5	Turystyka	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6	Gospodarka mieszkaniowa	83.802,22	85.350,54	98.534,97	97.034,02	59.475,94
7	Działalność usługowa	45.146,35	78.341,13	102.152,88	83.332,98	98.989,88
8	Administracja publiczna	2.004.531,35	2.156.955,63	2.213.447,97	2.344.652,60	2.359.026,13
9	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	28.807,00	20.655,01	5.223,00	5.167,00	45.369,00
10	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	216.327,47	104.231,77	149.577,84	303.958,05	221.604,33
11	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	0,00	0,00	0,00	0,00	1.313,48
12	Obsługa długu publicznego	118.877,29	168.227,87	236.960,64	291.633,62	282.047,46
13	Różne rozliczenia	310.299,00	0,00	41.348,48	95,14	2.117,29
14	Oświata i wychowanie	7.208.126,51	7.755.071,21	8.618.503,43	8.842.979,05	9.251.159,46
15	Szkolnictwo wyższe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
16	Ochrona zdrowia	157.000,00	145.999,25	158.500,04	175.000,00	182.698,80
17	Pomoc społeczna	3.193.569,89	3.347.940,00	3.367.491,07	3.512.136,02	3.674.885,97
18	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1.512.583,46	526.558,75	989.573,82	1.059.405,94	80.405,81
19	Edukacyjna opieka wychowawcza	130.988,55	121.908,52	116.466,07	119.349,62	159.796,29
20	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	340.154,33	367.023,90	405.751,87	737.299,49	1.138.408,18
21	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1.003.890,53	1.319.287,18	1.335.577,93	1.379.221,78	537.278,29
22	Kultura fizyczna i sport	236.000,00	111.000,00	166.750,44	300.579,39	1.432.304,46
	Razem	17.668.958,02	17.910.054,14	19.791.825,76	21.367.481,62	21.916.210,26
	Wydatki ogółem	21.777.812,16	23.633.641,38	25.613.213,61	30.142.343,92	28.710.890,83
	Stosunek % wydatków bieżących do wydatków ogółem	81,13%	75,78%	77,27%	70,89%	76,33%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Analiza wydatków bieżących daje nam nieco więcej informacji na temat tendencji, związanych z najważniejszymi kategoriami kosztów. Pozbawione są one wydatków majątkowych, które mimo wszystko mają charakter incydentalny i dzięki temu

powyższe zestawienie pozwala wyciągnąć pełniejsze wnioski, jeśli chodzi o wahania oraz poziom wydatków w poszczególnych pozycjach.

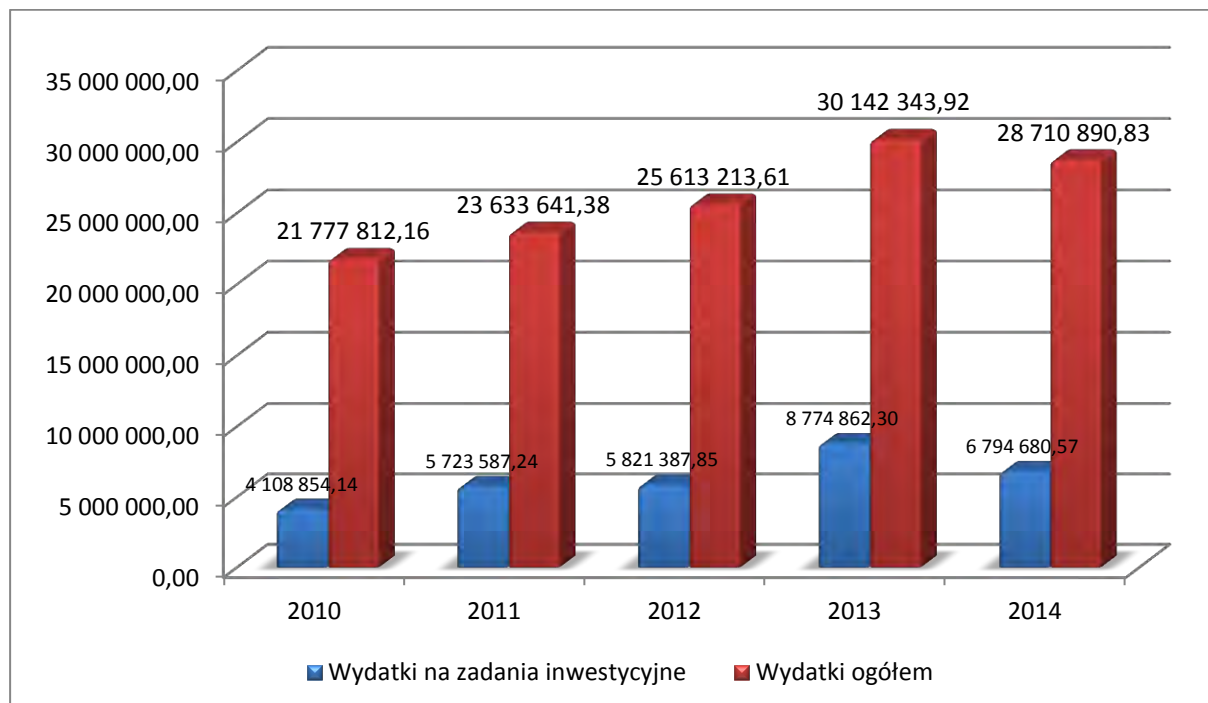
W przypadku najważniejszej kategorii, tj. oświaty i wychowania, obserwujemy, iż koszty bieżące systematycznie i dość dynamicznie rosną. Bardzo podobnie kształtuje się obraz wydatkowania środków w kategorii pomoc społeczna. W dalszej kolejności pojawiają się wydatki, związane z funkcjonowaniem administracji publicznej. Tutaj koszty także rosną, przy czym dynamika tych wzrostów jest wyraźnie mniejsza. Pozostałe działy mają zdecydowanie mniejsze znaczenie, jeśli chodzi o wysokość kosztów bieżących.

Z powyższej tabeli możemy również wysnuć ciekawe wnioski, dotyczące stosunku wydatków bieżących do wydatków ogółem. W całym analizowanym okresie przyjmują one wartości w przedziale 70,89-81,13%, co daje średnią na poziomie 76,28% wszystkich ponoszonych kosztów. Takie wartości należy uznać za stosunkowo niskie. Porównywalne samorządy na bieżące funkcjonowanie wydają nawet około 90%. Niewątpliwie średnia wydatków bieżących na poziomie 76,28% świadczy o proinwestycyjnym nastawieniu władz gminnych.

Wydatki inwestycyjne

Poziom wydatków inwestycyjnych w porównaniu do całkowitych wydatków budżetowych przedstawiał się następująco:

WYKRES 14. WYDATKI INWESTYCYJNE A WYDATKI OGÓŁEM

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Powyższa grafika ukazuje wyraźny wzrost wydatków inwestycyjnych w latach 2010-2013, a następnie ich nieznaczny spadek w roku 2014. W ujęciu procentowym wydatki

inwestycyjne stanowiły odpowiednio 18,87%, 24,22%, 22,73%, 29,11% oraz 23,67% wszystkich wydatków ponoszonych w danym roku przez samorząd.

Poniżej zamieszczono tabelę, która zawiera dane odnośnie wydatków na inwestycje, ponoszonych w ramach wyszczególnionych działów. Możemy z niej wywnioskować, iż największe nakłady w okresie 2010-2014 samorząd poniósł w dziale rolnictwo i łowiectwo. Porównywalne, ale nieco mniejsze wydatki, poniesiono w dziale transport i łączność oraz kultura fizyczna i sport. Łącznie na te cele wydatkowano 70,48% wszystkich środków przeznaczonych na inwestycje.

TABELA 13. WYDATKI INWESTYCYJNE W PODZIALE NA WYSZCZEGÓLNIONE KATEGORIE

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Razem
Rolnictwo i łowiectwo	1.240.809,94	3.622.978,29	1.869.234,96	1.095.224,33	585.613,95	8.413.861,47
Transport i łączność	862.380,87	1.004.190,24	982.716,66	1.024.115,18	3.457.787,66	7.331.190,61
Gospodarka mieszkaniowa	0,00	0,00	269.701,00	0,00	0,00	269.701,00
Oświata i wychowanie	1.011.957,07	557.094,04	87.298,00	0,00	1.569.595,86	3.225.944,97
Pomoc i polityka społeczna	5.258,00	0,00	863.813,51	180.705,95	10.100,00	1.059.877,46
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	101.800,00	0,00	1.648,20	522.151,89	173.382,18	798.982,27
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	816.527,32	446.064,84	426.724,82	849.552,93	620.062,36	3.158.932,27
Kultura fizyczna i sport	0,00	26.199,00	1.192.327,52	5.045.572,62	0,00	6.264.099,14
Pozostałe	70.120,94	67.060,83	127.923,18	57.539,40	378.138,56	700.782,91
Razem	4.108.854,14	5.723.587,24	5.821.387,85	8.774.862,30	6.794.680,57	31.223.372,10

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Do najważniejszych zadań, jakie w tym czasie udało się zrealizować, zaliczyć należy:

1. W dziale rolnictwo i łowiectwo:

a) rok 2010:

- budowa kanalizacji sanitarnej Ceradz Dolny oraz przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na terenach zabudowy rozproszonej (koszt 932.208,27 zł);

b) rok 2011:

- budowa kanalizacji sanitarnej Sędziny-Wierzeja oraz przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na terenach zabudowy rozproszonej (koszt 3.480.564,19 zł);

c) rok 2012:

- budowa kanalizacji sanitarnej i wodociągu w Grzebienisku (koszt 941.556,95 zł);

- budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na terenach zabudowy rozproszonej (koszt 758.009,00 zł);
- d) rok 2013:
  - budowa i naprawa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o zabudowie rozproszonej w gminie Duszniki - etap II (koszt 900.521,13 zł);
- e) rok 2014:
  - budowa sieci wodociągowej ul. Kolejowa, Parkowa, Wiosenna, Lipowa w Dusznikach (koszt 549.933,55 zł).

2. W dziale transport i łączność:

- a) rok 2010:
  - pomoc finansowa na dofinansowanie remontów dróg powiatowych - Chełmno – Duszniki (koszt 400.000,00 zł);
  - modernizacja ul. Powstańców Wlkp. W Dusznikach (koszt 156.958,15 zł);
- b) rok 2011:
  - pomoc finansowa na dofinansowanie przebudowy dróg powiatowych - Chełmno – Duszniki (koszt 415.806,00 zł);
  - modernizacja nawierzchni ul. Szkolnej w Sękowie (koszt 482.968,32 zł);
- c) rok 2012:
  - pomoc finansowa na dofinansowanie budowy dróg wojewódzkich - budowa chodnika droga 306 w Sękowie (koszt 100.000,00 zł);
  - przebudowa ul. Sportowej w Dusznikach (koszt 659.898,31 zł);
  - przebudowa ul. Polnej w Sękowie (koszt 187.640,35 zł);
- d) rok 2013:
  - przebudowa ul. Szkolnej w Sękowie (koszt 156.574,08 zł);
  - przebudowa ul. Łąkowej w Podrzewiu (koszt 258.194,76 zł);
  - przebudowa ul. Kolejowej w Dusznikach - I etap od ul. Św. Floriana do ul. Broniewskiego (koszt 494.022,33 zł);
- e) rok 2014:
  - pomoc finansowa na dofinansowanie przebudowy drogi powiatowej Budzewo- Podrzewie (koszt 182.200,00 zł);
  - przebudowa ul. Powstańców Wlkp. w Dusznikach (koszt 1.112.402,19 zł);
  - przebudowa ul. Kolejowej w Dusznikach (koszt 1.397.280,00 zł);
  - przebudowa ul. Osiedlowej w Podrzewiu (koszt 232.313,79 zł);
  - przebudowa mostu na drodze gminnej Sędzinko-Zalesie (koszt 200.730,38 zł).

3. W dziale kultura fizyczna i sport:

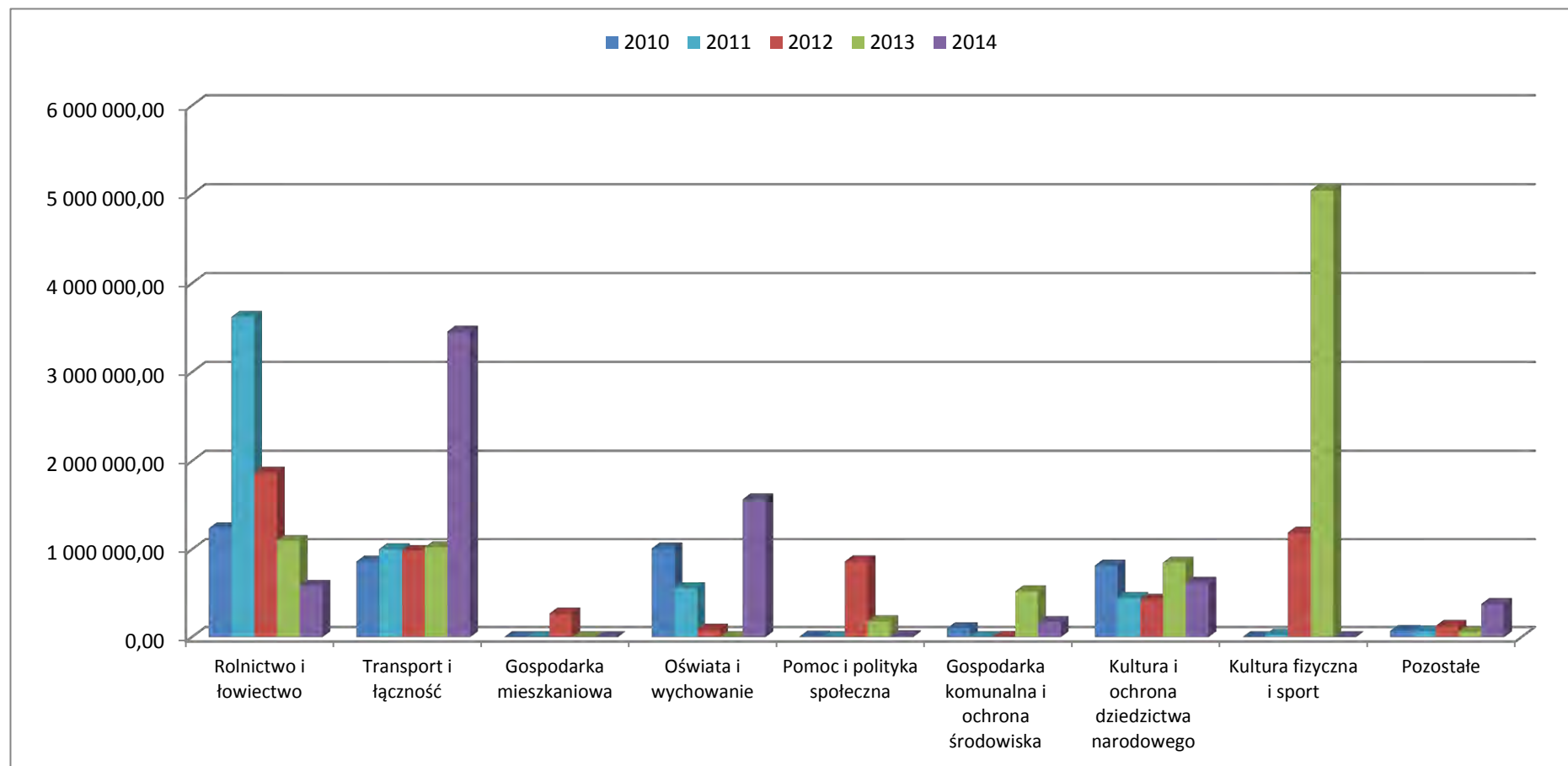
- a) rok 2012:
  - budowa kompleksu boisk sportowych w ramach programu "Moje Boisko ORLIK; 2012" w Dusznikach (koszt 1.006.181,67 zł);
- b) rok 2013:
  - budowa sali sportowej przy SP i Gimnazjum w Dusznikach (koszt 5.016.629,39 zł).

Powyższe zestawienie zawiera jedynie najważniejsze (najkosztowniejsze) inwestycje, jakie zrealizowano w trzech wiodących pod względem inwestycyjnym działach budżetu. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż w badanych latach zrealizowano ogółem ponad 160 zakupów inwestycyjnych. Część z nich dotyczyła przygotowania dokumentacji, czy też zakupu drobnego sprzętu, jak np. komputery i kopiarki, zdecydowana większość to

jednak kluczowe inwestycje infrastrukturalne. Równie znamienne jest to, iż Gmina nie ogranicza się do inwestowania w ramach jednego działu. Samorząd dostrzega szerokie spektrum istniejących problemów i stara się je minimalizować poprzez prowadzone inwestycje. Świadczy to o rozważnej, przemyślanej i prorozwojowej polityce władz samorządowych.

Poniżej zamieszczono wykres obrazujący wydatki inwestycyjne, ponoszone w ramach poszczególnych działów w ciągu 5 lat analizowanego okresu.

WYKRES 15. WYDATKI INWESTYCYJNE W POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁACH

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

4.4. Zadłużenie Gminy**TABELA 14. ZADŁUŻENIE GMINY**

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Wysokość zaciągniętych kredytów i pożyczek	2.423.517	3.999.640	4.152.859	5.442.416	4.157.400
Spląty kredytów i pożyczek	1.952.466	1.763.517	3.563.140	2.711.250	1.767.721
Umorzenia kredytów i pożyczek	300.000	320.000	298.000	280.000	0
Inne źródła przychodów	0	0	407.859,31	696.239,39	1.621.447
Stan zadłużenia na koniec roku	5.273.517,37	7.189.640	7.073.500	8.828.427	9.596.659
Dochody ogółem	21.439.402	21.561.783	25.550.396	29.298.631	26.555.390
Stosunek zadłużenia do dochodów ogółem	25%	33%	28%	30%	36%
Stosunek wydatków majątkowych do wydatków ogółem	19%	24%	23%	29%	24%
Wydatki majątkowe w ujęciu kwotowym	4.108.854,14	5.723.587,24	5.821.387,85	8.774.862,30	6.794.680,57

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Stan zadłużenia gminy Duszniki zaprezentowano w powyższej tabeli. Relacja zadłużenia do dochodów ogółem utrzymuje się w przedziale 25-36%. Najwyższy poziom zadłużenia w ujęciu kwotowym miał miejsce w roku 2014, a najniższy w roku 2010. Wartości zadłużenia obserwowane w poszczególnych latach badanego okresu należy uznać za średnie. Przyjmują one poziomy dalekie od tych, które tradycyjnie uznawane są za niosące zagrożenie utraty płynności i tym samym wypłacalności Gminy, niemniej utrzymującego się poziomu zadłużenia oscylującego wokół 30% dochodów, z pewnością nie można bagatelizować.

Od początku 2014 roku, w myśl art. 243 ustawy o finansach publicznych, Gminę obowiązuje nowy, dopuszczalny wskaźnik spląty kwoty zobowiązań do dochodów. Na koniec czerwca 2015 roku jego poziom (a więc limit) wyniósł 13,78%, podczas gdy wskaźnik rzeczywisty był na poziomie 9,61%. Świadczy to o tym, że Gmina spełnia aktualne wymogi, dotyczące zadłużenia.

PODSUMOWANIE

- Dochody gminy Duszniki systematycznie rosną, ale rosną również wydatki. Znaczny przyrost wydatków byłby dużym zagrożeniem dla stabilności finansowej samorządu, gdyby nie towarzyszył mu wzrost dochodów. Dodatnia korelacja obu wielkości jest zjawiskiem pozytywnym, świadczącym o przemyślanych działaniach samorządu, dostosowujących wydatki do posiadanych środków i dążeniu do minimalizacji ryzyka.
- Jeśli chodzi o dochody, to decydujące znaczenie mają subwencje. W dalszej kolejności znajdują się podatki i opłaty lokalne. Dużo mniejsze znaczenie mają dotacje celowe, udział w podatkach należnych budżetowi Państwa oraz pozostałe dochody, w których na potrzeby niniejszej analizy ujęto m.in. dotacje ze środków zewnętrznych na inwestycje. Łącznie te trzy działy wygenerowały nieco ponad 40% wszystkich dochodów budżetowych w badanych latach 2010-2014.
- Udział procentowy dochodów własnych w latach 2010-2014 wynosił odpowiednio 45,18%, 44,21%, 39,06%, 47,78% i 47,24%. Niewątpliwie stosunkowo wysoki udział dochodów własnych w dochodach ogółem jest w ujęciu generalnym zjawiskiem pozytywnym, świadczącym o dość dużej niezależności finansowej samorządu.
- W analizowanym okresie 2010-2014 poziom wydatków samorządu charakteryzuje bardzo duża stabilność. Obserwujemy co prawda wzrost, jest on jednak systematyczny i równomierny. Sytuacja ta bardzo rzadko występuje w polskich samorządach. Na ogół wahania wydatków są znaczące i postępują „skokowo”. Zaprezentowany model wydatkowania świadczy o dużej dyscyplinie finansowej Gminy, odpowiedzialności, minimalizowaniu ryzyka oraz skrupulatności w planowaniu wydatków, w szczególności inwestycyjnych.
- Najważniejszą kategorię wydatków budżetowych stanowią koszty, związane z oświatą. Sięgają one od 29% do blisko 38% wszystkich wydatków samorządu. Na drugim miejscu znajdują się koszty z działu Pomoc i polityka społeczna. Dużo mniejsze znaczenie mają wydatki, związane z rolnictwem i łowiectwem, administracją publiczną oraz transportem.
- W latach 2010-2013 obserwuje się wyraźny wzrost wydatków inwestycyjnych, a następnie ich nieznaczny spadek w roku 2014. W ujęciu procentowym wydatki inwestycyjne stanowiły odpowiednio 18,87%, 24,22%, 22,73%, 29,11% oraz 23,67% wszystkich wydatków ponoszonych w danym roku przez samorząd.
- Gmina spełnia nowe wymogi, dotyczące obowiązujących od początku 2014 roku wskaźników dopuszczalnego poziomu wskaźnika spłaty kwoty zobowiązań do dochodów (art. 243 ustawy o finansach publicznych).

5. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

5.1. Podmioty gospodarcze

Rozwój gospodarczy danej gminy jest podstawowym warunkiem zmniejszania się rozmiarów bezrobocia na jej terenie, jak również źródłem wzrostu zamożności i podniesienia poziomu życia mieszkańców. Dzięki wpływom z podatków rosną także dochody budżetu samorządowego oraz maleją wydatki przeznaczane na pomoc społeczną. Należy przy tym podkreślić, iż samorząd lokalny nie dysponuje – zarówno z punktu widzenia uregulowań prawnych, jak i możliwości finansowych – narzędziami bezpośredniego wpływu na gospodarkę na terenie gminy. Nie oznacza to jednak, że nie może on pełnić roli strony wspierającej i do pewnego stopnia stymulującej przemianę w gospodarce i na rynku pracy.

Gmina w celu uatrakcyjnienia rozwoju przedsiębiorczości musi stosować różne zachęty ekonomiczne. Można zwolnić przedsiębiorców od płacenia podatku od nieruchomości, udzielić darmowej pomocy przy załatwianiu formalności, związanych np. z nową inwestycją, stosować wraz z Powiatowym Urzędem Pracy programy zwolnień podatkowych dla przedsiębiorców zatrudniających osoby długotrwale bezrobotne.

W tabeli poniżej zawarta jest liczba podmiotów gospodarki narodowej gminy Duszniki, wpisanych do rejestru REGON w okresie 2009-2014.

Według danych GUS, na koniec roku 2014, w rejestrze działalności gospodarczej gminy Duszniki zarejestrowane były 703 podmioty gospodarcze. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON rośnie z roku na rok. W 2014 roku było ich aż o 138 więcej niż w roku 2009. Jest to również bezpośrednia przyczyna spadku bezrobocia w Gminie i w powiecie, które jest niższe od średnich krajowych i oscyluje wokół 8%.

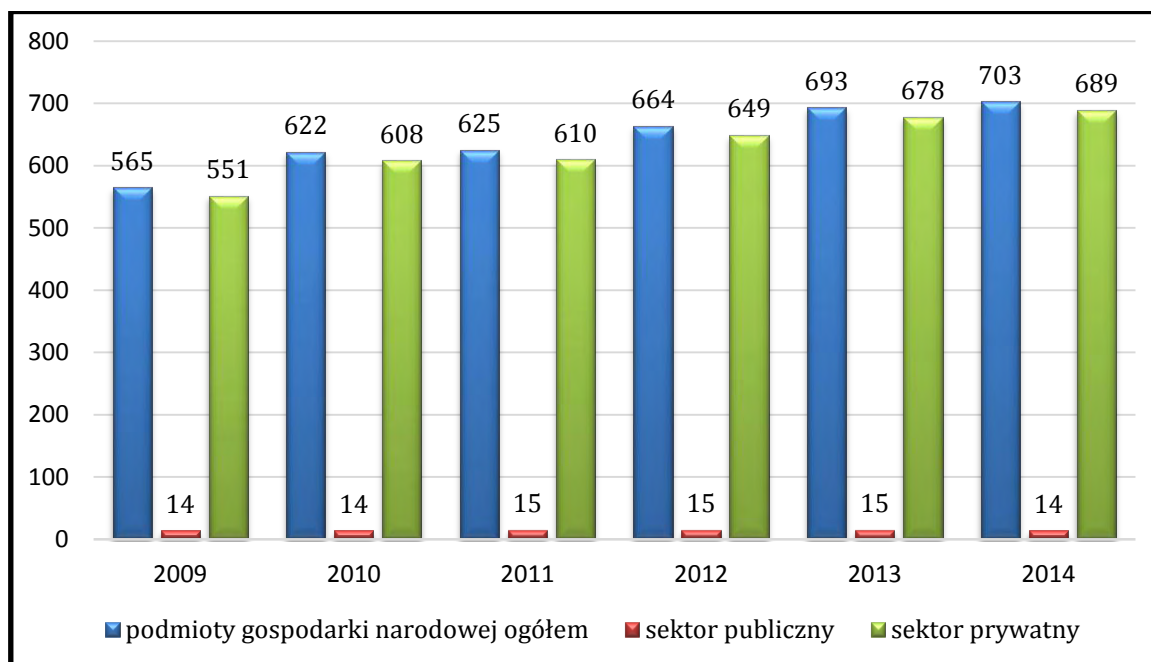
TABELA 15. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WPISANE DO REJESTRU REGON, NA TERENIE GMINY DUSZNIKI

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WPISANE DO REJESTRU REGON						
Jednostki wpisane wg sektorów własnościowych						
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	565	622	625	664	693	703
Sektor publiczny - ogółem	14	14	15	15	15	14
Sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	11	11	12	12	12	12
Sektor prywatny - ogółem	1	1	1	1	0	0
Sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	551	608	610	649	678	689
Sektor prywatny - spółki handlowe	430	476	478	511	535	539

Sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	28	29	30	33	36	41
Sektor prywatny - spółdzielnie	9	9	10	9	11	12
Sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	6	5	5	4	4	4

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE NA PODSTAWIE DANYCH GUS

WYKRES 16. PODMIOTY NA TERENIE GMINY DUSZNIKI W REJESTRZE REGON

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE NA PODSTAWIE DANYCH GUS

Jak wynika z powyższego zestawienia, liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy Duszniki systematycznie wzrasta. W roku 2009 zarejestrowanych było 565 podmiotów, a w roku 2014 już 689 - nastąpił więc wzrost liczby podmiotów o 138. Wzrasta głównie liczba podmiotów w sektorze prywatnym.

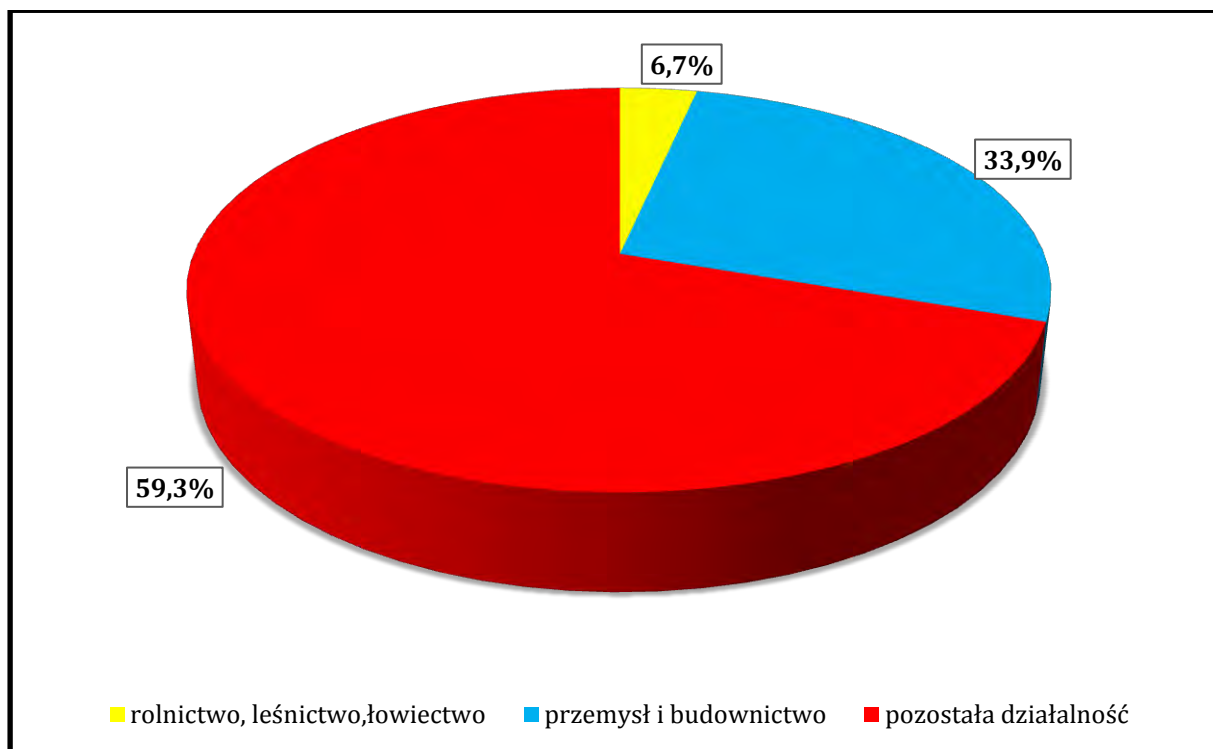
Poniżej w układzie tabelarycznym zaprezentowano informacje z rejestru działalności gospodarczej w ujęciu branżowym.

TABELA 16. PODMIOTY GOSPODARCZE NA TERENIE GMINY DUSZNIKI - BRANŻE

Branże	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	565	622	625	664	693	703
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	23	23	21	22	26	24
Przemysł i budownictwo	159	172	168	174	184	189
Pozostała działalność	383	427	436	468	483	490

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE NA PODSTAWIE DANYCH GUS

WYKRES 17. PODMIOTY WG BRANŻ NA TERENIE DUSZNIKI W 2014 ROKU

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE NA PODSTAWIE DANYCH GUS

Od wielu lat do podstawowych działów gospodarki funkcjonujących na terenie całego powiatu szamotulskiego, w tym również gminy Duszniki, zalicza się: usługi, handel, budownictwo oraz przemysł.

TABELA 17. PRZEDSIĘBIORSTWA WG WIELKOŚCI

Wielkość przedsiębiorstw	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	565	622	625	664	693	703
0 - 9	531	585	588	628	656	665
10 - 49	28	30	30	30	31	32
50 - 249	5	6	6	5	5	5

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE NA PODSTAWIE DANYCH GUS

Najwięcej podmiotów, jeśli chodzi o wielkość przedsiębiorstw, reprezentowanych jest przez mikro i małe przedsiębiorstwa, czyli te zatrudniające do 9 osób.

TABELA 18. WSKAŹNIKI DLA PODMIOTÓW Z TERENU GMINY DUSZNIKI ZA OKRES 2008-2013⁶

Wskaźniki	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	673	734	734	774	802	810
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	76	106	88	78	78	76
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	48	46	80	47	49	80
Podmioty wpisane do rejestru na 1.000 ludności	67	73	73	77	80	81
Podmioty na 1.000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	103,0	113,6	113,8	119,8	124,3	125,2
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1.000 ludności	51	56	56	60	62	62
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	7,8	8,7	8,7	9,2	9,6	9,6
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	3	4	4	4	4	4
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	35	37	35	40	41	40
Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	4	2	0	5	1	0
Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	115	163	137	121	120	118

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE NA PODSTAWIE DANYCH GUS

Do najważniejszych firm działających na terenie Gminy należą:

- SANO Sękowo, produkcja pasz i koncentratów;
- Rolniczy Kombinat Spółdzielczy w Wilczynie, produkcja rolnicza, przetwórstwo mięsa;
- „FORTE” spółka z o.o., produkująca kosmetyki, zatrudnienie 63 osoby;
- Zakład Produkcji Mebli Stylowych Spółka z o.o. polsko-niemiecka, zatrudnia 14 osób;
- Bank Spółdzielczy Duszniki, obsługa finansowa;
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” Duszniki, handel artykułami spożywczymi, przemysłowymi, budowlanymi, piekarnia;
- PPHU ARDREW Duszniki, stolarstwo, wyroby drewniane;
- BIOCOSMETICS, produkcja kosmetyków;
- Ferma Hodowli Kur Nieśnych IŻ Oddział Badawczy Drobiarstwo w Dusznikach, hodowla piskląt, produkcja jaj i drobiu;
- DEKSTER Sp. z o.o. Duszniki, produkcja kontenerów;
- Firma Wachowiak Duszniki – restauracja, sala bankietowa, hotel;

⁶ Brak danych za rok 2014

- Spółdzielnia Kółek Rolniczych Duszniki, usługi rolnicze, handel i produkcja rolnicza;
- „STASZAK” s.c. Duszniki, handel i naprawa samochodów;
- Hurtownia EUROCASH Irena Waclaw – Sękowo, handel artykułami spożywczymi i chemicznymi;
- Spółdzielnia Produkcji Rolnej Duszniki, produkcja rolnicza.

FOTOGRAFIA 5. SANO FABRYKA W SĘKOWIE

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

FOTOGRAFIA 6. SANO SĘKOWO

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

Największy podmiot gospodarczy to firma SANO – producent pasz, koncentratów i prefiksów. Ponadto na terenie Gminy pracują zakłady, bazujące na surowcach rolniczych. Są to: piekarnie, masarnie, gorzelnia, mleczarnia, młyn, mieszalnia pasz i suszarnia zielonek.

Istniejące zakłady produkcyjne mają charakter lokalny. Na teren Gminy rozwija się również rzemiosło i drobna wytwórczość.

PODSUMOWANIE

Do mocnych stron obszaru gminy Duszniki pod względem gospodarczym zaliczyć można:

- korzystne położenie geograficzne w stosunku do Poznania oraz Szamotuł;
- dogodna lokalizacja jeśli chodzi o przebieg ważnych dróg;
- tereny inwestycyjne;
- duże i znane koncerny, marki międzynarodowe mające siedzibę na terenie Gminy;
- dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną;
- walory przyrodniczo-krajobrazowe;
- dobrze rozwiniętą sieć infrastruktury społecznej (oświatowej, kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej);
- przedsiębiorczość i operatywność mieszkańców oraz ich wysokie zaangażowanie społeczne.

Do słabych stron zaliczyć można:

- czasem występujący brak fachowej kadry pracowniczej.

Do szans rozwoju analizowanego obszaru należą:

- możliwość pozyskania środków strukturalnych;
- rozwój społeczno-gospodarczy regionu oraz otaczających terenów;
- rozwój świadomości społecznej i społeczeństwa obywatelskiego;
- zmiana stylu konsumpcji w kierunku dóbr wyższego rzędu.

Zagrożeniem są:

- kryzys gospodarczy;
- nakładanie na gminy coraz większej liczby zadań, za którymi nie będą podążać środki finansowe;
- regres demograficzny.

5.2. Rolnictwo

Rolnictwo stanowi ważną gałąź gospodarki na terenie Gminy. Świadczy o tym wysoki odsetek ludzi zatrudnionych w tym sektorze, jak również struktura wykorzystania powierzchni.

STREFA KRAJOBRAZU ROLNICZEGO

Stanowi ona podstawową strukturę funkcjonalno-przestrzenną Gminy. Obejmuje ona grunty orne, sady łąki, pastwiska, stawy i zbiorniki wodne, zadrzewienia, zakrzewienia śródpolne, urządzenia melioracyjne, tereny zrehabilitowanych torfowisk, drogi dojazdowe do gruntów rolnych, itp., co stanowi ok. 90 % powierzchni Gminy.

Strefa ta charakteryzuje się: rozległymi obszarami użytków rolnych o wysokiej bonitacji gleb z przewagą klas I-IV, małą ilością zadrzewień i zakrzewień oraz wód powierzchniowych.

Mało zróżnicowana rzeźba terenu o wysokościach od 82-100 m n.p.m. oraz minimalna lesistość decyduje o monotonii krajobrazu, a jednocześnie stwarza dogodne warunki do intensyfikacji wiodącej funkcji Gminy, jaką jest rolnictwo.

Zderzenie wysokotowarowego rolnictwa z ułomną strukturą agrosystemu powoduje naruszenie równowagi biologicznej przez:

- postępujące osuszanie i stepowanie obszaru;
- zmianę warunków klimatycznych;
- nadmierne zanieczyszczanie wód powierzchniowych i wglębnych;
- stopniowe zanikanie fauny (zwierząt, owadów, ptaków i płazów) na terenie Gminy.

W celu prawidłowego działania ekosystemu i eliminowania zjawisk negatywnych należy dążyć do kompleksowego przekształcania krajobrazu rolniczego przez stopniowe wprowadzanie mozaikowej struktury, wzbogacając i zwiększając systemy zbiorników wodnych oraz zalesienia, zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, wzdłuż dróg, cieków wodnych.

Jak wynika z analizy danych GUS, w gminie Duszniki zachodzą pewne zmiany w strukturze użytkowania gleb, jak również w strukturze własnościowej, jednak skala tych zmian jest niewielka. Widoczna jest tendencja do zwiększania powierzchni użytkowanej przez właścicieli gospodarstw indywidualnych. Można zauważyć niewielki wzrost areału przeznaczanego pod grunty orne i sady, maleje natomiast powierzchnia łąk oraz pastwisk trwałych.

Dostosowanie się do wymogów nowoczesnego rolnictwa polega nie tylko na ograniczeniu liczby osób zatrudnionych w tym sektorze, lecz również na zmianie struktury wielkościowej gospodarstw, której celem jest doprowadzenie do likwidacji małych, nierentownych jednostek o niewielkiej powierzchni oraz jednoczesnym tworzeniu dużych, zmechanizowanych gospodarstw rolnych. Zabiegi te mają na celu przede wszystkim zwiększenie wydajności rolnictwa, w którym mniejsza liczba zatrudnionych, wykorzystując wiedzę oraz wysoką technologię produkcji, osiągnie lepsze efekty, a co się z tym wiąże ograniczy koszty wytwarzania produktów. Rolnictwo w gminie Duszniki jest dobrym przykładem ukazującym kierunek tych zmian. Zauważalne jest bowiem zmniejszanie się liczby gospodarstw indywidualnych, których powierzchnia zamyka się w granicach 5-7 ha, wzrasta natomiast odsetek gospodarstw, których areał wynosi ponad 15 ha.

Poniższa tabela przedstawia strukturę wielkościową gospodarstw rolnych na terenie Gminy.

TABELA 19. GOSPODARSTWA ROLNE WEDŁUG SPISU ROLNEGO Z 2010 ROKU - LICZBA

Gospodarstwa ogółem	
Ogółem	781
do 1 ha włącznie	130
powyżej 1 ha razem	651
1 - 5 ha	165
1 - 10 ha	284
1 - 15 ha	416
5 - 10 ha	119
5 - 15 ha	251
10 -15 ha	132
5 ha i więcej	486
10 ha i więcej	367
15 ha i więcej	235

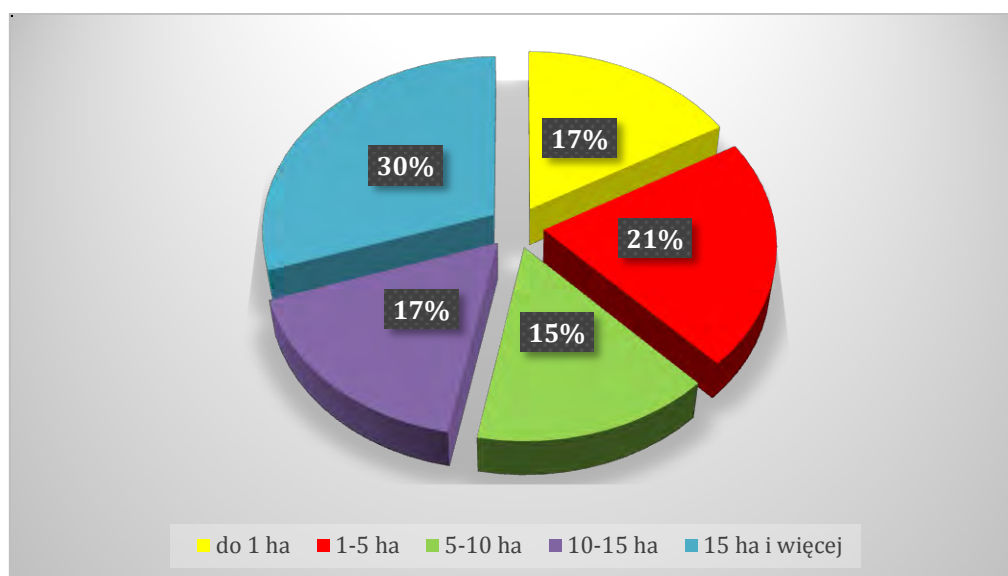
ŹRÓDŁO: GUS

TABELA 20. GOSPODARSTWA ROLNE WEDŁUG SPISU ROLNEGO Z 2010 ROKU - POWIERZCHNIA

Gospodarstwa ogółem		
Ogółem	ha	13.279,83
do 1 ha włącznie	ha	69,01
powyżej 1 ha razem	ha	13.210,82
1 - 5 ha	ha	478,92
1 - 10 ha	ha	1.468,99
1 - 15 ha	ha	3.175,05
5 - 10 ha	ha	990,07
5 - 15 ha	ha	2.696,13
10 -15 ha	ha	1.706,06
5 ha i więcej	ha	12.731,90
10 ha i więcej	ha	11.741,83
15 ha i więcej	ha	10.035,77

ŹRÓDŁO: GUS

WYKRES 18. LICZBA GOSPODARSTW POD WZGLĘDEM WIELKOŚCI

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GMINY

Analiza pokazuje, iż około 30% ogółu gospodarstw posiada powierzchnię powyżej 15 ha. Gospodarstw o powierzchni oscylującej w granicach 1-5 ha jest 21%, zaś gospodarstw małych do 1 ha jest około 17%.

TABELA 21. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW – DANE WG SPISU ROLNEGO ZA 2010 ROK

Użytkowanie gruntów – gospodarstwa rolne ogółem		
Liczba gospodarstw rolnych		
grunty ogółem	szt.	781
użytki rolne ogółem	szt.	780
użytki rolne w dobrej kulturze	szt.	703
pod zasiewami	szt.	693
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	szt.	23
uprawy trwałe	szt.	29
sady ogółem	szt.	27
ogrody przydomowe	szt.	89
łąki trwałe	szt.	318
pastwiska trwałe	szt.	19
pozostałe użytki rolne	szt.	158
lasy i grunty leśne	szt.	90
pozostałe grunty	szt.	654
Powierzchnia		
grunty ogółem	ha	13.279,83
użytki rolne ogółem	ha	12.567,19
użytki rolne w dobrej kulturze	ha	12.483,66
pod zasiewami	ha	11.537,99
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	ha	71,69
uprawy trwałe	ha	59,36
sady ogółem	ha	55,87
ogrody przydomowe	ha	14,76
łąki trwałe	ha	763,90
pastwiska trwałe	ha	35,96
pozostałe użytki rolne	ha	83,53
lasy i grunty leśne	ha	231,61
pozostałe grunty	ha	481,03

ŹRÓDŁO: DANE GUS – BANK DANYCH LOKALNYCH

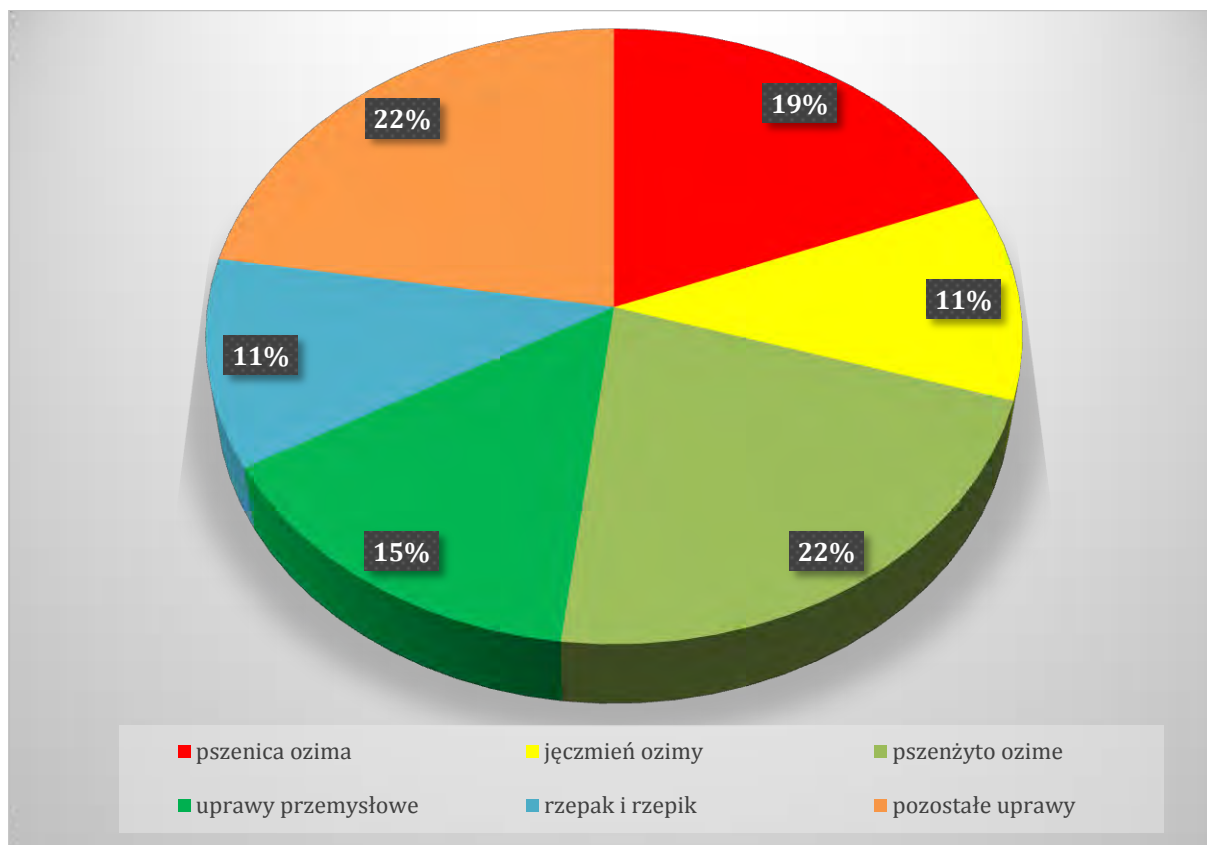
Przeobrażenia dokonujące się w strukturach rolnictwa powinny również dotyczyć sfery wykształcenia użytkowników gospodarstw. Jak niestety wiadomo, problem poziomu edukacji, a w szczególności jej dostępu na obszarach wiejskich jest nadal nierozwiązany w naszym kraju. Nowy rynek stawia przed rolnictwem inne wymagania, jeśli chodzi o strukturę upraw, a popyt oraz podaż kształtują strukturę powierzchni, przeznaczoną pod określone uprawy. Zauważalny jest wzrost powierzchni przeznaczonej pod uprawę zbóż oraz roślin przemysłowych, jak również rzepaku i rzepiku.

**TABELA 22. GOSPODARSTWA ROLNE WG RODZAJÓW UPRAW I POWIERZCHNI ZASIEWÓW
- SPIS ROLNY 2010**

Gospodarstwa z uprawą wg rodzaju i powierzchni zasiewów		
Gospodarstwa rolne ogółem		
Ogółem	-	693
zboża razem	-	672
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	-	666
ziemniaki	-	150
uprawy przemysłowe	-	214
buraki cukrowe	-	118
rzepak i rzepik razem	-	122
warzywa gruntowe	-	34
Powierzchnia zasiewów wg rodzaju gospodarstwa		
Gospodarstwa rolne ogółem		
Ogółem	ha	11.537,99
zboża razem	ha	9.067,43
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	ha	8.582,38
pszenica ozima	ha	2.187,79
pszenica jara	ha	34,01
żyto	ha	882,74
jęczmień ozimy	ha	1.247,80
jęczmień jary	ha	980,66
owies	ha	209,03
pszenżyto ozime	ha	2.542,25
pszenżyto jare	ha	52,44
mieszanki zbożowe ozime	ha	134,84
mieszanki zbożowe jare	ha	310,82
kukurydza na ziarno	ha	479,71
ziemniaki	ha	76,27
uprawy przemysłowe	ha	1.699,19
buraki cukrowe	ha	440,55
rzepak i rzepik razem	ha	1.258,64
warzywa gruntowe	ha	72,70

ŹRÓDŁO: GUS - BDL

WYKRES 19. UPRAWY NA TERENIE GMINY DUSZNIKI

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE DANE GUS

Produkcja roślinna, zwłaszcza zbóż, ukierunkowana jest głównie pod potrzeby żywienia zwierząt gospodarskich. Obok tradycyjnych kierunków produkcji roślinnej w niewielkim stopniu rozwijają się tutaj uprawy specjalistyczne, a zwłaszcza uprawa warzyw gruntowych. Przykładem może być uprawa szparagów. Plony roślin uprawnych są wyższe od przeciętnych w województwie wielkopolskim (brak oficjalnych szczegółowych danych na temat plonów na tym obszarze).

Na terenie Gminy znajduje się ferma drobiu „Ferma Hodowli Kur Nieśnych Instytut Zootechniki”, zaopatrująca w materiał hodowlany producentów z terenu Wielkopolski. Produkcja roślinna sprzedawana jest głównie w formie surowca do zakładów poza terenem Gminy. Zboża odstawiane są przede wszystkim do zakładów zbożowych w Szamotułach, buraki cukrowe do Cukrowni w Opalenicy, rzepak do Zakładów w Szamotułach. Skup mleka prowadzi głównie Spółdzielnia Mleczarska w Kaźmierzu.

Rolnictwo gminy Duszniki oparte jest głównie na bardzo dobrych i dobrych glebach oraz wysokiej kulturze rolnej. Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy wynosi 67,9, zajmując 29 miejsce w byłym woj. poznańskim na 61 jednostek ogółem i równa się ogólnemu wskaźnikowi dla województwa⁷.

Gospodarka rolna charakteryzuje się bardzo dobrymi wynikami produkcji roślinnej i zwierzęcej. Istnieje realna możliwość utworzenia giełdy owocowo-warzywno-

⁷ Dane za Studium Uwarunkowań i Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Duszniki”.

zwierzęcej o charakterze ponadgminnym dla zachodniej części byłego województwa poznańskiego.

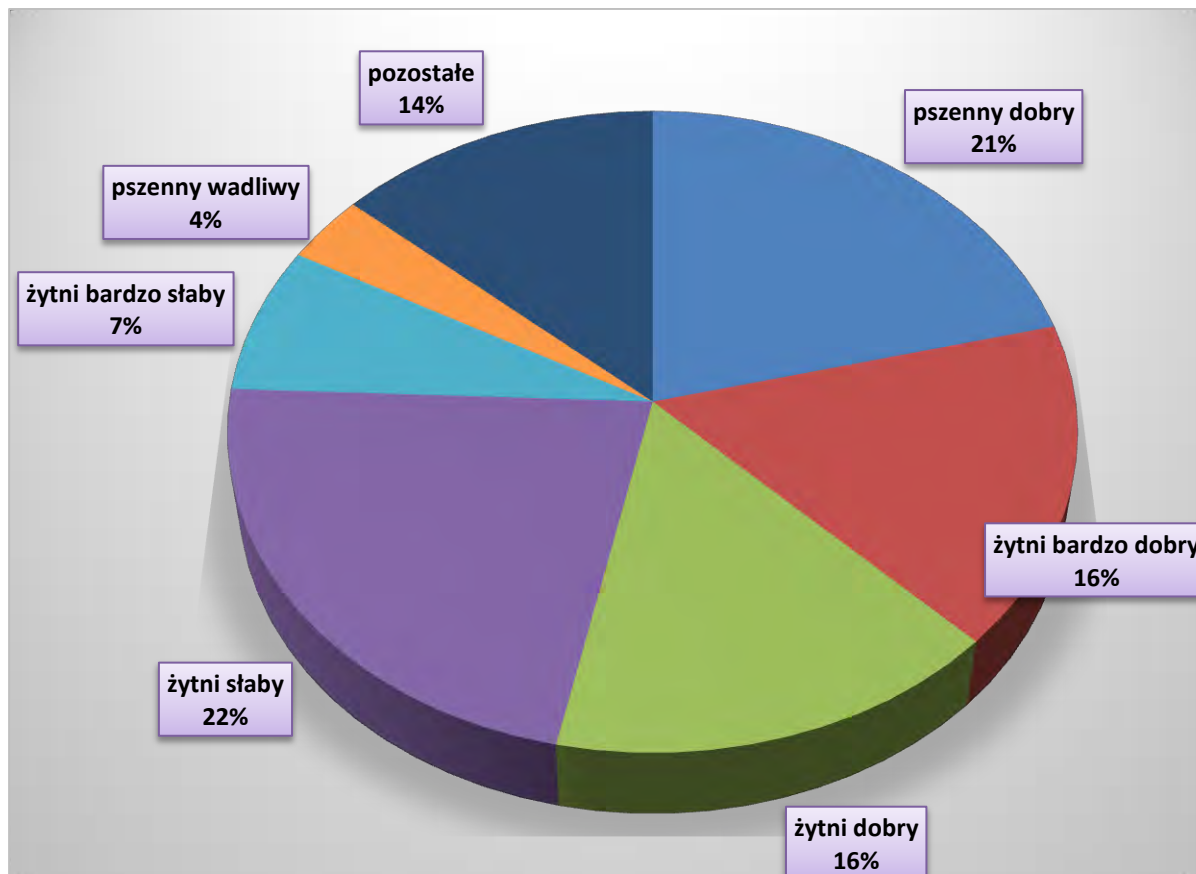
Pod względem przydatności rolniczej gleb wśród gruntów ornych gminy przeważają gleby 2 kompleksu pszenno - dobrego (ok. 21%) z udziałem kompleksu 4 (żytniego b. dobrego) ok. 16%, co ilustruje poniższe zestawienie.

TABELA 23. KLASY GRUNTÓW I ICH POWIERZCHNIA

Klasy gruntów ornych na terenie Gminy Duszniki	Powierzchnia (ha)
Klasa	
Pszenny dobry	2.527,00
Pszenny wadliwy	411
Żytni bardzo dobry	1.950,00
Żytni dobry	1.906,00
Żytni słaby	2.671
Żytni bardzo słaby	883
Pozostałe	1.623,00

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

WYKRES 20. KLASY GRUNTÓW NA TERENIE GMINY DUSZNIKI

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI, OPRACOWANIE WŁASNE

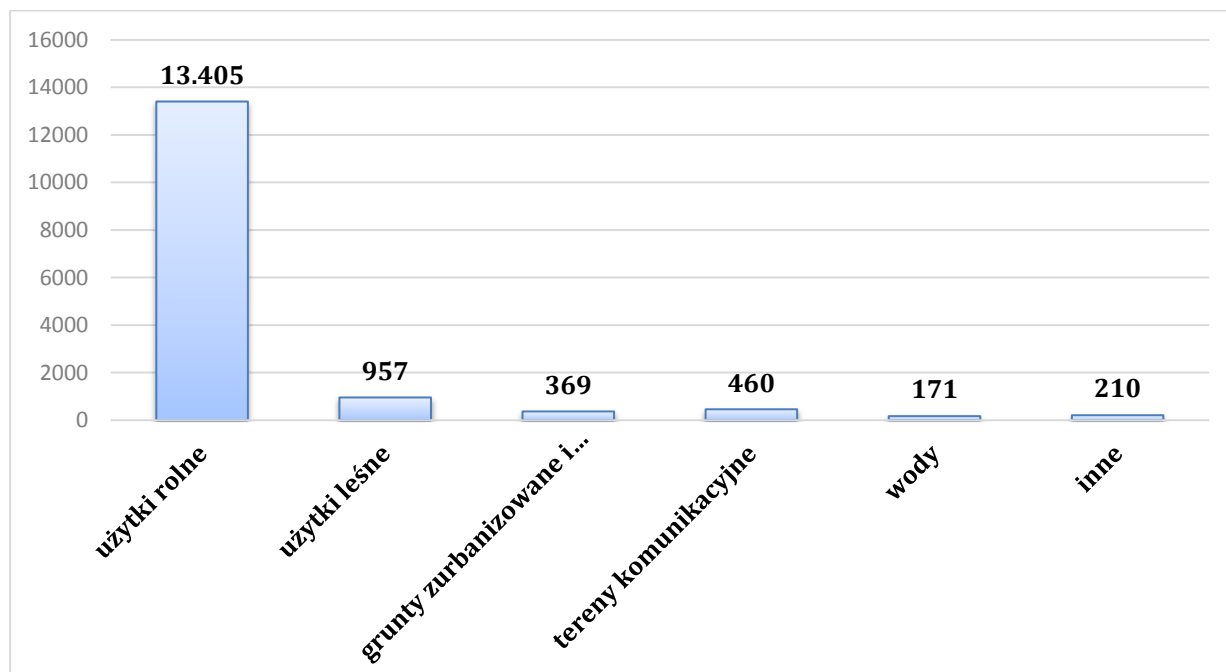
TABELA 24. RODZAJE GRUNTÓW NA TERENIE GMINY DUSZNIKI - STAN NA KONIEC CZERWCA 2015

Rodzaje gruntów	Powierzchnia (ha)
Użytki rolne:	13.405
Grunty orne	11.971
Sady	111
Łąki trwałe	956
Pastwiska trwałe	367
Użytki leśne oraz grunty zadrzewione:	957
Grunty zurbanizowane i zabudowane:	369
Tereny komunikacyjne:	460
Drogi	454
Koleje	6
Wody:	171
Inne	210
RAZEM	15.572

ŹRÓDŁO: URZĄD GMINY DUSZNIKI

Użytki rolne zajmują 13.405 ha, czyli aż 86% powierzchni Gminy. Znakomitą większość z nich stanowią grunty orne – 11.971 ha. Łąki i pastwiska zajmują kolejnych 1.323 ha, podczas gdy na sady przeznaczono zaledwie 111 ha gruntów.

WYKRES 21. RODZAJE GRUNTÓW NA TERENIE GMINY DUSZNIKI

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH Z GMINY

PODSUMOWANIE

- Na terenie Gminy dominuje rolnictwo. Gospodarka rolna charakteryzuje się bardzo dobrymi wynikami produkcji roślinnej i zwierzęcej.
- Pod względem przydatności rolniczej gleb, wśród wszystkich gruntów przeważają gleby 2 kompleksu pszenno-dobrego - ok. 21%, z udziałem kompleksu 4 żytniego b. dobrego - ok. 16%.
- Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON systematycznie wzrasta. Najważniejszym i największym zakładem na terenie Gminy jest międzynarodowa firma SANO.
- W użytkowaniu gruntów gminy Duszniki cechami charakterystycznymi są b. wysoki udział użytków rolnych - ponad 86% i wyjątkowo niski udział powierzchni wód - ok. 1% i lasów - ok. 6%.
- W użytkach rolnych przewagę mają grunty orne - prawie 77%. Największe kompleksy gruntów ornyczych posiadają wsie: Duszniki, Podrzewie, Brzoza, Grzebienisko, Niewierz, Sędzinko, Sękowo i Sędziny.
- Rolnictwo jest podstawowym źródłem utrzymania dla mieszkańców Gminy. Użytki rolne zajmują 13.405 ha, czyli aż 86% powierzchni Gminy. Znakomitą większość z nich stanowią grunty orne – 11.971 ha. Łąki i pastwiska zajmują kolejnych 1.323 ha, podczas gdy na sady przeznaczono zaledwie 111 ha gruntów.
- Korzystna lokalizacja Gminy jeśli chodzi o układ ważnych dróg w tym przebieg A2, stwarza dogodne warunki do rozwoju gospodarczego Gminy.
- Korzystnymi terenami do zalesień są grunty orne słabych klas VI-VIz oraz nieużytki (piaski lotne, urwiska, wysypiska, hałdy, strome zbocza i stoki, tereny po eksploatacji piasku i żwiru), a także RN rolnicze nieużytki nieprzydatne do produkcji rolnej. Zalesienia wskazane są w pasie najsłabszych gleb (7 kompleks, kl. VI) towarzyszących wododziałom między rz. Mogilnicą a Samicą Stęszewską, wzdłuż Mogilnicy Środkowej oraz w rejonie Wilkowa i Mieściska.
- Ważne jest też tworzenie leśnych korytarzy ekologicznych i dolesień śródpolnych. Wynika to z potrzeby uporządkowania przestrzeni rolno-leśnej. Wówczas pod zalesienia można przeznaczyć grunty rolne wyższych klas bonitacyjnych (IV-V), stanowiące enklawy i półenklawy (nie więcej niż 2 ha) lub powyżej 2 ha w przypadku ich wyjątkowo niekorzystnego położenia i niewielkiej przydatności dla upraw rolniczych.
- Zły stan czystości wód powierzchniowych, a także mała zdolność retencyjna zlewni wymaga działań na rzecz poprawy tej sytuacji poprzez zalesienie lasami mieszanymi o bogatym podszyciu leśnym wchłaniającym większą ilość wody w przeciwieństwie do cienkiej i zbitej ściółki lasów iglastych.

6. MIENIE KOMUNALNE I ORGANIZACJA USŁUG KOMUNALNYCH

Gmina Duszniki zajmuje powierzchnię 15.571,79 ha. Składają się na nią poszczególne miejscowości o powierzchni jak w tabeli poniżej. Największą miejscowością są Duszniki, dalej Podrzewie, Brzoza i Niewierz. Najmniejsza miejscowością w Gminie są Mieściska.

TABELA 25. WYKAZ MIEJSCOWOŚCI WRAZ Z ICH POWIERZCHNIĄ

Lp.	Miejscowość	Powierzchnia w ha
1	Duszniki	2.984,90
2	Grzebienisko	979,60
3	Kunowo	468,02
4	Mieściska	408,50
5	Młynkowo	420,33
6	Niewierz	1.098,28
7	Podrzewie	1.450,08
8	Sarbia	443,77
9	Sędzinko	978,13
10	Sędziny	849,46
11	Sękowo	933,95
12	Wierzeja	531,15
13	Wilczyna	454,72
14	Wilkowo	502,31
15	Zakrzewko	561,88
16	Brzoza	1.166,75
17	Ceradz Dolny	720,875
18	Chełminko	619,08
	RAZEM	15.571,79

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH Z GMINY DUSZNIKI

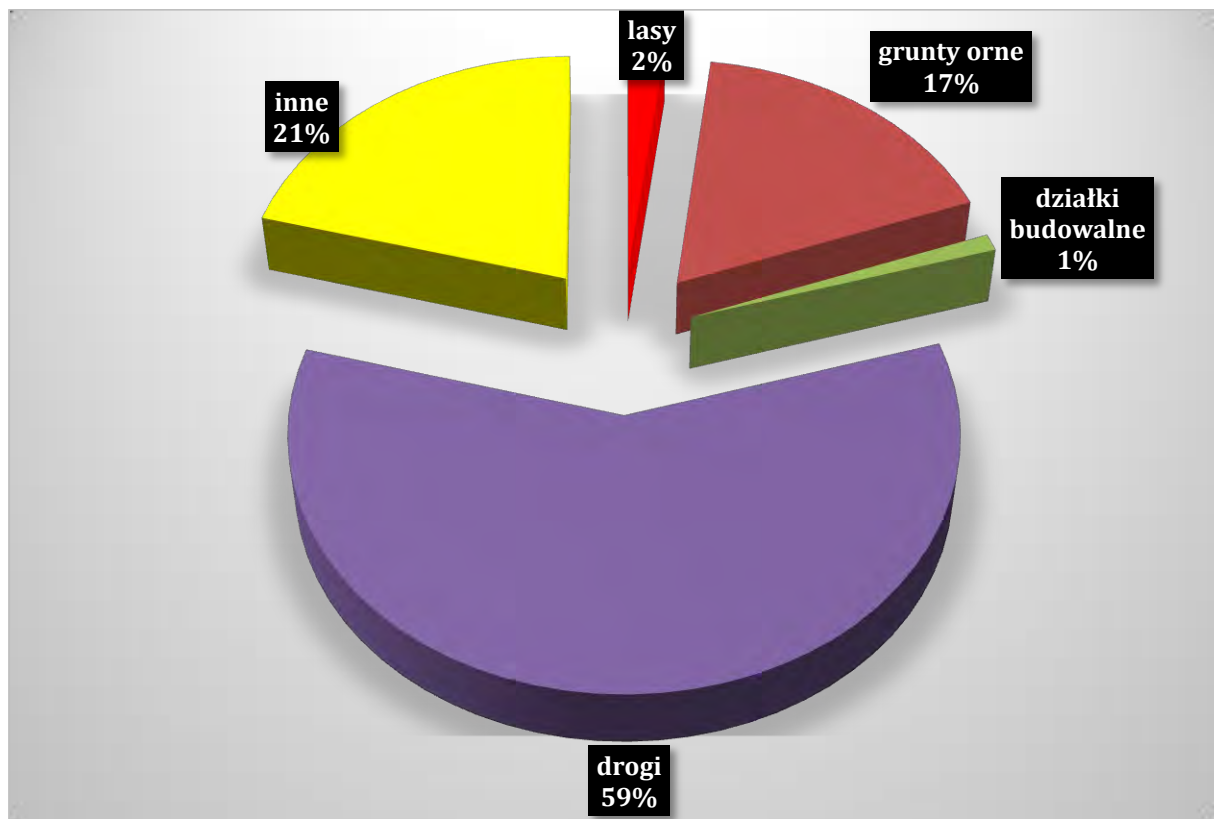
Struktura własności w/w gruntów została przedstawiona w tabeli poniżej. Są to podstawowe informacje na temat mienia komunalnego, należącego do gminy Duszniki.

TABELA 26. GRUNTY KOMUNALNE WG GRUP RODZAJOWYCH

Opis mienia komunalnego	Powierzchnia (ha)
Grunty orne	64,78
Drogi	219,13
Lasy	7,42
Tereny rekreacyjne	0,04
Działki budowlane	4,00
Działki przemysłowo - handlowe	0,99
Cmentarze komunalne	1,00
inne	77,67
Grunty komunalne ogółem w ha	384,03

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

WYKRES 22. GRUNTY KOMUNALNE

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Największą część w strukturze gruntów komunalnych - 59% stanowią drogi gminne, dalej grunty orne - 17% oraz lasy - 2%. Inne grunty to ponad 20% ogólnej struktury gruntów komunalnych.

PODMIOTY GOSPODARKI KOMUNALNEJ

Za gospodarkę komunalną na terenie Gminy odpowiada Komunalny Zakład Budżetowy w Dusznikach, ul. Szamotulska 16, który jest jednostką organizacyjną Gminy, odpowiedzialną za czynności związane z obsługą mieszkańców Gminy w zakresie zaopatrzenia w wodę, utylizacji ścieków oraz utrzymania czystości. Ponadto KZB wykonuje na zlecenie Urzędu Gminy prace związane z modernizacją ciągów komunikacyjnych.

Zakład utworzono w 1994 r. jako przedsiębiorstwo przeznaczone do:

- eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę;
- obsługi kanalizacji i oczyszczalni ścieków;
- prowadzenia gospodarki odpadami;
- zarządu lokalami komunalnymi i cmentarzem komunalnym w Sędzinach.

W ramach codziennych obowiązków pracownicy zakładu dbają o prawidłowe funkcjonowanie 3 stacji uzdatniania wody i 116 km wodociągów, 3 oczyszczalni ścieków i 98 km sieci kanalizacyjnej, terminowy wywóz odpadów i wiele innych.

Zakład zatrudnia obecnie 21 pracowników etatowych.

7. JAKOŚĆ I WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Pod hasłem „jakość życia” rozumiemy ogół warunków życia ludności w gminie. Składają się na to i warunki mieszkaniowe, i poziom wyposażenia w usługi, i rynek pracy, ale także jakość środowiska przyrodniczego oraz poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną. Warunki mieszkaniowe, rynek pracy i poziom usług wiążą się nierozdzielnie z demografią - rozwojem ludnościowym gminy, we wszystkich jego aspektach. Warunki życia mieszkańców obejmują m.in. zaopatrzenie w wodę oraz odprowadzanie ścieków sanitarnych, gazownictwo, usuwanie odpadów, transport publiczny, drogi, sytuację mieszkaniową i wyposażenie mieszkań, dostęp do szeroko pojętej sfery kultury, sportu, edukacji i rekreacji.

7.1. Sytuacja mieszkaniowa

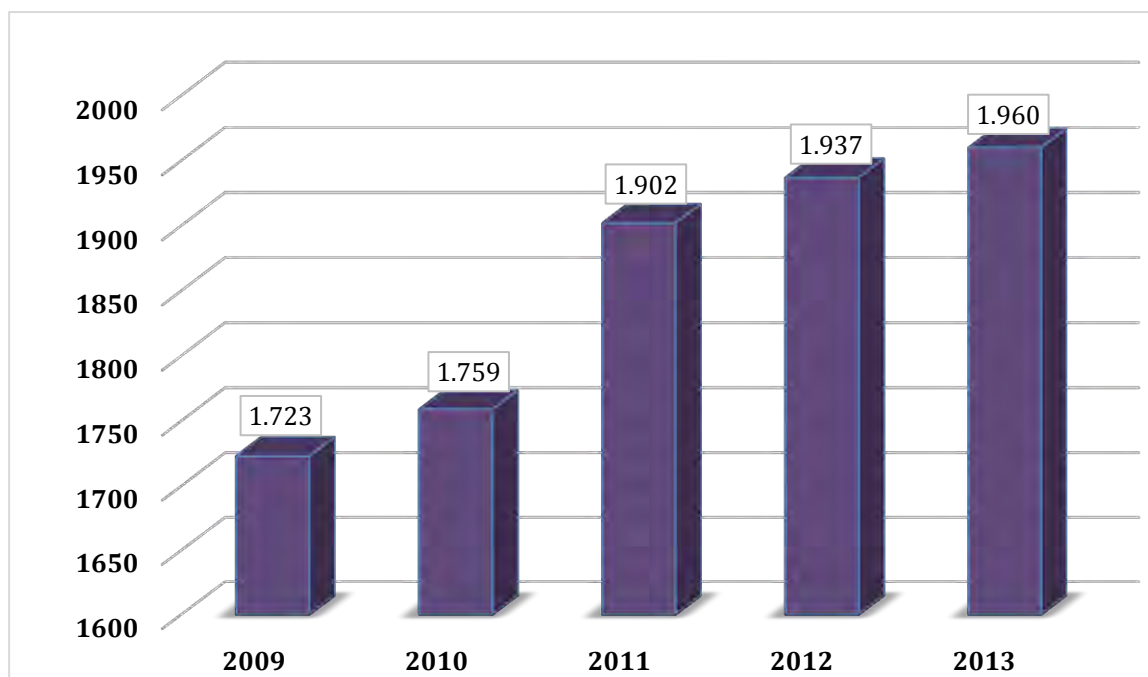
Zgodnie z danymi GUS, zasoby mieszkaniowe Gminy za okres 2009-2013, przedstawiają się następująco:

TABELA 27. GMINA DUSZNIKI ZASOBY MIESZKANIOWE W LATACH 2009-2013

Rok		2009	2010	2011	2012	2013
ZASOBY MIESZKANIOWE GMINY (KOMUNALNE)						
MIESZKANIA OGÓŁEM						
Mieszkania	szt.	36	-	-	-	47
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	2.136	-	-	-	2.157
MIESZKANIA SOCJALNE						
Mieszkania	szt.	3	-	5	5	5
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	61	-	117	117	117
ZASOBY MIESZKANIOWE						
Mieszkania	szt.	2.085	2.286	2.304	2.345	2.369
Izby	szt.	9.260	10.530	10.620	10.836	10.973
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	201.328	230.791	233.415	238.606	242.368
BUDYNKI MIESZKALNE W GMINIE						
Ogółem	szt.	1.723	1.759	1.902	1.937	1.960

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS

WYKRES 23. BUDYNKI MIESZKALNE W GMINIE DUSZNIKI OGÓŁEM NA PRZEŁOMIE LAT 2009-2013

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS

TABELA 28. MIESZKANIA WYPOSAŻONE W INSTALACJE TECHNICZNO-SANITARNE W LATACH 2009-2013

Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne						
Rok		2009	2010	2011	2012	2013
Wodociąg	szt.	2.024	2.245	2.263	2.304	2.328
Ustęp spłukiwany	szt.	1.809	2.152	2.170	2.211	2.235
Łazienka	szt.	1.799	2.075	2.093	2.134	2.158
Centralne ogrzewanie	szt.	1.464	1.796	1.814	1.855	1.879
Gaz sieciowy	szt.	641	713	724	744	746

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS

TABELA 29. MIESZKANIA WYPOSAŻONE W INSTALACJE TECHNICZNO-SANITARNE, OKRES 2009-2013

Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne						
Rok		2009	2010	2011	2012	2013
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	96,6	101,0	101,3	101,8	102,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	24,0	27,2	27,4	27,8	28,1
Mieszkania na 1000 mieszkańców	szt.	248,3	269,8	270,5	273,2	274,3

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS

Jak wynika z powyższego zestawienia, liczba lokali mieszkalnych na terenie gminy Duszniki wykazuje tendencję „wzrostową”.

7.2. Wodociągi

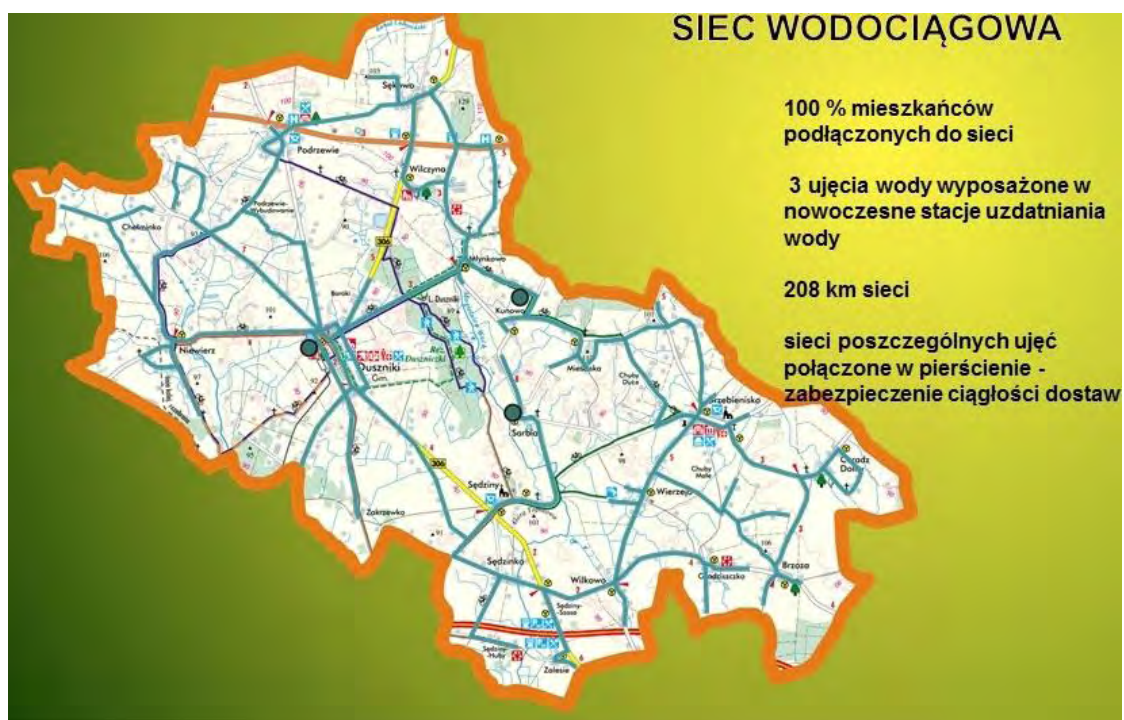
SYSTEM ZAOPATRZENIA W WODĘ

Teren Gminy zaopatrywany jest w wodę uzdatnianą w 3 stacjach wodociągowych, które zostały zmodernizowane w ostatnich latach: w Dusznikach, Kunowie i Sarbii. Stacje te wydobywają wodę ze studni głębinowych (60-80 m głębokości) i po uzdatnieniu na naturalnych filtrach żwirowych tłoczą do sieci wodociągowych ze stałym ciśnieniem. Zaletą takiego systemu uzdatniania wody jest wykorzystywanie w tym procesie jedynie naturalnych metod - nie stosuje się żadnych metod chemicznych. Zminimalizowano również dawki środka dezynfekującego wodę - woda chlorowana jest jedynie podczas planowego płukania i dezynfekcji wodociągów lub w sytuacji zagrożenia skażeniem bakteryjnym. Omawiane stacje wyposażone są w agregaty prądotwórcze, co pozwala na zapewnienie ciągłości ich pracy.

Wszystko to powoduje, że dostarczana odbiorcom woda jest dobrej jakości - z nawiązką spełnia rygorystyczne normy sanitarne, a jej skład chemiczny i smak jest powodem do zadowolenia dla służb wodociągowych.

System wodociągowy na terenie gminy Duszniki liczy ok. 208 km (a wraz z przyłączami ponad 216 km). Zaopatruje on w wodę 1,8 tys. odbiorców, co daje niemal 100% zwodociągowanie.

RYSUNEK 5. SIĘĆ WODOCIĄGOWA W GMINIE DUSZNIKI

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

FOTOGRAFIA 7. STACJA WODOCIĄGOWA DUSZNIKI

ŹRÓDŁO: KOMUNALNY ZAKŁAD BUDŻETOWY W DUSZNIKACH

FOTOGRAFIA 8. STACJA UZDATNIANIA WODY KUNOWO

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

TABELA 30. CHARAKTERYSTYKA SYSTEMU WODOCIĄGOWEGO GMINY DUSZNIKI

Wyszczególnienie	Jednostka	2014 r.
Liczba przyłączy	szt.	1.685
Gospodarstwa domowe podłączone do sieci wodociągowej	%	100
Długość sieci wodociągowej na terenie gminy	km	216,5
Produkcja wody (w tys.)	m ³	547,3
Sprzedaż wody (w tys.)	m ³ /rok	362,6
Koszt pozyskania, oczyszczania i dostarczenia 1m ³ wody	zł	3,64
Opłaty netto z tytułu pozyskania oczyszczania i dostarczenia 1m ³ wody	zł	3,64
Koszty ogółem związane z produkcją i dostarczaniem wody (w tys.)	zł	1.454
Wpływy z tytułu dostarczania wody odbiorcom (w tys.)	zł	1.454
Dopłaty z budżetu gminy do gospodarki wodociągowej (bez inwestycji)	zł	0

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

Pod względem rozwoju sieci wodociągowej, sytuacja w gminie Duszniki przedstawia się bardzo korzystnie. Jak wynika z powyższego zestawienia, zwodociągowanie Gminy wynosi blisko 100%.

7.3. Kanalizacja

RYSUNEK 6. SIĘĆ KANALIZACYJNA NA TERENIE GMINY

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

OCZYSZCZALNIA W DUSZNIKACH

Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna typu BIOBLOK z punktem zlewnym ścieków dowożonych. Oczyszczalnia jest wyposażona w prasę komorową do odwadniania osadu oraz instalacje do wapnowania osadu. Oczyszczalnia została oddana do eksploatacji w 2003 roku. Obecnie oczyszczalnia jest obciążona w ok. 2/3 swojej przepustowości. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rów melioracyjny.

TABELA 31. OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW W DUSZNIKACH

Nazwa/ lokalizacja	Rzecz. średnia przepustowość m ³ /d	Pozwolenie wodnoprawne	Wydajność zgodna z pozwoleniem	Obsług. miejscowości	Liczba obsługiwanych osób
Duszniaki	327,0	OS- 6223/37/2006 z dnia 17.01.2007 r. (ważne do 17.01.2017 r.)	Q _{max h} = 50,0 m ³ /h Q _{śr. d} = 500,0 m ³ /d Q _{max d} = 650,0 m ³ /d Q _{roczne} = 182,5 tys. m ³ /rok	Duszniaki Niewierz	3.028

ŹRÓDŁO: [HTTP://WWW.KZB-DUSZNIKI.PL/SCIEKI/OCZYSZCZALNIA-W-DUSZNIKACH](http://www.kzb-duszniaki.pl/scieki/oczyszczalnia-w-duszniakach)

FOTOGRAFIA 9. OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW W DUSZNIKACH

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

OCZYSZCZALNIA W GRZEBIENISKU

Oczyszczalnia została oddana do eksploatacji w 2001 roku. Jest to mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia typu BIOBLOK. Oczyszczalnia jest wyposażona w punkt zlewny oraz workownicę typu DRAIMAD do odwadniania osadu. Obecnie oczyszczalnia jest obciążona w 100% przepustowości. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rów melioracyjny.

TABELA 32. OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW W GRZEBIENISKU

Nazwa/ lokalizacja	Rzecz. średnia przepustowość m ³ /d	Pozwolenie wodnoprawne	Wydajność zgodna z pozwoleniem	Obsług. miejscowości	Liczba obsł. osób
Duszniki	200,0	OS.6341.7.2014 z dnia 26.03.2014 r. (ważne do 24.03.2024 r.)	$Q_{\max h} = 17,0$ m ³ /h $Q_{\text{śr. d}} = 180,0$ m ³ /d $Q_{\text{roczne}} =$ 65.700,0 m ³ /rok	Grzebienisko Ceradz Dolny Wierzeja Sędziny	1.462

ŹRÓDŁO: [HTTP://WWW.KZB-DUSZNIKI.PL/SCIEKI/OCZYSZCZALNIA-W-DUSZNIKACH](http://www.kzb-duszniki.pl/scieki/oczyszczalnia-w-dusznikach)

OCZYSZCZALNIA W PODRZEWIU

Ścieki płyną do tej oczyszczalni z Podrzewia, Sękowa i Wilczyny. Punkt zlewny jest zamknięty. Osady z oczyszczalni są dowożone do oczyszczalni ścieków w Dusznikach. Oczyszczalnia jest obciążona w 95%, nie planuje się podłączenia nowych dostawców. Odbiornikiem ścieków jest rów melioracyjny.

TABELA 33. OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW W PODRZEWIU

Nazwa/ lokalizacja	Rzecz. średnia przepustowość m ³ /d	Pozwolenie wodnoprawne	Wydajność zgodna z pozwoleniem	Obsług. miejscowości	Liczba obsł. osób
Podrzewie	200,0	OS.6341.8.2014 z dnia 26.03.2004 r. (ważne do 24.03.2024 r.)	$Q_{\max h} = 23,0$ m ³ /h $Q_{\text{śr. d}} = 210,0$ m ³ /d $Q_{\text{roczne}} =$ 76.650,0 m ³ /rok	Podrzewie Sękowo Wilczyna	1.748

ŹRÓDŁO: [HTTP://WWW.KZB-DUSZNIKI.PL/SCIEKI/OCZYSZCZALNIA-W-DUSZNIKACH](http://www.kzb-duszniki.pl/scieki/oczyszczalnia-w-dusznikach)

FOTOGRAFIA 10. OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW PODRZEWIU

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

TABELA 34. INFORMACJE NA TEMAT SKANALIZOWANIA GMINY DUSZNIKI

Wyszczególnienie	Jednostka	2014 r.
Liczba przyłączy	szt.	1.167
Gospodarstwa domowe podłączone do kanalizacji	%	72
Ogółem odprowadzonych ścieków (w tys.)	m ³ /rok	168
Wykorzystywanie mocy przerobowych oczyszczalni	%	35 - 95
Całkowita długość sieci kanalizacyjnej	km	98,4
Liczba oczyszczalni ścieków	szt.	3
Koszt oczyszczania 1m ³	zł	5,95
Opłata netto z tytułu oczyszczania ścieków 1m ³	zł	5,95
Koszty związane utrzymaniem i funkcjonowaniem sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków (w tys.)	zł	1.079
Wpływy z tytułu odprowadzania i funkcjonowania sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków (w tys.)	zł	1.079

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

Liczba przyłączy kanalizacyjnych wynosi 1.167. Oznacza to, iż blisko 72% terenu Gminy podłączonych jest do sieci kanalizacyjnej. Całkowita długość sieci to ok. 98,4 km. Sieć jest systematycznie rozbudowywana zgodnie z przyjętym programem na lata 2005-2015.

Od 2005 roku wdrażany był „Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych w gminie Duszniki na lata 2005-2015”, którego celem było podjęcie działań w zakresie rozbudowy i modernizacji infrastruktury wodociągowej. Działania te dotyczyły w szczególności:

- integracji i rozbudowy systemów wodociągowych,
- zapewnienia niezbędnych dostaw wody do terenów aktywizacji gospodarczej,
- stopniowej wymiany wyeksploatowanych przewodów wodociągowych.

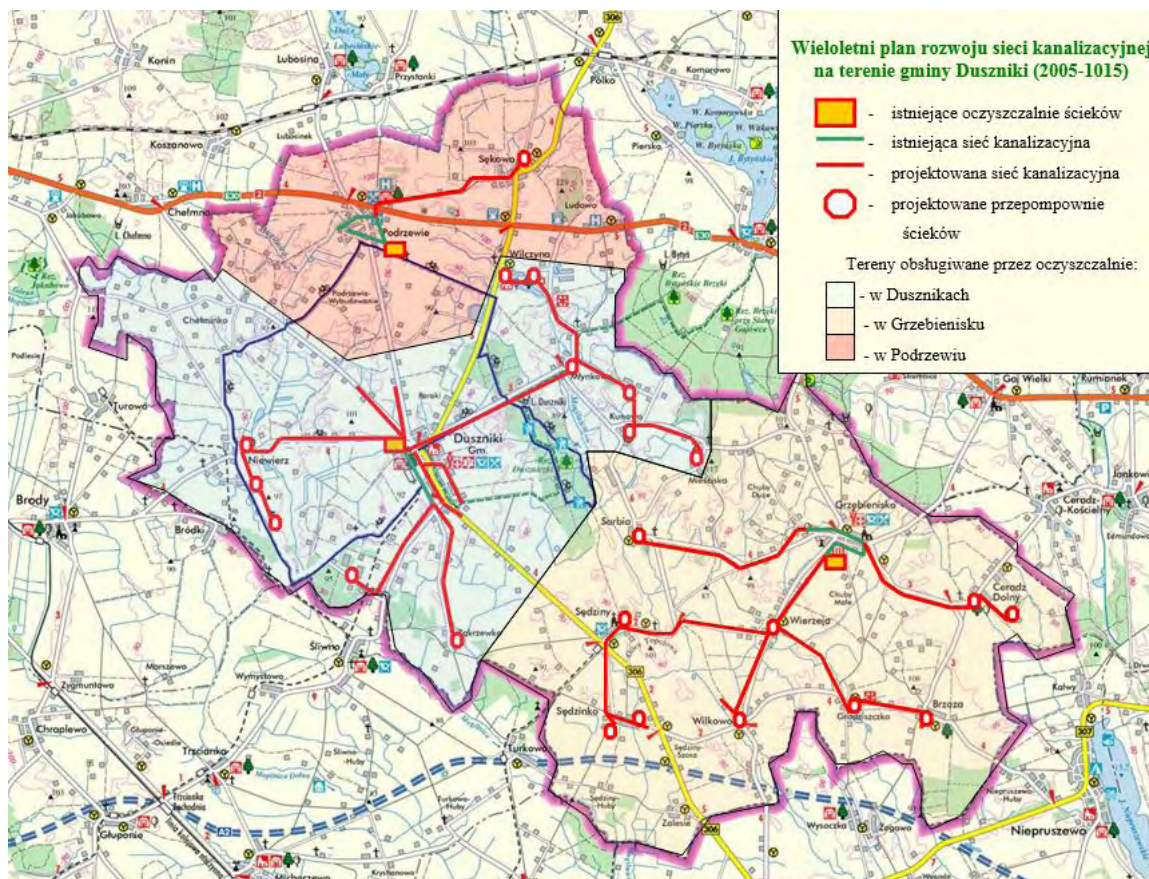
Największe potrzeby inwestycyjne występowały 10 lat temu w dziedzinie gospodarki ściekowej i wymagały kompleksowego uregulowania. Systemem kanalizacji zbiorczej do roku 2005 udało się objąć 25% mieszkańców gminy Duszniki. Docelowo kanalizacją planowano objęcie 76% ludności, a 24% korzystać miało z przydomowych oczyszczalni ścieków.

W latach 2005-2015 zaplanowano i zrealizowano:

- budowę ponad 85 km sieci kanalizacyjnych,
- modernizację oczyszczalni ścieków w Grzebieniskach,
- budowę 365 przydomowych oczyszczalni ścieków,
- integrację i rozbudowę systemów wodociągowych,
- stopniową wymianę wyeksploatowanych odcinków wodociągów.

Wartość planowanych zadań oszacowano na ok. 32,7 mln zł.

RYSUNEK 7. ROZMIESZCZENIE OCZYSZCZALNI ORAZ PLANY INWESTYCYJNE W RAMACH WIELOLETNIEGO PLANU ROZWOJU I MODERNIZACJI URZĄDZEŃ WODOCIĄGOWYCH I KANALIZACYJNYCH W GMINIE DUSZNIKI NA LATA 2005-2015

ŹRÓDŁO: WIELOLETNI PLAN ROZWOJU I MODERNIZACJI URZĄDZEŃ WODOCIĄGOWYCH I KANALIZACYJNYCH W GMINIE DUSZNIKI NA LATA 2005-2015

7.4. Gospodarka odpadami stałymi

Zgodnie z obowiązującym od 1 lipca 2013 r. prawem, gminy muszą zapewnić odbiór odpadów komunalnych od mieszkańców. Właściciele nieruchomości zobowiązani są do złożenia deklaracji o liczbie mieszkańców danej nieruchomości, co jest podstawą do rozpoczęcia odbioru odpadów z posesji. Koszt opłaty za w/w usługi naliczany jest od liczby zamieszkałych pod danym adresem osób. Opłata jest stała, niezależnie od ilości wytworzonych odpadów. Wysokość opłat uzależniona jest od tego, czy segreguje się surowce wtórne, czy nie. Od 1 czerwca 2015 roku stawka opłaty za odbiór odpadów z nieruchomości zamieszkałych, zbieranych w sposób selektywny wynosi 7,00 zł miesięcznie od jednego mieszkańca danej nieruchomości. Stawka opłaty za odbiór odpadów z nieruchomości zamieszkałych, zbieranych w sposób nieselektywny wynosi 12,00 zł miesięcznie.

TABELA 35. FIRMY ODBIERAJĄCE ODPADY

Data	Nazwa firmy	Nazwa instalacji odbierającej odpady niesegregowane zmieszane oraz biodegradowalne
01.07.2013 – 31.12.2014	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe LS-PLUS Sp. z o.o. ul. Przemysłowa 1 64-330 Opalenica	Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych: Zakład Utylizacji Odpadów Clean City Sp. z o.o. ul. Piłsudskiego 2 64-400 Międzychód
01.01.2015 – 31.05.2015	Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Przemysłowa 10 64-320 Buk	Instalacja Zastępcza: ALKOM Firma Handlowo-Usługowa Józefowo 26 64-310 Lwówek
Od 01.06.2015	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe LS-PLUS Sp. z o.o. ul. Przemysłowa 1 64-330 Opalenica	Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych: Zakład Utylizacji Odpadów Clean City Sp. z o.o. ul. Piłsudskiego 2 64-400 Międzychód

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

PUNKTY SELEKTYWNEJ ZBIÓRKI ODPADÓW KOMUNALNYCH

Punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych zlokalizowane są na terenach oczyszczalni ścieków: w Dusznikach, ul. Niewierska 3, Podrzewiu, ul. Sportowa 17 oraz Grzebienisku, ul. Bukowska.

7.5. Telekomunikacja

Po roku 1990 nastąpiła wyraźna poprawa pod względem dostępności mieszkańców Gminy do sieci telekomunikacyjnej. Gmina Duszniki jest na prawie całym obszarze

objęta zasięgiem sieci telefonii komórkowej wszystkich operatorów GSM działających w Polsce.

Na terenie Gminy do końca września 2015 r. realizowana jest budowa nowoczesnej infrastruktury telekomunikacyjnej w oparciu o sieć światłowodową.

7.6. Gazyfikacja

Zapotrzebowanie na ciepło gazowe jest realizowane przez G.EN. GAZ ENERGIA S.A. z siedzibą w Tarnowie Podgórnym. Gmina nie posiada sieci przesyłowej wysokiego ciśnienia, natomiast istnieje sieć rozdzielcza średniego ciśnienia o łącznej długości 94,953 km. Z gazu korzysta około 50% mieszkańców Gminy, a jego zużycie w 2014 roku wyniosło 3.361.198 m³.

W chwili obecnej ok. 75% terenu Gminy ma podłączenie do sieci gazowej. Nie wszystkie gospodarstwa posiadają możliwość podłączenia do sieci. Ponadto sam fakt wykonania przyłącza do sieci gazowniczej nie oznacza wykorzystania gazu do celów ogrzewania budynków. Gaz w tych gospodarstwach może być wykorzystywany tylko do zasilania kuchenek gazowych oraz podgrzewania wody do celów bytowych, a ogrzewanie budynków odbywać się nadal w oparciu o kotły węglowe.

RYSUNEK 8. SIEĆ GAZOWA NA TERENIE GMINY DUSZNIKI - STAN NA KONIEC 2014

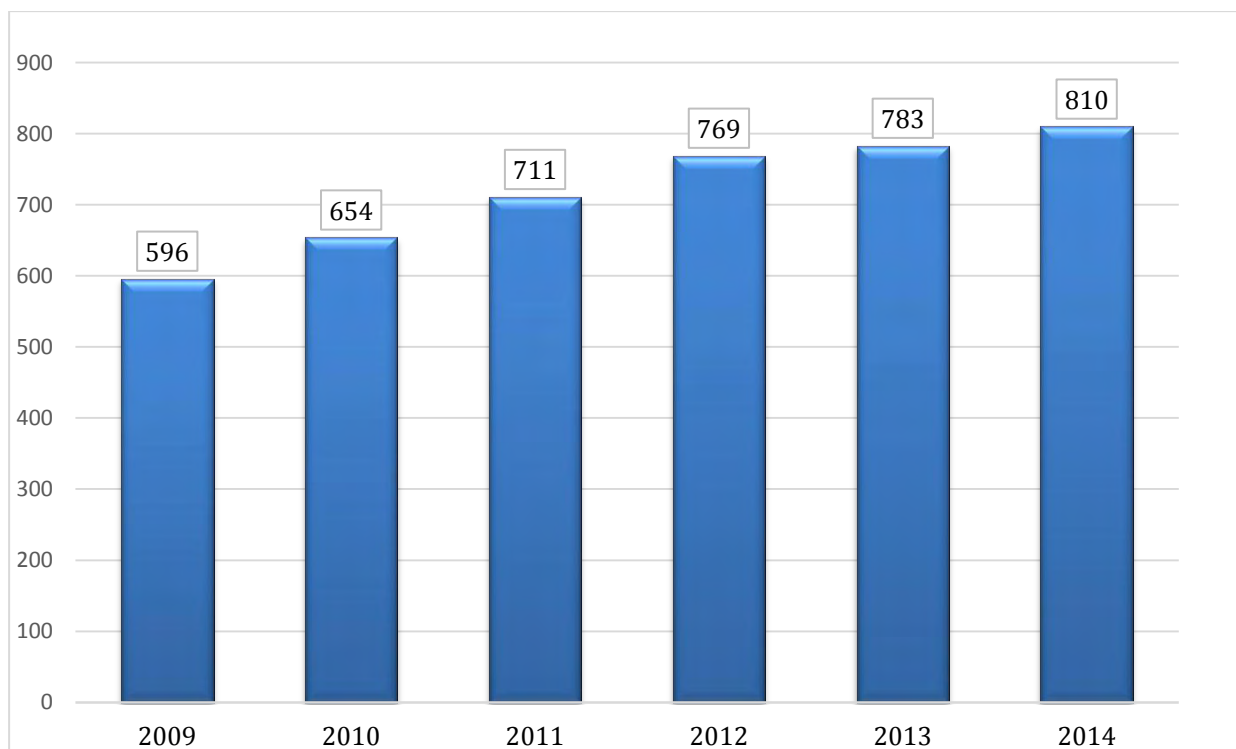
ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

TABELA 36. SIEĆ GAZOWA NA TERENIE GMINY W LATACH 2009-2013⁸

Sieć gazowa	Jednostka	2009	2010	2011	2012	2013
Długość czynnej sieci ogółem w m	m	87.625	89.622	91.175	91.773	93.405
Długość czynnej sieci przesyłowej w m	m	1.876	1.876	1.876	1.876	1.876
Długość czynnej sieci rozdzielczej w m	m	85.749	87.746	89.299	89.897	91.529
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	szt.	696	989	983	723	774
Odbiorcy gazu	gosp.	641	691	760	821	839
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	596	654	711	769	786
Zużycie gazu w tys. m ³	tys.m ³	1.204,70	1.452,70	1.599,70	1.495,7	1.605,6
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³	tys.m ³	1.185,8	1.437,8	1.584,8	1.480,4	1.587,6
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	2.583	2.771	3.017	3.005	3.062

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

WYKRES 24. LICZBA LUDNOŚCI PODŁĄCZONEJ DO SIECI GAZOWEJ W OSTATNICH LATACH

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE, DANE GMINA DUSZNIKI

⁸ Na koniec 2014 roku długość sieci gazowej wyniosła 96,8 km.

7.7. Energetyka i ciepłownictwo

Pod względem zaopatrzenia mieszkańców Gminy w energię sytuacja prezentuje się bardzo dobrze. Żadne z istniejących gospodarstw domowych nie jest pozbawione dostępu do elektryczności.

Gmina Duszniki położona jest w południowej części terenu obsługiwanego przez Zakład Szamotuły, jedną z jednostek organizacyjnych Energetyki Poznańskiej. Odbiorcy zamieszkali na terenie Gminy to odbiorcy bytowo-komunalni, drobne zakłady przemysłowe, rzemiosło i rolnictwo. Nie znajdujemy tutaj obecnie dużego, energochłonnego przemysłu.

Na terenie Gminy zlokalizowano następujące rodzaje sieci:

- Linia napowietrzna 400 kV "Krajnik-Plewiska". Jest to linia przesyłowa, stanowiąca własność Polskich Sieci Elektroenergetycznych, bardzo ważna dla systemu elektroenergetycznego kraju. Zasilą stacje transformatorowe 110/15kV w rejonie aglomeracji poznańskiej;
- Linia 110 kV "Plewiska-Pniewy". Linią tą przesyłana jest energia elektryczna, która po transformacji na napięcie 15 kV, a następnie na napięcie 0,4 kV jest pobierana między innymi przez odbiorców Dusznik i okolic. Linia ta wykorzystana będzie w przyszłości do zasilania stacji 110/15 kV, potrzebnej do poprawy zasilania odbiorców tego obszaru. Linia została zmodernizowana i w związku z tym Energetyka nie przewiduje jej przebudowy.
- Sieć średniego napięcia 15 kV. Sieć SN - 15kV zasilająca stacje transformatorowe 15/0,4 kV w tym rejonie jest w przeważającej części napowietrzna. Linie kablowe spotykamy w niewielkiej ilości w Dusznikach. Sieć 15 kV zasilana jest podstawowo ze stacji 110/15kV Tarnowo Podgórne.
- Na terenie gminy Duszniki obecnie brak jest stacji 110/15 kV. Należy twierdzić, że taka stacja będzie w najbliższych latach konieczna, aby umożliwić przyłączenie nowych odbiorców, którzy inwestować będą na tym obszarze.
- Dla istniejącej infrastruktury sieci te w zasadzie zapewniają zasilanie odbiorców. Energetyka prowadzi w miarę posiadanych środków ich rozbudowę i modernizację w tych obszarach, gdzie występują niewłaściwe parametry energii elektrycznej.
- Stacje transformatorowe 15/0,4 kV. Stacje transformatorowe są przeważnie typu słupowego. Stacje typu kablowego spotykamy w niewielkiej ilości jedynie w Dusznikach i zasilane są kablami. Przy pomocy tych stacji napięcie 15 kV transformowane jest na niskie napięcie 380 i 220 V, a więc takie, na jakim pracują urządzenia odbiorcze większości konsumentów energii elektrycznej.
- Podobnie jak w przypadku linii 15 kV dla istniejącej infrastruktury stacje te w zasadzie zapewniają poprawne zasilanie odbiorców, a tam gdzie występują potrzeby. Energetyka w miarę możliwości buduje nowe.
- Sieć niskiego napięcia 0,4 kV. Jest to sieć bardzo zróżnicowana, jednak przy znacznej przewodzie sieci napowietrznych. Siecią 0,4 kV doprowadzona jest energia do wszystkich odbiorców bytowo-komunalnych, do zakładów rzemieślniczych oraz mniejszych zakładów przemysłowych. Sieć niskiego napięcia wymaga ciągłej modernizacji i rozbudowy.

7.8. Drogownictwo

Głównym ciągiem komunikacyjnym Gminy jest droga wojewódzka nr 92 oraz „Autostrada wolności”, czyli A2 . System komunikacyjny uzupełniają drogi powiatowe oraz gminne.

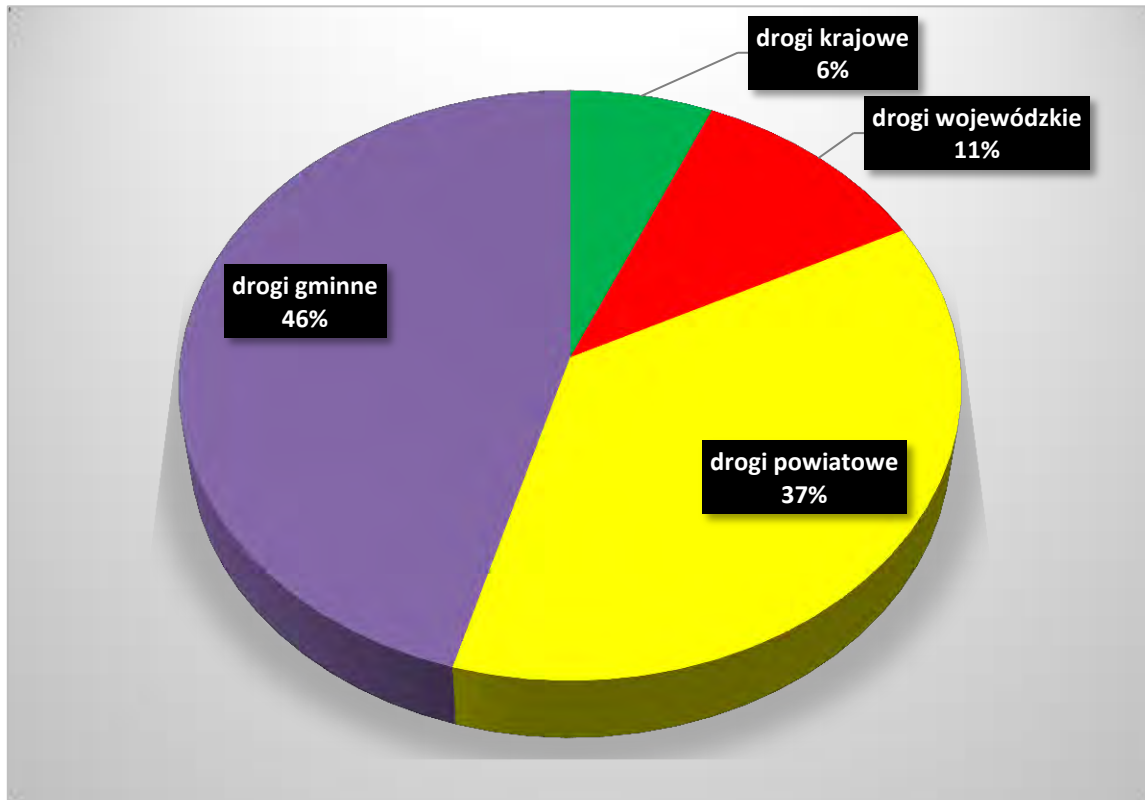
W poniższej tabeli wyszczególniono drogi przebiegające przez teren Gminy.

TABELA 37. DROGI PRZEBIEGAJĄCE PRZEZ TEREN GMINY DUSZNIKI

Wyszczególnienie	Łączna długość dróg (km)
Autostrada A2	5
Drogi krajowe nr 92	7
Drogi wojewódzkie nr 306 -Szamotuły - Buk	15
Drogi powiatowe	76
Drogi gminne	93,2
RAZEM:	196,2

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

WYKRES 25. RODZAJE DRÓG NA TERENIE GMINY DUSZNIKI

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Stan techniczny dróg gminnych jest słaby, ich parametry techniczne często nie odpowiadają wymogom i przepisom technicznym oraz ustawie o drogach publicznych. Brak jest przy wielu odcinkach dróg gminnych rowów odwadniających. Często zaniżone są parametry szerokości dróg, pasy drogowe są zbyt wąskie. Na drodze krajowej istnieje duże ryzyko wypadków z powodu znacznego natężenia ruchu (w tym również ciągników siodłowych o znacznym tonażu).

Potrzeby w zakresie dróg są duże i dotyczą głównie:

- utwardzenia gminnych dróg gruntowych;
- budowy dróg scalających istniejący układ dróg w racjonalny układ drogowy;
- dalszej, systematycznej budowy ścieżek rowerowych (choć w tym względzie od lat czynione są w gminie Duszniki liczne inwestycje);
- poszerzenia i zwiększenia wytrzymałości na nacisk istniejących dróg.

Szczegółowa charakterystyka dróg

Przez południową część Gminy (rejon wsi Wilkowo) przebiega autostrada A-2 Świecko - Poznań - Warszawa. Węzeł autostradowy jest zlokalizowany na przecięciu z drogą wojewódzką nr 307 Buk - Poznań w gminie Buk. Dostępność do autostrady jest możliwa poprzez węzły autostradowe. Po północnej i południowej stronie autostrady, w rejonie Sędzinka i Zalesia, znajdują się MOP-y (Miejsca Obsługi Podróżnych).

Przez obszar Gminy przebiega droga krajowa nr 92 o znaczeniu międzyregionalnym Świecko - Warszawa. Droga nr 92 przebiega przez północną część Gminy.

Dla drogi wojewódzkiej nr 306 wskazane jest utrzymanie rezerw terenowych (pas szerokości 20 m) dla obejść drogowych wsi Duszniki i Sękowo ze względów funkcjonalnych, ponieważ obecna droga przebiega przez obszar obu wsi i ma charakter ulicy obsługującej przylegającą zabudowę.

Drogi powiatowe stanowią podstawową sieć dla ruchu lokalnego. Sieć 17 dróg powiatowych o nawierzchni asfaltowej zapewnia połączenie pomiędzy wsiami w gminie i poza jej obszarem: Są to drogi:

- 1870P Kaźmierz - Grzebienisko - Wierzeja - Buk
- 1881P Jakubowo - Brody
- 1879P Podrzewie - Lubosina
- 1883P Duszniki - Podrzewie
- 1882P Duszniki - Chełmno
- 2734P Duszniki - Brody - Pakosław
- 1885P Duszniki - Michorzewo
- 1884P Duszniki - Młynkowo
- 1886P Wilczyna - Kunowo
- 1887P Kunowo - Mieściska
- 1889P Sędziny - Wierzeja
- 1888P Sarbia - Sędziny
- 1890P Grzebienisko - Ceradz Dolny - Ceradz Kościelny
- 1891P Grzebienisko - Gaj Wielki
- 1892P Ceradz Dolny Brzoza - Żegowo

- 1893P Wilkowo – Niepruszewo
- 1894P Wilkowo – Sędzinko

Z ważniejszych dróg gminnych należy wymienić 19 tras:

- Niewierz - Turowo
- Kunowo - Bytyń
- Zakrzewo - Śliwno
- Niewierz - Podrzewie
- Podrzewie - Młynkowo
- Sękowo - Krzeszkowice
- Sędziny - Grzebienisko
- Sękowo - Podrzewie
- Podrzewie - Chełminko - Chełmno
- Ceradz Dolny - Kalwy
- Młynkowo - Ludowo
- Brzoza - Żegowo
- Niewierz - Chełmno
- Zakrzewko - Sędziny
- Kunowo Huby - Młynkowo
- Brzoza - Kalwy
- Grodziszczko - Wysoczka
- Sędziny - Niegolewo
- Zalesie - Turkowo

Dla dróg gminnych wymagana jest co najmniej nawierzchnia gruntowa ulepszona (profilowana, żuźlowa, tłuczniowo-żwirowa, itp.).

FOTOGRAFIA 11. MIEJSCE OBSŁUGI PODRÓŻNYCH - ZALESIE

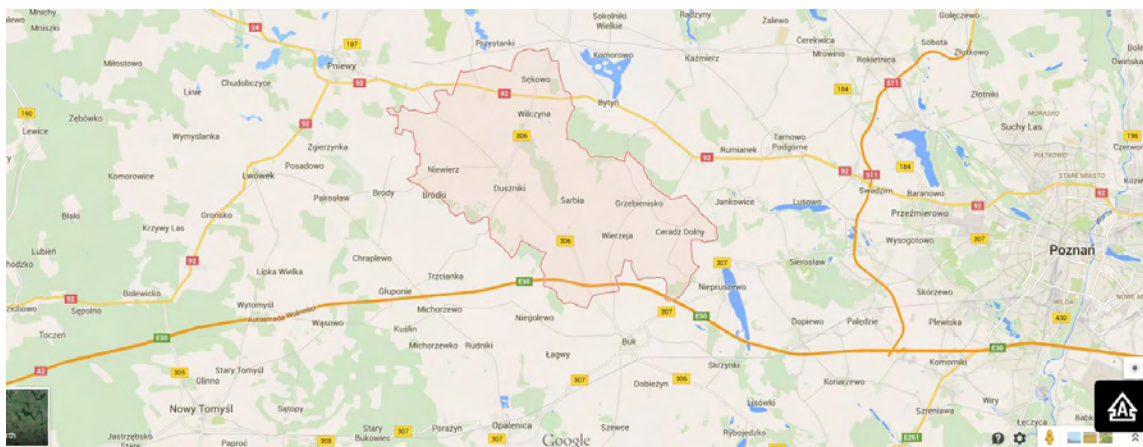

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

7.9. Transport publiczny

Z racji dobrego położenia Gminy przy ruchliwych trasach komunikacyjnych, dostępność pod względem transportowym należy ocenić wysoko. Mieszkańcy mają możliwość korzystania z komunikacji autobusowej.

RYСУNEK 9. KORZYSTNA LOKALIZACJA GMINY NA MAPIE WIELKOPOLSKI

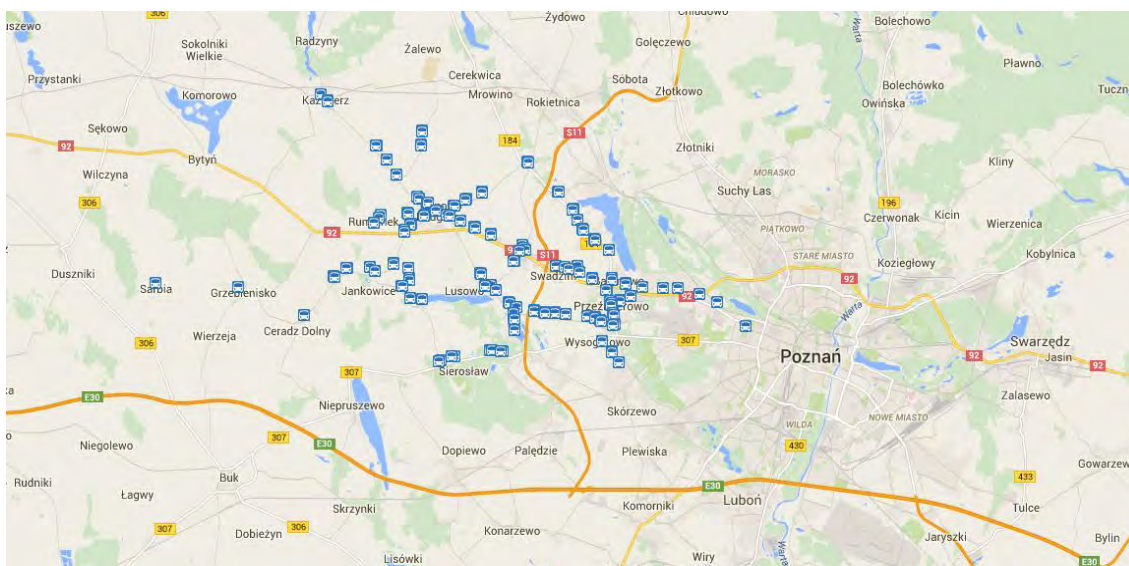

ŹRÓDŁO: MAPY GOOGLE

W przypadku połączeń autobusowych funkcjonuje kilka tras, obsługiwanych przez PKS. Dają one możliwość dojazdu do Pniew, Szamotuł, Nowego Tomyśla, Stęszewa oraz do Poznania i Zielonej Góry. Autobusy kursują również po drogach gminnych, łącząc mniejsze miejscowości na terenie Gminy. Gmina zapewnia także dojazd dzieci do szkół autobusem przedsiębiorstwa wyłonionego w drodze przetargu. Godziny kursów dostosowane są do czasu rozpoczęcia i zakończenia zajęć w szkole.

Komunikację autobusową na terenie Gminy zapewnia firma Gminy Tarnowo Podgórne - "TPBUS" Sp. z o.o.

RYСУNEK 10. TPBUS SP Z O.O. ODJAZDY AUTOBUSÓW

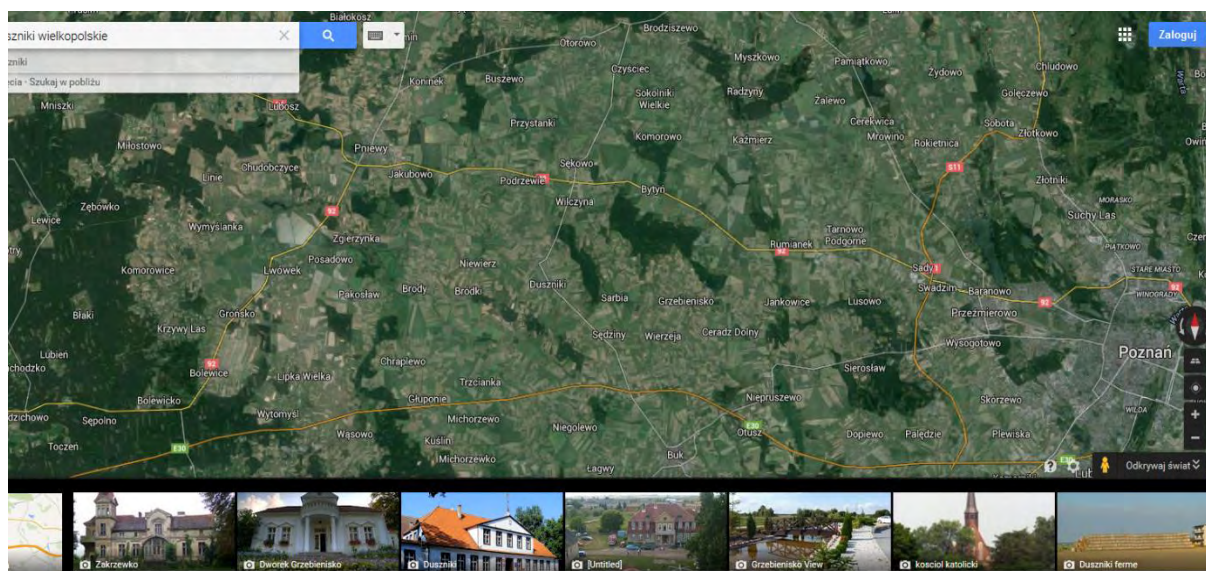
ŹRÓDŁO: TPBUS OFICJALNA STRONA INTERNETOWA

7.10. Usługi dla mieszkańców i turystów

Gmina Duszniki nie jest typową gminą turystyczną, jednak z racji bogactwa środowiska naturalnego, bliskości zbiorników wodnych (na północ od Gminy), licznych zabytków oraz dogodnej lokalizacji na mapie powiatu, może z powodzeniem rozwijać sektor usług skierowanych do przyjezdnych. Ponadto na terenie Gminy powstały w ostatnich latach liczne, dobrze oznakowane szlaki rowerowe.

Bez wątpienia będą one swoistym magnesem przyciągającym turystów w różnym wieku, gdyż, jak wiadomo, turystyka rowerowa rozwija się z powodzeniem we wszystkich kategoriach wiekowych.

RYСУNEK 11. GMINA DUSZNIKI NA MAPACH GOOGLE

ŹRÓDŁO: MAPY GOOGLE

Aktualnie baza noclegowa i gastronomiczna gminy Duszniki obejmuje:

- Hotel „Dwór Podrzewie”, ul. Poznańska 3, Podrzewie;
- FINEZJA bar-restauracja, ul. Poznańska 5, Podrzewie;
- Bar „Stop”, ul. Jana Pawła II, Duszniki;
- Bar „Pod Wierzbą”, Podrzewie;
- Bar „Pod Jesionem”, Sękowo;
- Bar „Mateo” ul. Poznańska, Sękowo;
- Dworek Grzebienisko, ul. Szkolna 18, Grzebienisko;
- Firma Wachowiak, ul. Jesionowa 15, Duszniki.

PODSUMOWANIE

- W Gminie w szybkim tempie przybywa obiektów mieszkalnych. W 2009 było ich 1.723, a w 2013 już 1.960.
- Teren Gminy zaopatrywany jest w wodę produkowaną w 3 stacjach wodociągowych, które zostały zmodernizowane w ostatnich latach: w Dusznikach, Kunowie i Sarbii. W chwili obecnej poziom zwodociągowania Gminy wynosi 100%, a sieć wodociągowa liczy ok. 208 km.
- W 2003 roku oddana do użytku została oczyszczalnia ścieków w Dusznikach. Oprócz niej na terenie Gminy działają jeszcze dwie inne oczyszczalnie ścieków. Skanalizowanych jest ok. 75% Gminy.
- Z sieci gazowej korzysta 75% obszaru Gminy. Łącznie długość sieci wynosi blisko 97 km.
- Pod względem zaopatrzenia mieszkańców Gminy w energię, sytuacja prezentuje się bardzo dobrze. Żadne z istniejących gospodarstw domowych nie jest pozbawione dostępu do elektryczności.
- Za gospodarkę komunalną w Gminie odpowiada Zakład Gospodarki Komunalnej w Dusznikach i odbierająca odpady firma LS-PLUS Sp. z o.o. z Opalenicy.
- Mieszkańcy Gminy mają możliwość swobodnego korzystania z różnych sieci telefonii komórkowej oraz stacjonarnej.
- Głównym ciągiem komunikacyjnym Gminy jest droga krajowa nr 92 oraz autostrada wolności A2, biegnąca w południowej części Gminy. System komunikacyjny uzupełniają drogi wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Te ostatnie wciąż wymagają dużych nakładów finansowych na remonty oraz gruntowne modernizacje.
- Gmina posiada dogodne połączenia komunikacyjne. Kursują tu liczne autobusy PKS. Mieszkańcy nie mają problemów z dostaniem się do miasta wojewódzkiego Poznania, jak i do centrum powiatu, jakim są Szamotuły.
- Wprawdzie turystyka nie jest podstawową branżą, z której żyliby mieszkańcy, to bogactwo szlaków rowerowych, liczne zabytki oraz bliskość akwenów wodnych mogą stanowić podstawę do rozwoju sektora turystycznego w stopniu zaspokajającym potrzeby mieszkańców i przyjezdnych.

8. POMOC SPOŁECZNA I BEZPIECZEŃSTWO MIESZKAŃCÓW GMINY

8.1. Pomoc społeczna

Ośrodek Pomocy Społecznej w Dusznikach działa od 1990 roku. Świadczy on wszelkiego rodzaju usługi, związane z pokonywaniem trudności życia społecznego przez mieszkańców Gminy.

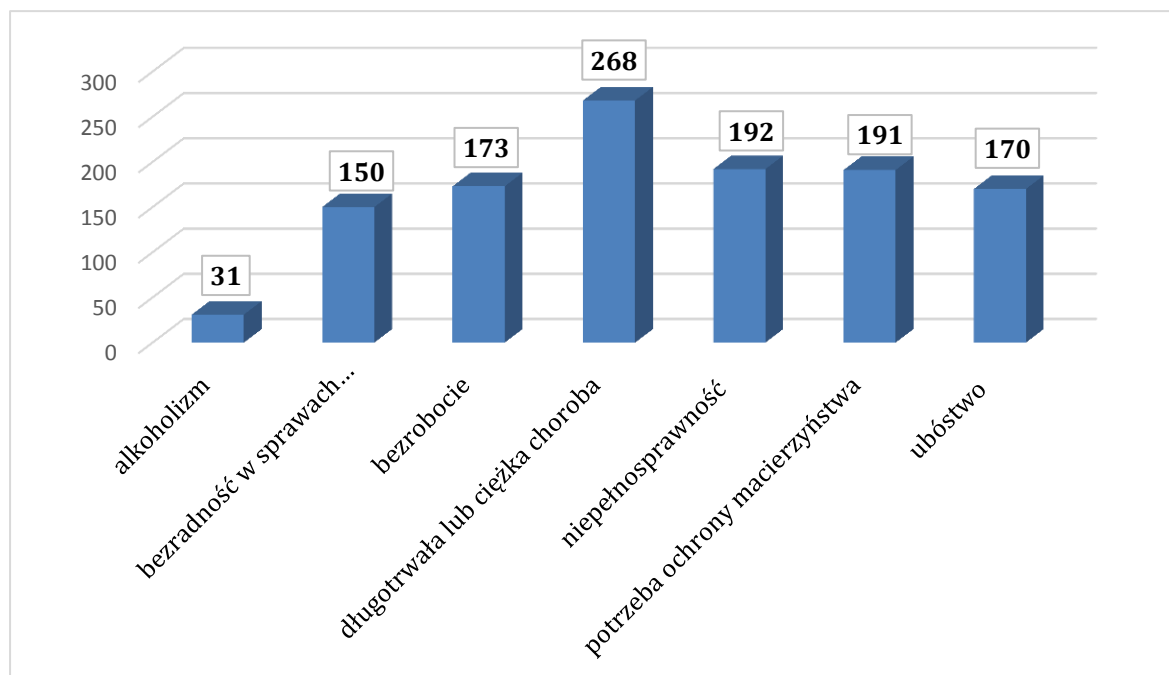
Pełne zestawienie środowisk objętych pomocą według powodów zawiera poniższa tabela.

TABELA 38. LICZBA ŚRODOWISK OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ (WEDŁUG POWODÓW) W 2014 ROKU

Powód trudnej sytuacji	Liczba rodzin w 2014 roku	Liczba osób w rodzinach w 2014 roku
Alkoholizm	14	31
Bezdomność	6	6
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	42	150
-w tym rodzina niepełna	22	70
-w tym rodzina wielodzietna	5	33
Bezrobocie	53	173
Długotrwała lub ciężka choroba	99	268
Niepełnosprawność	76	192
Potrzeba ochrony macierzyństwa	37	191
W tym wielodzietność	25	146
Przemoc w rodzinie	5	19
Sytuacja kryzysowa	3	8
Trudność w przystosowaniu po zwolnieniu z zakładu karnego	9	9
Ubóstwo	61	170
Zdarzenia losowe	2	4

ŹRÓDŁO: GOPS W DUSZNIKACH

Rzeczywista liczba rodzin objętych w 2014 roku pomocą społeczną wyniosła 459, w tym 1.470 osób. Powodem do objęcia wsparciem w największej liczbie przypadków była długotrwała, bądź ciężka choroba (aż 268 osób), dalej niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezrobocie i ubóstwo.

WYKRES 26. LICZBA OSÓB W RODZINACH OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ W 2014 (WYBRANE KATEGORIE POMOCY SPOŁECZNEJ)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS DUSZNIKI

W okresie funkcjonowania GOPS przybywało kolejno wiele innych, wykraczających poza pomoc społeczną, zadań.

ŚWIADCZENIA RODZINNE, ŚWIADCZENIA Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO. DODATKI MIESZKANIOWE

Pomoc w formie zasiłków celowych i specjalnych przyznano dla 147 rodzin, 2 rodzinom przyznano zasiłek celowy na pokrycie wydatków w wyniku zdarzenia losowego.

Zasiłki stałe przyznano 28 osobom, w tym 20 osobom samotnie gospodarującym i 8 pozostającym w rodzinie.

Zasiłki okresowe przyznano dla 48 osób, w tym z uwagi na bezrobocie 35 osób, długotrwałą chorobę 12 osób, inny powód 3 osoby.

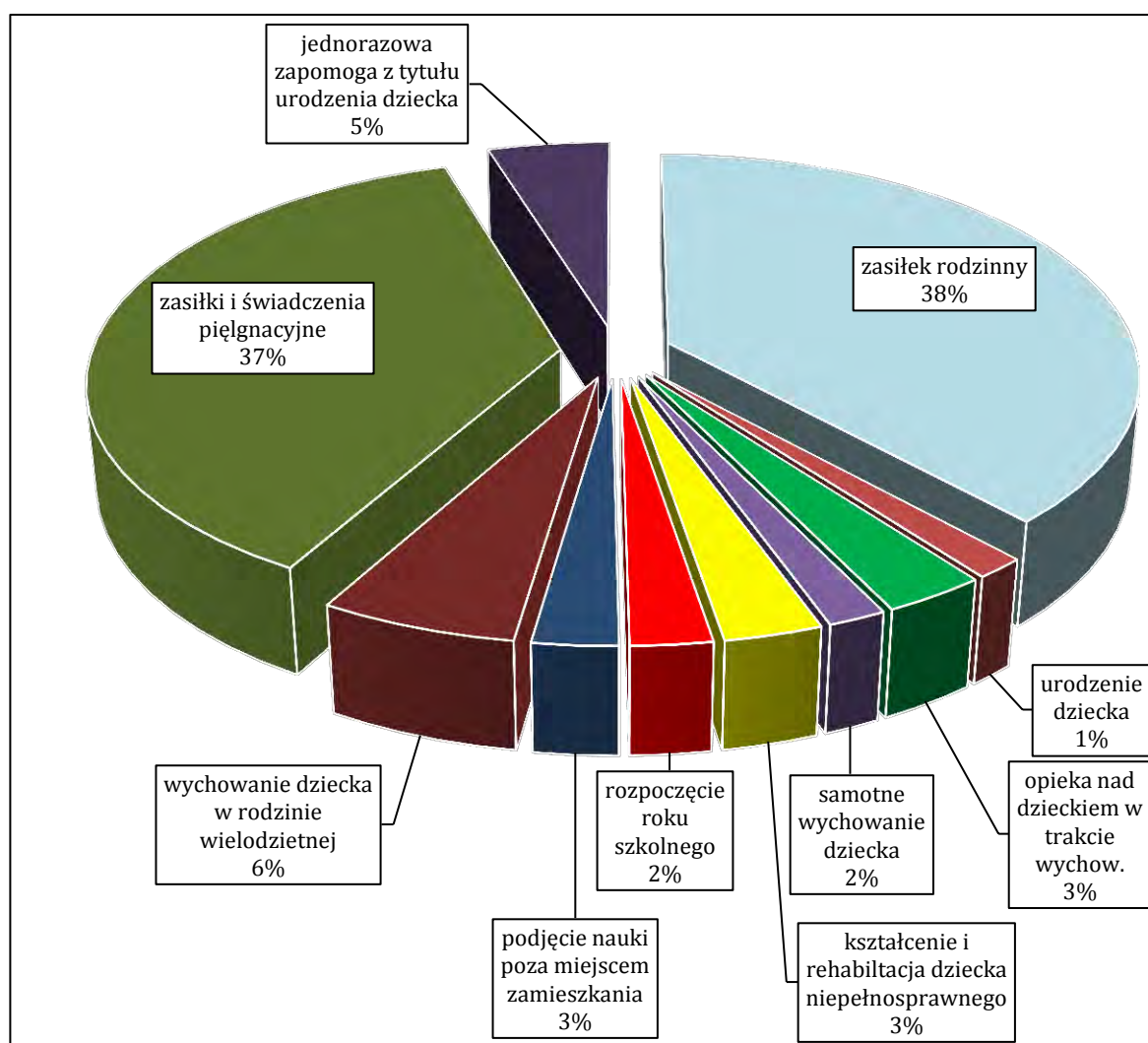
TABELA 39. LICZBA PRYZNANYCH ŚWIADCZEŃ I ICH WARTOŚĆ W 2014 ROKU

Rodzaj świadczenia	Liczba przyznanych świadczeń	Kwota wypłaconych świadczeń w zł
Zasiłek rodzinny	7.184	714.343,00
Dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu:		
Urodzenia dziecka	28	28.000,00
Opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	147	56.987,00
Samotnego wychowywania dziecka	184	32.240,00
Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	714	54.100,00
Rozpoczęcia roku szkolnego	449	44.900,00

Rodzaj świadczenia	Liczba przyznanych świadczeń	Kwota wypłaconych świadczeń w zł
Podjęcia nauki poza miejscem zamieszkania	889	47.090,00
Wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	1.358	108.640,00
Zasiłki pielęgnacyjne	2.678	409.734,00
Świadczenia pielęgnacyjne	385	283.173,00
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	90	90.000,00
Ogółem	14.106	1.869.209,00

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

WYKRES 27. LICZBA PRZYZNANYCH ŚWIADCZEŃ W 2014 ROKU

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE

Zasiłek rodzinny i pielęgnacyjny to razem blisko 75% wszystkich przyznawanych świadczeń społecznych. W 2014 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przyznał łącznie 14.106 świadczeń na łączną kwotę ok. 1.869 tys. zł.

Świadczenia rodzinne – przyznawanie i wypłacanie zasiłków rodzinnych i przysługujących dodatków jest zadaniem zleconym gminie, które wypłacane są ze środków z dotacji z budżetu państwa. Świadczenia rodzinne obejmują:

- zasiłek rodzinny oraz przysługujące do niego dodatki,
- świadczenia opiekuńcze: świadczenie pielęgnacyjne i zasiłek pielęgnacyjny,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka

Dodatki mieszkaniowe – podobnie, jak w latach ubiegłych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizował pomoc dla osób o niskich dochodach, borykających się z wysokimi opłatami za mieszkanie w formie dodatku mieszkaniowego. Pomoc ta ma za zadanie finansowanie częściowych kosztów utrzymania mieszkania i tym samym ułatwić regularne uiszczanie należnych opłat i unikania zaległości. Przyznano je dla 38 rodzin, natomiast dodatek energetyczny finansowany z budżetu państwa przyznano dla 7 rodzin.

Dodatkowe działania: w 2014 r. GOPS na podstawie wniosków od mieszkańców i zebranej dokumentacji zakwalifikował aż 400 osób do otrzymania żywności unijnej z PKPS.

TABELA 40. RODZAJE ORAZ KOSZTY ŚWIADCZEŃ UDZIELONYCH PRZEZ GMINNY OŚRODEK POMOCY (2014)

Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki stałe ogółem	285	122.175	27	42
Dla osoby samotnie gospodarującej	220	103.133	20	20
Dla osoby pozostającej w rodzinie	65	19.342	7	22
Zasiłki okresowe ogółem	211	90.400	48	143
z powodu bezrobocia	166	73.239	35	119
z powodu długotrwałej choroby	40	15.808	12	20
z powodu niepełnosprawności	0	0	0	0
Schronienie	433	12.768	2	2
Posiłek	299	2.735	2	12
w tym dla dzieci	211	2.735	2	12
Usługi opiekuńcze	1.250	16.223	3	4
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	2	8.200	2	4
Inne zasiłki celowe i w naturze	624	219.910	147	442
zasiłki specjalne celowe	153	71.577	84	256
Poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, rodzinne)	-	-	90	265
Interwencja kryzysowa	-	-	11	40
Praca socjalna	-	-	293	850

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

Specyfiką działalności systemu pomocy społecznej jest różnorodność kategorii osób, korzystających z pomocy społecznej. Dominującymi problemami, z którymi nie radzą sobie mieszkańcy Gminy, są: długotrwała bądź ciężka choroba (aż 268 osób), dalej niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezrobocie i ubóstwo. Powodem ubiegania się o pomoc finansową i rzeczową staje się niski dochód rodzin, a co za tym idzie niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.

Działania, jakie podejmuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, to przede wszystkim udzielanie świadczeń socjalnych. Świadczona jest również praca socjalna w miejscu zamieszkania klienta.

W wielu przypadkach głównym źródłem problemów jest brak zatrudnienia. Z doświadczeń pracowników socjalnych wynika, że bezpośrednim i najbardziej widocznym skutkiem bezrobocia jest obniżenie standardu materialnego rodziny, co wręcz wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej. Bezrobocie powoduje zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, zarówno dorosłych, jak i dzieci. Częstym zjawiskiem jest izolacja społeczna – ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny bezrobotnego zarówno ze znajomymi, jak i dalszą rodziną.

WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ

W grudniu 2012 oficjalnie otwarty został obiekt WTZ w Dusznikach, gdzie odbywa się regularna rehabilitacja społeczna i zawodowa.

Celem utworzenia Warsztatów Terapii Zajęciowej było stworzenie osobom niepełnosprawnym możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej i umożliwienie im zdobycia umiejętności, które pozwolą na podjęcie pracy. W tym celu przygotowano dla jego uczestników pięć pracowni: gospodarstwa domowego, ślusarsko-stolarską, dziewiarską, ceramiczno-plastyczną oraz komputerową. Jest również sala rehabilitacji ruchowej oraz gabinet psychologa, który prowadzi zajęcia z psychoterapii. Aktualnie w zajęciach, które odbywają się przez pięć dni w tygodniu po siedem godzin dziennie, uczestniczy 25 osób.

Budynek WTZ ma powierzchnię ok. 350 m², a koszt jego budowy, pokryty z budżetu gminy Duszniki, to niemal 897 tys. zł.

FOTOGRAFIA 12. WTZ W DUSZNIKACH

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

8.2. Charakterystyka stanu przestępczości w Gminie

Zadania z zakresu zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu szamotulskiego z dniem 1 stycznia 1999 roku zostały powierzone:

- Komendzie Powiatowej Policji w Szamotułach;
- Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Szamotułach;
- Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Szamotułach;
- Powiatowemu Inspektoratowi Weterynarii w Szamotułach.

W strukturach Komendy Powiatowej Policji w Szamotułach znajduje się między innymi Posterunek Policji w Dusznikach, ul. Lipowa 5a.

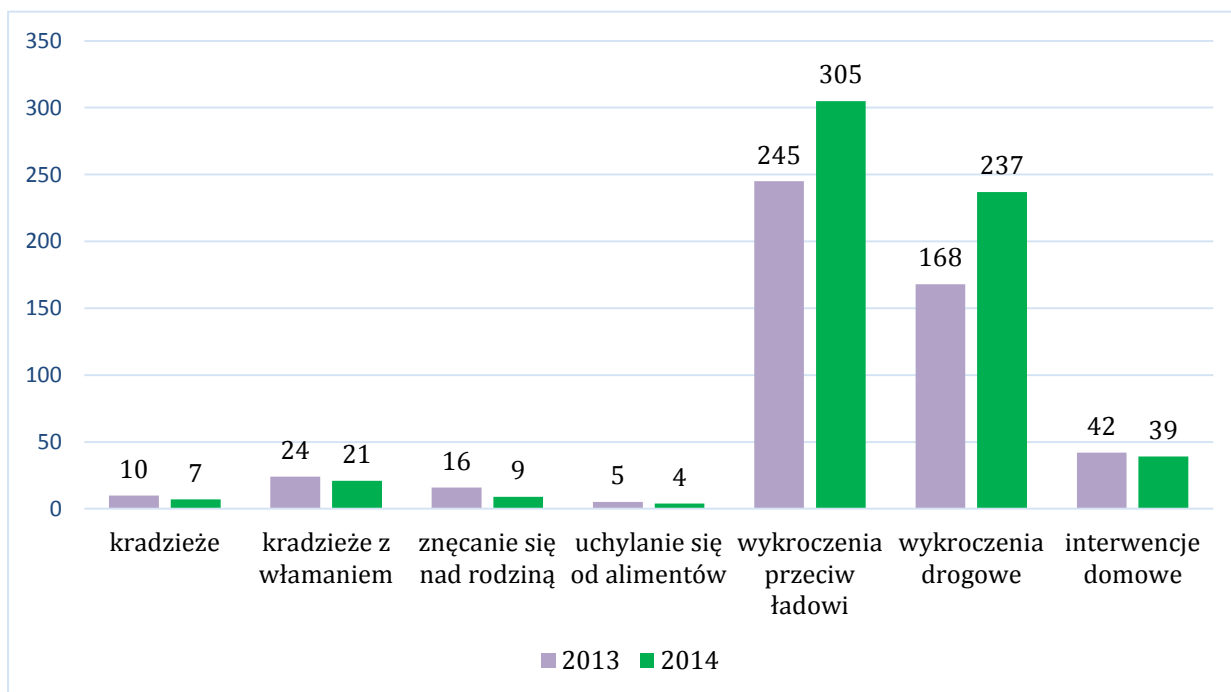
Dzielnicowi obsługują dwa rejonu służbowe, na jakie podzielony został teren całej Gminy.

TABELA 41. CHARAKTERYSTYKA STANU PRZESTĘPCZOŚCI W GMINIE DUSZNIKI

Wyszczególnienie	2013	2014
Kradzieże	10	7
Kradzieże z włamaniem	24	21
Przestępstwa przeciwko życiu	0	0
Znęcanie się nad rodziną	16	9
Uchylanie się od płacenia alimentów	5	4
Wykroczenia przeciwko ładu i porządkowi	245	305
Wykroczenia drogowe	168	237
Podejmowane interwencje domowe	42	39
Ogółem	510	622

DANE: POSTERUNEK POLICJI W DUSZNIKACH

WYKRES 28. STAN PRZESTĘPCZOŚCI W GMINIE: PORÓWNANIE DLA ROKU 2013 i 2014

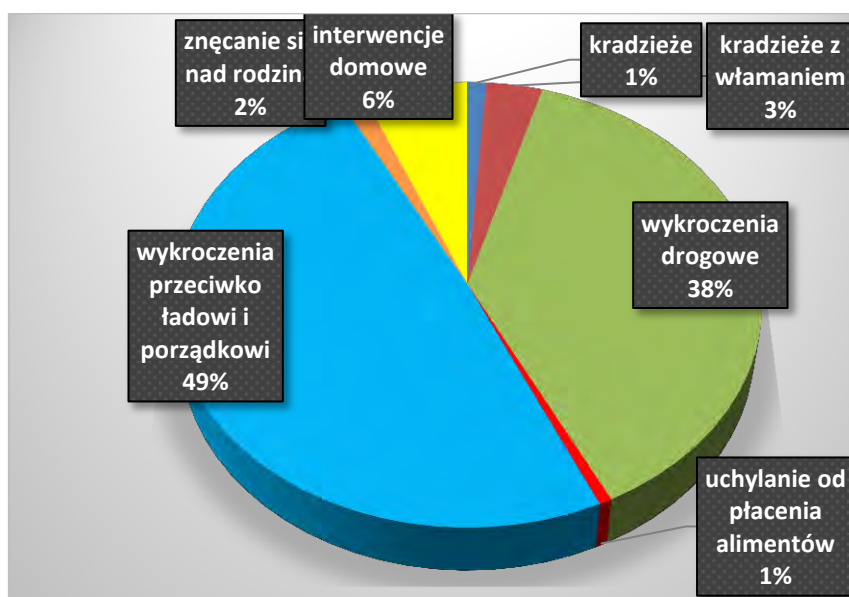

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GMINA DUSZNIKI

Jak wynika z powyższego wykresu, liczba przestępstw wzrosła w analizowanych latach. W roku 2013 podejmowano 1.022 interwencje, a rok później już 1.244. Bardzo niepokojący jest fakt aż tak dużego wzrostu liczby podejmowanych interwencji domowych, kolizji i wypadków oraz kradzieży. Świadczy to o konieczności poświęcania wzmożonych wysiłków oraz finansów na utrzymanie służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w Gminie.

WYKRES 29. CHARAKTERYSTYKA PRZESTĘPCZOŚCI W GMINIE W 2014 ROKU

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GMINY DUSZNIKI

W 2014 roku blisko 50% wszystkich omawianych kategorii bezpieczeństwa zajmowały wykroczenia przeciwko łądowi i porządkowi. Było ich aż 305, natomiast 38% to wykroczenia drogowe.

TABELA 42. ZESTAWIENIE ZAISTNIAŁYCH ZDARZEŃ WG GMIN I DZIAŁAŃ KOMISARIATÓW

	Liczba zdarzeń	Liczba wypadków	Liczba zabitych	Liczba rannych	Liczba kolizji
Pniewy i gmina	116	8	2	10	108
Kaźmierz i gmina	70	8	2	10	62
Duszniki i gmina	85	6	1	7	79
Szamotuły i gmina	375	15	1	16	360
Wronki i gmina	145	2	1	1	143
Obrzycko i gmina	72	2	1	1	70
Ostroróg i gmina	44	3	0	4	41

ŹRÓDŁO: KOMENDA POWIATOWA POLICJI W SZAMOTUŁACH

8.3. Ochotnicza Straż Pożarna

Ochotnicze Straże Pożarne realizują swoje zadania głównie na terenach mniej zurbanizowanych. Bardzo często są jednymi podmiotami ratowniczymi na terenie danej gminy. Dzięki OSP zachowane jest kryterium czasowe, pozwalające skutecznie likwidować zagrożenia i minimalizować ich skutki na całym obszarze województwa. Strażacy OSP w zależności od posiadanego wyposażenia wykonują zadania z zakresu gaszenia pożarów, ratownictwa technicznego, ratownictwa medycznego oraz usuwania skutków klęsk żywiołowych. Udział OSP w zdarzeniach wynosi ponad 50%, co wskazuje na niezmiernie istotną rolę ochotników w działaniach ratowniczych.

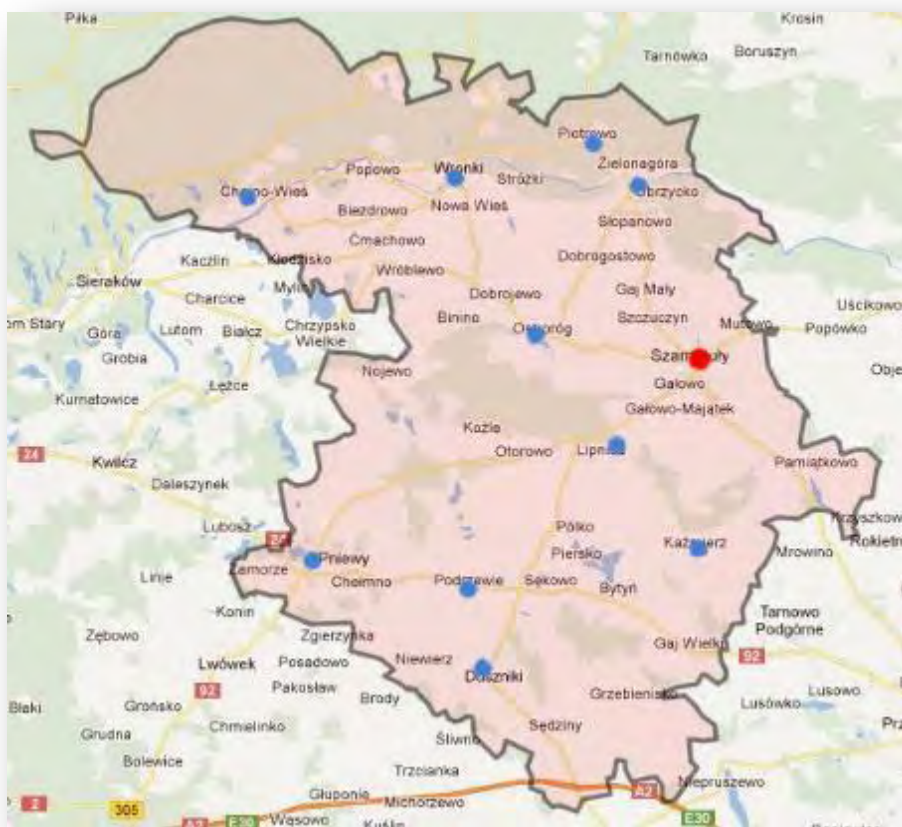
Zadania określone w statutach OSP zdecydowanie wykraczają poza obszar ratowniczy, określany w przepisach dotyczących Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Zgodnie z przyjętymi przez Komendę Główną PSP założeniami jednostki OSP z KSRG mają realizować samodzielnie działania ratownicze z zakresu:

- gaszenia pożarów;
- ratownictwa technicznego, w szczególności ratownictwa w komunikacji drogowej;
- udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy;
- minimalizowanie zagrożeń związanych z klęskami żywiołowymi.

Ponadto przewiduje się rozszerzenie ww. działań o:

- udział w grupach poszukiwawczo-ratowniczych, zwłaszcza w zakresie wykorzystania psów;
- ratownictwa wodnego⁹.

RYСУNEK 12 LOKALIZACJA JRG ORAZ OSP W KSRG – TEREN POWIATU SZAMOTUŁSKIEGO

ŹRÓDŁO: STRONA INTERNETOWA PSP W SZAMOTUŁACH

W systemie KSRG znajdują się dwie jednostki OSP z terenu gminy Duszniki, a mianowicie OSP Duszniki oraz OSP Podrzewie. Ponadto na terenie Gminy zlokalizowanych jest aż 11 jednostek OSP:

- OSP Ceradz Dolny;
- OSP Grzebienisko;
- OSP Młynkowo;

⁹ „Analiza potencjału ratowniczego OSP włączonych do KSRG”, marzec 2011.

- OSP Niewierz;
- OSP Sarbia;
- OSP Sędzinko;
- OSP Sędziny;
- OSP Sękowo;
- OSP Wierzeja;
- OSP Wilkowo;
- OSP Brzoza.

Liczba członków zwyczajnych OSP wynosi 372, w tym 322 mężczyzn i 50 kobiet, wspierających członków 12, honorowych 53. Łącznie 437 członków, w tym 50 kobiet. Na terenie Gminy działa 7 młodzieżowych drużyn pożarniczych, w tym 11 sekcji i 70 członków.

W dniu 29 października 2010 roku jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej w Dusznikach otrzymała nowy samochód bojowy. Jest to lekki samochód specjalny, pożarniczy, ratownictwa technicznego z napędem 4x2.

FOTOGRAFIA 13. WÓZ BOJOWY OSP

ŹRÓDŁO: STRONA INTERNETOWA GMINA DUSZNIKI WLKP.

9. SŁUŻBA ZDROWIA

Usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej w gminie Duszniki świadczą:

- Przychodnia Lekarzy Rodziny SALUS, ul. Szamotulska 1, Duszniki;
- Gabinet Lekarski SANOFI, ul. Bukowska, Grzebienisko.

Usługi stomatologiczne świadczą:

- Dorota Ślósarz w Grzebienisku,
- Martyna Kowalska, Duszniki,
- Sławomir Jurkowski, Duszniki.

Na terenie Gminy znajdują się apteki „Pod Miłorzębem” i „Centrum Zdrowia” w Dusznikach.

W Gminie są realizowane profilaktyczne programy zdrowotne dotyczące: chorób układu krążenia, wykrywania nowotworów, próchnicy zębów, przeciwdziałania cukrzycy, przeciwdziałania chorobom zakaźnym, przeciwdziałania nałogom.

Najbliższy Szpital zlokalizowany jest w oddalonych o 25 km od Dusznik - Szamotułach. Leczenie możliwe jest w oddziałach specjalistycznych, takich jak:

- Chirurgia,
- Blok operacyjny,
- Ginekologiczno – położniczy,
- Chorób wewnętrznych,
- Noworodkowy,
- Dziecięcy,
- Krwiodawstwa,
- Zakład fizjoterapii,

a także w licznych poradniach:

- Szamotuły, ul. Sukiennicza 13:
  - Poradnia chirurgii ogólnej,
  - Poradnia chirurgii naczyniowej,
  - Poradnia ortopedyczna,
  - Poradnia neurologiczna,
  - Poradnia urologiczna,
  - Poradnia laryngologiczna,
  - Poradnia diabetologiczna,
  - Poradnia chorób płuc i gruźlicy,
  - Poradnia dermatologiczna,
- Szamotuły, ul. Garncarska 11:
  - Poradnia okulistyczna,
  - Poradnia położniczo-ginekologiczna,
  - Poradnia Zdrowia Psychicznego,
  - Medycyna Pracy.
- Pniewy, ul. Targowa 1:
  - Poradnia położniczo-ginekologiczna.

W Szamotułach zlokalizowane są liczne apteki, punkty stomatologiczne, przychodnie lekarskie prywatne, z których również korzystają mieszkańcy gminy Duszniki.

PODSUMOWANIE

- W ostatnich latach nastąpił spadek liczby osób objętych pomocą społeczną, choć wciąż jest to duża grupa mieszkańców Gminy. W 2014 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przyznał łącznie 14.106 świadczeń na łączną kwotę ok. 1.869 tys. zł. Zasiłek rodzinny i pielęgnacyjny to razem blisko 75% wszystkich przyznawanych świadczeń społecznych.
- Na terenie gminy Duszniki działają Warsztaty Terapii Zajęciowej, mające 25 podopiecznych.
- Wzrasta niestety z roku na rok liczba odnotowywanych przestępstw, a tym samym spada bezpieczeństwo na terenie Gminy. Coraz więcej jest wykroczeń przeciwko łaadowi i porządkowi, wypadków i kolizji. Policja częściej musi interweniować, jeśli chodzi o tzw. sprawy domowe. Spada liczba nietrzeźwych kierujących, choć w obliczu rosnącej liczby wypadków i zdarzeń drogowych nie wpływa to znacząco na poprawę statystyk w tym zakresie.
- Nad poziomem bezpieczeństwa w Gminie czuwa Posterunek Policji w Dusznikach oraz jednostki OSP w liczbie 13. Dwie jednostki – OSP Duszniki i Podrzewie zostały włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo Gaśniczego.
- Na terenie Gminy działa Przychodnia Lekarzy Rodzinnych SALUS w Dusznikach oraz Gabinet Lekarski SANOFI w Grzebienisku. Ponadto czynne są 3 gabinety stomatologiczne (prywatne) i dwie apteki. Najbliższy szpital położony jest w Szamotułach. Służba zdrowia w obecnym kształcie zaspokaja podstawowe potrzeby społeczności Dusznik.

10. OŚWIATA, KULTURA I SPORT

10.1. Szkolnictwo

Oświata gminna obejmuje przedszkole z oddziałami, szkoły podstawowe i gimnazja. Poziom nauczania jest wysoki, o czym świadczą wyniki nauczania oraz ewaluacji przeprowadzanej w poszczególnych placówkach.

Pełen wykaz gminnych jednostek oświatowych zaprezentowano poniżej:

- **Przedszkole w Dusznikach, ul. Broniewskiego 1, Duszniki;**
- Oddział zamiejscowy Przedszkola w Dusznikach, ul. Ogrodowa 2, Podrzewie;
- Oddziały przedszkolne przy SP w Grzebienisku, ul. Bukowska 2, Grzebienisko;
- Oddziały przedszkolne przy SP w Sędzinku, ul. Szkolna 5, Sędziny;
- Oddział zamiejscowy przedszkola w Dusznikach, Sękowo, ul. Szkolna 23, Podrzewie;
- **Szkoła Podstawowa w Dusznikach, ul. Broniewskiego 3, Duszniki;**
- **Zespół Szkół w Grzebienisku (Szkoła Podstawowa i Gimnazjum), ul. Szkolna 16, Grzebienisko;**
- **Szkoła Podstawowa w Sędzinku, Sędzinko, ul. Szkolna 9, Sędziny;**
- Filia SP Duszniki w Podrzewiu, ul. Dusznicka 22, Podrzewie;
- **Gimnazjum w Dusznikach, ul. Broniewskiego 3, Duszniki.**

W latach 1975-1986 wybudowano w Dusznikach tzw. osiedle oświatowe, w którym centralne miejsce zajmuje budynek szkolny.

TABELA 43. CHARAKTERYSTYKA PLACÓWEK OŚWIATOWYCH NA TERENIE GMINY DUSZNIKI

Placówka	Liczba dzieci	
	31.03.2014	31.03.2015
Gimnazjum Duszniki	223	209
Szkoła Podstawowa Duszniki- ogółem	360	405
Szkoła Podstawowa Duszniki	339	376
Punkt Finalny w Podrzewiu	21	29
Zespół Szkół Grzebienisko- ogółem	327	323
Gimnazjum Grzebienisko	88	67
Szkoła Podstawowa Grzebienisko	139	185
Oddziały Przedszkolne Grzebienisko	100	71
Szkoła Podstawowa Sędzinko- ogółem	118	114
Szkoła Podstawowa Sędzinko	72	74
Oddziały Przedszkolne Sędzinko	46	40
Przedszkole Duszniki- ogółem	227	217

Przedszkole Duszniki	124	124
Odziały zamiejscowe Podrzewie	66	59
Odziały zamiejscowe Sękowo	37	34

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

Na terenie Gminy nie działają szkoły prowadzone przez powiat oraz nie ma tu placówek oświatowych prywatnych.

Dusznickie gimnazja są dobrze wyposażone i skomputeryzowane. Gimnazjum w Dusznikach po raz pierwszy otrzymało pracownię komputerową w roku 2003 (9 komputerów + serwer) wraz z niezbędnym oprogramowaniem sieciowym i drukarką. Połączenie z Internetem odbywało się poprzez tradycyjny modem analogowy o niewielkiej przepustowości informacji. W roku 2006 gimnazjum przystąpiło do programu „e-szkoła”, ogłoszonego przez Urząd Marszałkowski w Poznaniu. Dzięki programowi w szkole zainstalowana została nowoczesna infrastruktura informatyczna i bezprzewodowe połączenie z Internetem. Łącze internetowe zwiększyło swoją prędkość do 6 Mb/s, zakupiono wysokiej klasy serwer, laptopy i projektory wraz ze specjalistycznym oprogramowaniem edukacyjnym na większość zajęć lekcyjnych, zdecydowanie zwiększając tym samym możliwości korzystania z nowoczesnych środków IT przez uczniów i nauczycieli.

W roku 2007 szkoła pozyskała dwa komplety bibliotek multimedialnych (8 komputerów multimedialnych + 2 drukarki), natomiast w roku 2008 gimnazjum otrzymało z MEN kompletnie wyposażoną pracownię informatyczną (11 komputerów stacjonarnych, laptop, projektor, drukarka oraz odpowiednie oprogramowanie).

Ze względu na ciągłą zmianę sprzętu i oprogramowania oraz zmieniające się wymagania w stosunku do nauczycieli i szkół w zakresie wykorzystywania nowoczesnych środków dydaktycznych, kadra nauczycielska jest systematycznie poddawana szkoleniom informatycznym. Nauczyciele przechodzili szkolenia informatyczne wynikające ze zobowiązań związanych z przyznaniem pracowni z MEN, kurs „Intel ku Przyszłości” (rok 2004).

Wykorzystywanie technologii IT w bieżącej pracy szkoły

Znaczne wzbogacenie szkół w odpowiedni sprzęt i oprogramowanie zwiększyło możliwości ich wykorzystywania podczas zajęć lekcyjnych, poza lekcjami, jak również w pracy administracyjnej szkoły. Powszechnym jest praca nauczyciela na zajęciach z laptopem, projektorem oraz wykorzystaniem Internetu i portali edukacyjnych, odpowiedniego oprogramowania lub wcześniej przygotowanych i umieszczonych w komputerze materiałów dydaktycznych. Nierzadko uczniowie pracują na laptopach w dowolnym pomieszczeniu lekcyjnym w szkole, łączą się bezpośrednio z Internetem (pod kontrolą nauczyciela). A więc bardziej powszechne stało się wykorzystanie Internetu jako olbrzymiego źródła informacji. Podczas przerw oraz w czasie wolnym uczniowie bardzo często korzystają z biblioteki multimedialnej, gdzie mają możliwości wyszukiwania i gromadzenia materiałów na zajęcia lekcyjne.

Ważnym elementem w pracy szkoły jest szkolna strona www, na której podawana jest pełna informacja ważna dla całej społeczności szkolnej i środowiska, szczególnie fakty wynikające z bieżącego życia szkoły, umieszczone są tam również podstawowe dokumenty regulujące pracę szkoły. W Grzebienisku pracownie multimedialne posłużyły także środowisku; zostały otwarte dla rodziców i młodzieży pozaszkolnej. Pod kierunkiem nauczycieli prowadzone były kursy obsługi komputera.

W pracy administracyjnej narzędzia informatyczne są niezbędne, zarówno od strony wykorzystania oprogramowania specjalistycznego (oprogramowanie biblioteczne, baza uczniów, dziennik), jak również podczas korzystania z oprogramowania biurowego, (np. MS Office), poczty elektronicznej, zasobów Internetu.

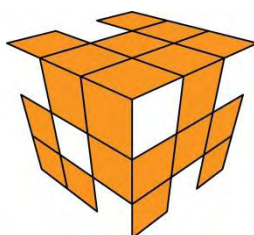
FOTOGRAFIA 14. GIMNAZJUM DUSZNIKI

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

10.2. Kultura

biblioteka
publiczna
centrum
animacji
kultury
duszniki

BIBLIOTEKA PUBLICZNA GMINY DUSZNIKI i CENTRUM ANIMACJI KULTURY

Głównym organizatorem życia kulturalnego na obszarze gminy Duszniki jest gminna instytucja kultury o nazwie „Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Dusznikach”.

Biblioteka w Dusznikach i jej filia w Grzebienisku prężnie działają od ponad sześćdziesięciu lat. Biblioteka Publiczna w Grzebienisku powstała w 1949 roku, w myśl Dekretu z dn. 17 kwietnia 1946 roku, który zapoczątkował planową organizację bibliotek powszechnych na terenie kraju. W roku 2004 Gminny Ośrodek Kultury w Dusznikach przekształcony został w Gminne Centrum Kultury, w którego strukturę włączono Bibliotekę Publiczną z Filią. Od stycznia 2009 r. Biblioteka Publiczna Gminy Duszniki wraz ze swą Filią w Grzebienisku działa jako samodzielna samorządowa instytucja kultury.

Wypełniając statutowe obowiązki, ich pracownicy gromadzą, opracowują i udostępniają zbiory – głównie książki, ale poza tym prasę, dokumenty życia codziennego, regionalia, w coraz większym zakresie także i multimedia. Każdego roku kupowanych jest ponad tysiąc książek. W ubiegłym roku co siódmy mieszkaniec gminy Duszniki był czytelnikiem biblioteki publicznej. Bibliotekarze proponują wiele konkursów czytelniczych, recytatorskich, plastycznych, literackich. Prowadzą spotkania biblioteczne dla przedszkolaków, uczniów i osób starszych, organizują wieczory muzyczno-literackie, spotkania autorskie z polskimi poetami i prozaikami.

TABELA 44. BIBLIOTEKA PUBLICZNA I CENTRUM ANIMACJI KULTURY – DANE STATYSTYCZNE ZA ROK 2014

Wyszczególnienie	Jednostka	2014
Pracownicy biblioteki	osoba	11
Woluminy ogółem	szt.	36.425
Pozyskane woluminy	szt.	1.123
Zarejestrowani czytelnicy ogółem	osoba	1.115
Wypożyczenia	szt.	25.597
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	szt.	22,95
Budżet placówki – suma wydatków rocznie	zł	845.100,00 zł (łącznie Biblioteka i CAK)
Zakup książek	zł	23.157,00

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

Poza głównymi zadaniami statutowymi Biblioteka prowadziła szereg różnych działań i inicjatyw kulturalnych i edukacyjnych, promujących czytelnictwo i integrujących społeczeństwo, skierowanych do różnych grup wiekowych.

Biblioteka dziś:

- oferuje zbiory o uniwersalnym profilu: księgozbiór (składa się z ok. 30 tys. woluminów), stopniowo gromadzone multimedia (audiobooki, płyty CD i CD-ROM, przezrocza, kasety VHS), prasę oraz dokumenty życia społecznego;
- jest ważnym ośrodkiem wiedzy o regionie, gromadzi materiały, dotyczące środowiska lokalnego i Wielkopolski;
- na życzenie Czytelników sprowadza (drogą wymiany międzybibliotecznej) potrzebne książki z innych bibliotek krajowych;
- umożliwia bezpłatne korzystanie z Internetu (w ramach programu „lkonka”);
- organizuje spotkania z pisarzami i poetami;
- proponuje wiele konkursów (literackich, recytatorskich, plastycznych i innych) dla mieszkańców Gminy Duszniki,
- przeprowadza lekcje biblioteczne dla najmłodszych, średniaków i całkiem dorosłych,
- organizuje wernisaże, wystawy i wystawki tematyczne.

Grzebieniska Biblioteka realizuje nie tylko podstawowe zadania: gromadzenie, opracowanie, przechowywanie i udostępnianie księgozbioru. Jej kierowniczka aktywnie współpracuje z miejscową Szkołą Podstawową, Gimnazjum i Przedszkolem, z nauczycielami przedmiotów humanistycznych i bibliotekarką szkolną. Wspólnie organizowane są spotkania autorskie, konkursy literackie i plastyczne. Najmłodszym mieszkańcom proponuje się głośne czytanie książek, i to nie tylko w ramach akcji „Cała Polska czyta dzieciom”. Upowszechnianie książki i czytelnictwa następuje również poprzez organizowane w Bibliotece wystawki i wystawy, konkursy dla przedstawicieli różnych grup wiekowych, wieczory bajek dla dzieci, spotkania z pisarzami, prelekcje.

Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Dusznikach prowadzą wielokierunkową działalność w dziedzinie rozwoju i upowszechniania regionalnej, narodowej i światowej kultury wśród mieszkańców gminy.

W ramach prowadzonej działalności kulturalno-edukacyjnej warto wymienić:

- konkursy;
- spotkania i lekcje biblioteczne;
- spotkania autorskie;
- spektakle teatralne;
- widowiska;
- koncerty;
- rajd rowerowy;
- imprezy plenerowe, jak np. piknik rodzinny, noc świętojańska;
- Przeglądy Pieśni Ludowej z Oskarem Kolbergiem;
- Przeglądy Pieśni Ludowej i Biesiadnej zespołów KGW;
- dożynki gminno-parafialne;
- współorganizacja „Narodowego Święta Niepodległości”;

- organizacja „Jarmarku świątecznego z mikołajkową niespodzianką”.

Wśród wielu inicjatyw Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury warto też wymienić działania, w ramach których prowadzone są zajęcia kół zainteresowań dla dzieci, młodzieży i dorosłych, a są to:

- zajęcia flażoletowe;
- zajęcia plastyczne;
- zajęcia taneczne;
- zajęcia muzyczne;
- warsztaty dziennikarskie;
- zumba.

Warto też zaznaczyć, że Biblioteka w 2014 r. przystąpiła do udziału w programie ogólnopolskim – „MegaMatma uczy w bibliotece”, dzięki któremu użytkownicy uzyskali bezpłatny dostęp do zasobów portalu megamatma.pl. Program ten adresowany jest do wszystkich grup wiekowych, które za jego pośrednictwem uzyskują dostęp do materiałów z testami gimnazjalnymi i maturalnymi wraz z odpowiedziami.

Ponadto od maja 2015 r. Biblioteka rozpoczęła realizację projektu rozgłośni radiowej „Radio to My!”. Projekt ten zwyciężył w konkursie grantowym Aktywna Biblioteka i jest finansowany ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach Programu Rozwoju Bibliotek. Uczestnicy projektu mogą uczestniczyć w warsztatach dziennikarskich prowadzonych przez dziennikarza Radia Merkury – Krzysztofa Sadowskiego.

Gmina Duszniki może poszczycić się dobrze funkcjonującym Centrum Animacji Kultury, które jest inicjatorem rozmaitych form spędzania wolnego czasu. Pod skrzydłami instruktorów rodzi się wiele talentów, dojrzewają prawdziwi artyści.

Centrum Animacji Kultury proponuje urozmaicony wachlarz zajęć, wśród nich: wokalne, taneczne i muzyczne. Dużym zainteresowaniem mieszkańców cieszą się zajęcia taneczne, kluby dzieci i młodzieży oraz zespoły wokalne. W tym roku swoją działalność rozpoczęły spotkania w grupach zabawowych, przeznaczone dla dzieci do dwóch lat wraz z opiekunami.

Od 2008 r. starsze dzieci i młodzież mają możliwość rozwijania zdolności manualnych w ramach tzw. Domu Sztuki, prowadzonego przez studentów i absolwentów ASP w Poznaniu. Rysunek, malarstwo i garncarstwo to główne dziedziny, którymi się zajmują.

Duszniki to ważne centrum kultury ludowej. Ludowe zespoły śpiewacze działają w różnych miejscowościach naszej gminy: w Podrzewiu „Podrzewianka”, w Niewierzu „Niewierzanka”, w Chełminku „Radość”, w Dusznikach „Duszniczanka”, wreszcie Zespół Pieśni i Tańca „Pierwiosnek” w Sękowie. „Duszniczanka” i „Podrzewianka” prezentują oryginalny folklor szamotulski na scenach całej Polski, zdobywając uznanie i wysokie nagrody. Wszystkie zespoły – wraz z niezależnym od GCK Chórem „Halka” – od wielu lat stanowią muzyczną wizytówkę Gminy.

Gmina Duszniki pod względem liczby ośrodków kulturalnych jest bardzo dobrze rozwinięta. Prawie w każdej wiosce są świetlice, w których odbywają się spotkania lokalnych zespołów i mieszkańców. Instruktorzy Gminnego Centrum Kultury często służą pomocą instruktazową i techniczną przy realizacji imprez plenerowych w różnych miejscowościach na terenie gminy.

GCK stworzyło stronę internetową, która jest znakomitym źródłem wszelkich kulturalnych wieści.

10.3. Media lokalne

Media lokalne na terenie Gminy obejmują prasę o zasięgu powiatowym oraz niektóre tytuły o zasięgu wojewódzkim. Wśród nich tytuły: „Gazeta Szamotulska” (tygodnik), „Głos Wielkopolski” (dziennik) oraz dodatek piątkowy „Dzień Szamotulski” (tygodnik), „Nasz Głos Poznański” (dwutygodnik).

Mieszkańcy odbierają rozgłośnie radiową Polskie Radio Merkury i ogólnopolskie stacje komercyjne.

10.4. Sport

Jednostką organizacyjną Gminy Duszniki odpowiedzialną za zarządzanie gminnymi obiektami sportowymi oraz za realizację zadań w zakresie kultury fizycznej i sportu jest **Ośrodek Sportu i Rekreacji w Dusznikach**.

OSiR administruje następującymi obiektami sportowymi na terenie Gminy Duszniki:

- salą sportową i boiskami ORLIK wraz z budynkiem zaplecza przy ul. Broniewskiego w Dusznikach;
- salą sportową wraz z boiskiem do piłki nożnej i bieżnią oraz boiskiem wielofunkcyjnym przy ul. Sportowej w Dusznikach;
- boiskami do piłki nożnej w Niewierzu, Chełminku, Podrzewiu, Sękowie, Sędzinku, Grzebienisku, Sędzinach, Wierzei, Wilczynie, Wilkowie i Kunowie;
- polaną "Czarny Bocian" przy leśniczówce w Dusznikach.

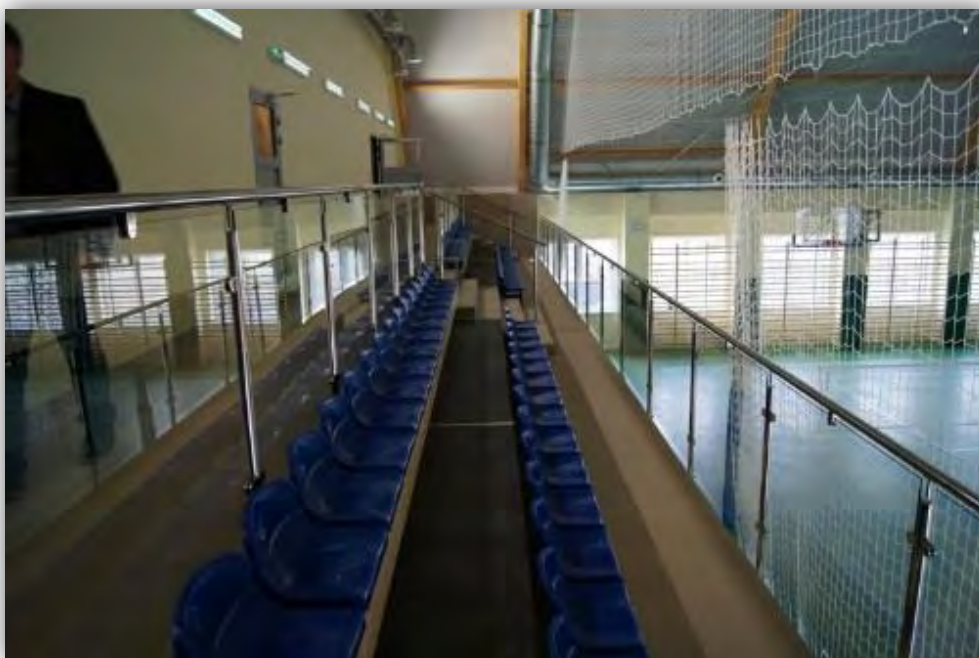
HALA SPORTOWA PRZY UL. BRONIEWSKIEGO W DUSZNIKACH

Hala sportowa o wymiarach 55,00 m x 22,50 m i wysokości 12,00 m oferuje kombinację boisk do siatkówki, piłki ręcznej, koszykówki, itp. i daje możliwość prowadzenia zajęć i rozgrywek sportowych na 3 boiskach jednocześnie, z możliwością rozdzielania automatycznie opuszczanymi kurtynami. Na sali znajduje się również trybuna dla widzów z ok. 60 miejscami siedzącymi, sala do zajęć fitness oraz dodatkowe zaplecze (pomieszczenie biurowe, szatnie, toalety, prysznice, magazyn na sprzęt). Powierzchnia użytkowa obiektu to ok. 1.377 m².

FOTOGRAFIA 15. SALA SPORTOWA W DUSZNIKACH

ŹRÓDŁO: OFICJALNA STRONA INTERNETOWA GMINY DUSZNIKI

FOTOGRAFIA 16. SALA SPORTOWA W DUSZNIKACH

ŹRÓDŁO: OFICJALNA STRONA INTERNETOWA GMINY DUSZNIKI

BOISKA ORLIK

Obiekt ORLIK składa się z dwóch boisk - większego do gry w piłkę nożną z nawierzchnią ze sztucznej trawy oraz mniejszego - wielofunkcyjnego z gładką, sztuczną nawierzchnią do gry w siatkówkę, koszykówkę, piłkę ręczną, czy tenisa. Do dyspozycji użytkowników jest również budynek zaplecza z szatniami, prysznicami, toaletami i magazynem sprzętu.

BOISKO WIELOFUNKCYJNE PRZY UL. SPORTOWEJ W DUSZNIKACH

Jest to ogólnodostępny obiekt ze specjalistyczną nawierzchnią, oferujący możliwość gry w tenisa, siatkówkę i koszykówkę na 2 boiskach jednocześnie oraz rozgrywania innych gier zespołowych.

BOISKO DO SIATKÓWKI PLAŻOWEJ UL. BRONIEWSKIEGO 3A

Ciekawą i bardzo atrakcyjną formą sportową są bez wątpienia boiska do siatkówki plażowej, nieczęsto spotykane w miastach w Polsce.

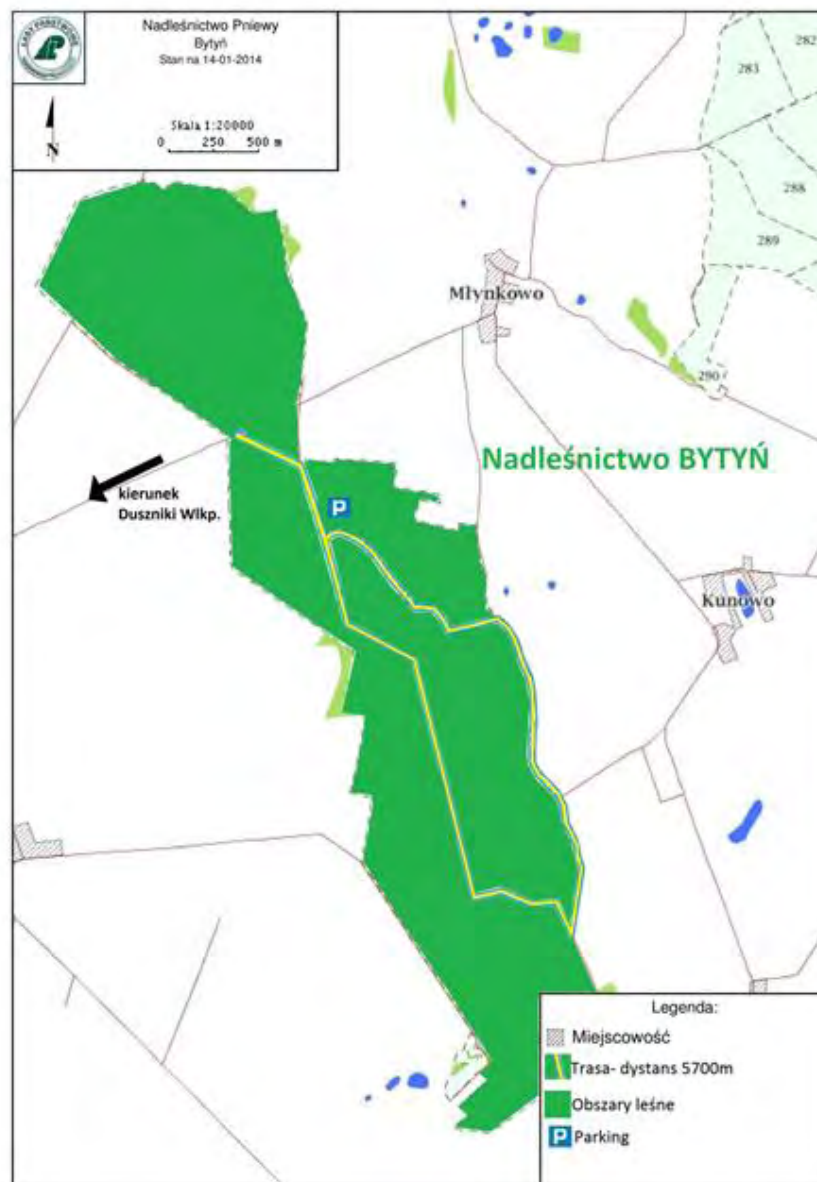
FOTOGRAFIA 17. BOISKA DO SIATKÓWKI PLAŻOWEJ

ŹRÓDŁO: OFICJALNA STRONA INTERNETOWA GMINY DUSZNIKI

POLANA "CZARNY BOCIAN" WRAZ Z ŚCIEŻKĄ BIEGOWĄ

Na uwagę zasługuje bez wątpienia ścieżka do biegania wraz z polaną Czarny Bocian. To bardzo atrakcyjne miejsce w gminie Duszniki. Ścieżka zaczyna się około 2 km od Dusznik, przy trasie w stronę Młynkowa, i liczy 6 km. Na jej końcu znajduje się „Polana Czarnego Bociana”. To idealne miejsce na zrobienie rozgrzewki przed treningiem, jak również miejsce odpoczynku po nim.

RYSUNEK 13. ŚCIEŻKA BIEGOWA I POLANA CZARNY BOCIAN

ŹRÓDŁO: OFICJALNA STRONA INTERNETOWA GMINY DUSZNIKI

Kluby sportowe

W gminie Duszniki działają następujące kluby:

- Ludowy Klub Sportowy „SOKÓŁ” Duszniki: seniorzy, juniorzy;
- Uczniowski Klub Sportowy „OLIMP”;
- „Szach” Sękowo.

Przy Szkole Podstawowej w Grzebienisku:

- Uczniowski Klub Sportowy „DYSKOBOL” w Grzebienisku;
- sekcja tenisa stołowego.

Przy boiskach sportowo-rekreacyjnych:

- Klub Sportowy „SĘKOWO” w Sękowie;
- Ludowy Klub Sportowy „SANO – HURAGAN” w Podrzewiu;
- Klub Sportowy „LECH-KOAGRA”.

Gmina Duszniki od 2000 r. bierze, z dużymi sukcesami, udział we współzawodnictwie Sportowo-Turystycznym Gmin Powiatu Szamotulskiego. UKS „OLIMP, ma bardzo duże osiągnięcia w konkurencjach lekkoatletycznych na szczeblu powiatowym, wojewódzkim i krajowym.

PODSUMOWANIE

- System szkolnictwa na terenie gminy Duszniki obejmuje przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja. Oświata w Gminie stoi na wysokim poziomie, na co miały wpływ pozyskane w ostatnich latach fundusze europejskie, które pozwoliły wdrożyć ciekawe programy edukacyjno-szkoleniowe oraz dały możliwość podniesienia standardu i warunków nauczania. Młodzież kształcić się może w szkołach ponadgimnazjalnych w Szamotułach, Pniewach i w Poznaniu.
- Funkcje kulturalne w Gminie pełnią: Biblioteka Publiczna oraz Centrum Animacji Kultury. Jednostki te dysponują urozmaiconą ofertą, w tym szerokim wachlarzem zajęć. Dużym zainteresowaniem mieszkańców cieszą się zajęcia taneczne, kluby dzieci i młodzieży oraz zespoły wokalne. Każdy z mieszkańców bez względu na wiek może znaleźć coś dla siebie.
- Lokalne media obejmują tygodniki o zasięgu powiatowym i regionalnym. Mieszkańcy odbierają radio Merkury. Gmina wydaje co miesiąc własny biuletyn informacyjny, który na początku miesiąca za pośrednictwem poczty dostarczany jest do domostw. Gazeta zawiera informacje o imprezach, wydarzeniach oraz komunikaty na dany miesiąc.
- Rolę animatora sportu odgrywa na terenie Gminy Ośrodek Sportu i Rekreacji w Dusznikach.
OSiR administruje takimi obiektami sportowymi, jak: sala sportowa i boiska ORLIK wraz z budynkiem zaplecza przy ul. Broniewskiego w Dusznikach; sala sportowa wraz z boiskiem do piłki nożnej i bieżnią oraz boiskiem wielofunkcyjnym przy ul. Sportowej w Dusznikach; boiskami do piłki nożnej w Niewierzu, Chełminku, Podrzewiu, Sękowie, Sędzinku, Grzebienisku, Sędzinach, Wierzei, Wilczynie, Wilkowie i Kunowie; polaną "Czarny Bocian" przy leśniczówce w Dusznikach.
- Podkreślić należy, że Gmina dysponuje bogatą i zróżnicowaną bazą sportową, w skład której wchodzi boiska pełnowymiarowe, boiska sportowe ORLIK, boiska i sale sportowe przyszkolne oraz boiska niepełnowymiarowe, zlokalizowane na terenach wiejskich. Wszystkie obiekty są w dobrym stanie i dobrze wyposażone w sprzęt sportowy.

11. TURYSTYKA I PROMOCJA

11.1. Walory przyrodniczo-rekreacyjne oraz zabytki na terenie Gminy

Gmina Duszniki nie jest typową gminą turystyczną, nie posiada również szczególnie bogatej bazy turystycznej. Na terenie Gminy znajduje się utworzony w 1958 r. rezerwat leśny Duszniczki, gdzie ochronie podlega grupa 15 modrzewi polskich w wieku ok. 140 lat. Z Dusznik prowadzi zielony szlak turystyczny, wiodący poprzez Młynkowo do Bytynia. Ponadto na terenie Dusznik działają gospodarstwa agroturystyczne, a także hotele o wysokim standardzie i liczne punkty gastronomiczne.

Najbardziej atrakcyjnym turystycznie terenem Gminy jest dolina rzeki Mogilnicy Wschodniej wraz z przylegającym lasem. Stanowi ona teren cenny krajobrazowo i przyrodniczo, mający szansę stać się podstawą do rozwoju agroturystyki. Na obszarze tym występują siedliska rzadkich gatunków, np. bociana czarnego i żurawia.

Na terenie Gminy znajduje się jeden hotel o wysokim standardzie - Pałac Podrzewie. Przez Gminę przebiega znakowany szlak turystyczny – zielony: Bytyń – Duszniki (13,8 km), a w ostatnich latach utworzono ścieżkę edukacyjno-przyrodniczą (6 km), prowadzącą do rezerwatu modrzewia polskiego „Duszniczki” oraz wyznaczono oznakowane szlaki rowerowe po terenie Gminy.

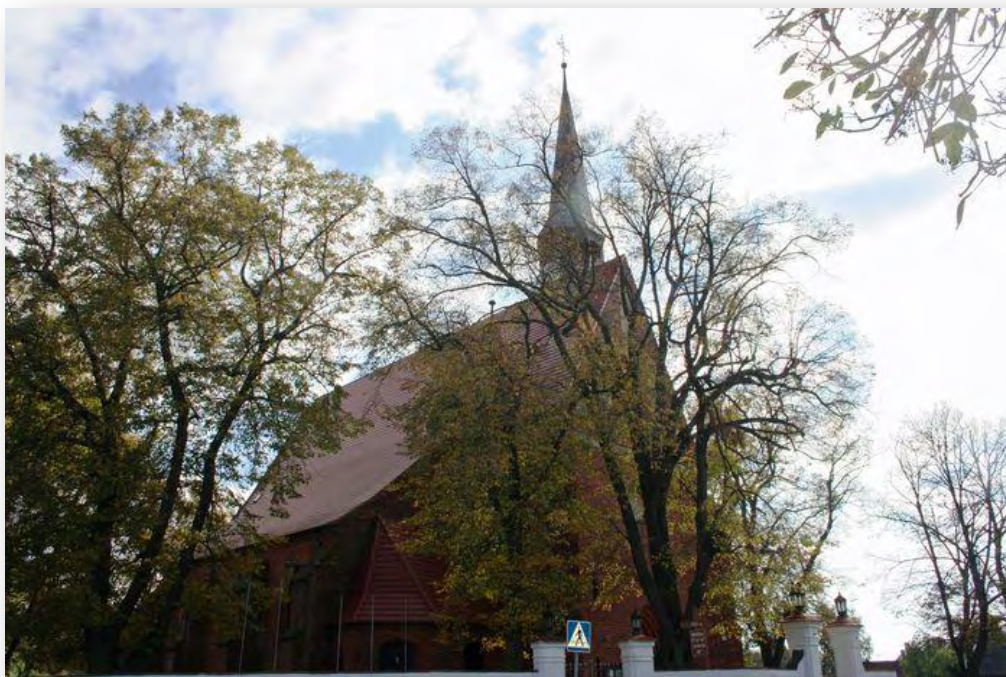
Ochronie prawnej na terenie Gminy podlegają dobra kultury wpisane do rejestrów zabytków, jak i te, których charakter zabytkowy jest oczywisty. Obejmują one zabytki kultury materialnej jak:

- zabytki architektury detale architektoniczne;
- obiekty kultu religijnego;
- parki dworskie;
- zabytki archeologiczne

oraz zabytki kultury niematerialnej związane z działalnością śpiewaczą poświęcone pamięci narodowej.

Gmina Duszniki uboga jest w zabytki kultury materialnej. Towarzyszą one w większości zespołom dworskim i folwarcznym. Spis zabytków przedstawiony przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu obejmuje 135 obiektów, z czego do rejestru wpisano 7. Są to:

- Duszniki - zespół kościelny p.w. św. Marcina;

FOTOGRAFIA 18. KOŚCIÓŁ P.W. ŚW. MARCINA

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

- zespół dworski z parkiem krajobrazowym z poł. XIX;

FOTOGRAFIA 19. PAŁAC DUSZNIKI

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

- Wilczyna - zespół kościoła p.w. św. Jadwigi, park podworski, krajobrazowy;
- Brzoza - zespół dworski z XIX w. z parkiem krajobrazowym;
- Sędziny - zespół pałacowy z XIX w., park krajobrazowy, 1 poł. XIX;
- Podrzewie - zespół dworski, park krajobrazowy, pocz. XX;
- Zakrzewko - zespół dworski, park krajobrazowy, 2 poł. XIX.

Oprócz wymienionych powyżej obiektów, chronione powinny być wszystkie ciekawe indywidualne, historyczne i współczesne obiekty i detale architektoniczne. Do takich należą też związane z kultem religijnym krzyże, kapliczki, figurki oraz miejsca pamięci narodowej jak:

- figura NMP (Królowej Korony Polskiej) w Wilkowie;
- pomnik poświęcony Powstańcom Wielkopolskim w Dusznikach;
- tablica upamiętniająca zamordowanie dyrektora szkoły podstawowej przez gestapo w Grzebienisku.

Ochronie konserwatorskiej podlegają parki dworskie o wartościach krajobrazowych:

- Brzoza;
- Ceradz Dolny;
- Duszniki;
- Niewierz;
- Podrzewie;
- Sarbia;
- Sękowo;
- Wilczyna;
- Grzebienisko;
- Mieścisko.

Większość parków wymaga urządzenia i rewaloryzacji.

Ustawowo ochronie podlegają również obiekty archeologiczne. Do najcenniejszych stanowisk archeologicznych w Gminie należą:

- Brzoza - skupienie osadnicze i grodzisko wklęsłe;
- Duszniki – grodzisko;
- Młynkowo – grodzisko;
- Niewierz - grodzisko wklęsłe, osady;
- Sędzinko grodzisko wklęsłe, osady;
- Wilkowo – grodzisko.

AGROTURYSTYKA

W powiecie szamotulskim intensywnie rozwija się agroturystyka. Na terenie powiatu działa kilkadziesiąt atrakcyjnie położonych gospodarstw agroturystycznych. Największe ich skupienie widoczne jest w północnej części regionu na terenie gminy Wronki oraz w części wschodniej – w gminie Pniewy.

Wieś powiatu szamotulskiego daje możliwość korzystania z bogactwa natury – czystej wody, zieleni i świeżego powietrza, umożliwia poznanie wielowiekowego dziedzictwa kulturowego regionu.

Odnaczające się charakterystyczną dla Wielkopolan gościnną gospodarką agroturystyczną zapewniają zdrową żywność, udział w codziennych pracach w gospodarstwie, jak również stwarzają dogodne warunki do aktywnego wypoczynku, np. jazda konna i przejażdżki powózkami, wędkarstwo, zbieranie grzybów i jagód. Zmęczeni wielkomięskim hałasem krajowi i zagraniczni turyści mają możliwość wypoczynku podczas spacerów po lesie oraz biesiad przy ognisku.

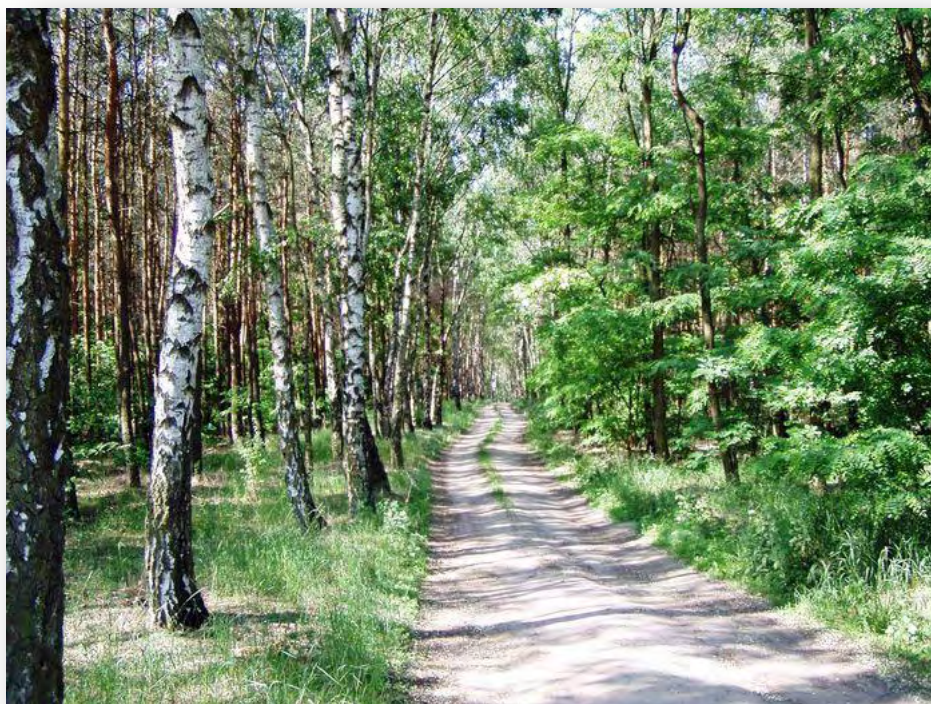
Na terenie gminy Duszniki działają gospodarstwa:

- Paweł Zakrzewski - "Dworek Grzebienisko", ul. Szkolna 18, Grzebienisko;
- kwatery w Sędzinku – 10 miejsc;
- Bar Stop w Dusznikach.

ŚCIEŻKI ROWEROWE NA TERENIE GMINY

Gmina Duszniki dysponuje imponującą siecią ścieżek rowerowych i pieszych o łącznej długości ok. 113,2 km.

FOTOGRAFIA 20. ŚCIEŻKA ROWEROWA

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI

RYSUNEK 14. SZLAKI PIESZE I ROWEROWE NA TERENIE GMINY DUSZNIKI

ŹRÓDŁO: OFICJALNA STRONA INTERNETOWA GMINY DUSZNIKI

Należą do nich:

- Szlak zielony: Bytyń - Duszniki (13,8 km);
- Ścieżka edukacyjno-przyrodnicza w lesie Dusznickim (ok. 7 km);
- Lokalna ścieżka rowerowa - szlak czerwony (dł. 11 km);
- Lokalna ścieżka rowerowa - szlak niebieski (dł. 20 km);
- Lokalna ścieżka rowerowa - szlak brązowy (dł. 22 km);
- Lokalna ścieżka rowerowa - szlak zielony (dł. 25 km);
- Szlak "Bociana Białego" (55,5 km).

FOTOGRAFIA 21. SZLAK BOCIANA BIAŁEGO

ŹRÓDŁO: GMINA DUSZNIKI OFICJALNA STRONA INTERNETOWA

Wśród zabytków na szczególną uwagę zasługują:**PAŁAC Z XVIII W. W SĘDZINACH**

Średniowieczne grodzisko, które dało początek wsi, usytuowane było na lewym brzegu rzeki Mogilnicy. Nazwa wsi sugeruje, że w dawnych czasach była ona posiadłością sędziego. Sędziny dawniej zwane Sędzin, Sandzino lub Sądzino występują w dokumentach historycznych od co najmniej 1387 roku, kiedy to wzmiankowany jest Mścigniew z Sędzina. W roku 1580 posiadała tu swe działki Anna Sędzińska i Jan Sędziński. Pod koniec XVIII wieku Sędziny należały do Jana Chłapowskiego, podsędka poznańskiego, a później do rodziny Oppenów. Na początku XX wieku wieś stanowiła własność niemiecką, a po zakończeniu pierwszej wojny światowej przeszła na rzecz Skarbu Państwa. Majątek liczył wówczas 708 hektarów i posiadał własną gorzelnię. W czasach drugiej wojny stał się ponownie własnością niemiecką. Po 1945 roku majątek był dwukrotnie parcelowany.

Najstarszym zabytkiem znajdującym się na terenie wsi jest pałac pochodzący z XVIII wieku, a przebudowany w wieku XIX. Budynek posiada dwie kondygnacje. Dzięki pewnej surowości w swej budowie charakterystycznej dla klasycystycznych i neoklasycystycznych obiektów posiada wiele powagi. Dawny park dworski zajmował powierzchnię około 2 hektarów. Obecnie jest tak zniszczony, że nie nadaje się do rekonstrukcji. Jedynym drzewem mającym charakter kolumnowy jest jesion, który ma w obwodzie około 300 centymetrów i charakteryzuje się ponad 20 metrową wysokością.

W zespole dawnych dworskich zabudowań folwarcznych znajdujących się na tym terenie wyróżnia się dwupiętrowy spichlerz, pochodzący z 1858 roku oraz obory pochodzące z końca XIX wieku. Z roku 1880 pochodzi stajnia, która w późniejszym okresie została przerobiona na chlewnię. Ponadto zachowały się kuźnia i warsztaty pochodzące z drugiej połowy XIX wieku, a także dwie wspólnie połączone stodoły pochodzące z 1900 roku. Ponadto godne uwagi są również chlewy połączone dawniej z mieszkaniami, które wybudowano w 1860 roku.

FOTOGRAFIA 22. PAŁAC W SĘDZINACH

ŹRÓDŁO: [HTTP://WWW.KOLD.PL/UPLOAD/SEDZINY/SEDZINY1.JPG](http://www.kold.pl/upload/sedziny/sedziny1.jpg)

KAPLICZKI

Osobliwością Gminy są bardzo liczne kapliczki, zlokalizowane w każdej z miejscowości (w największych wsiach stoi nawet po kilka kapliczek, bądź figur świętych. Z ich powstaniem często wiążą się ciekawe wydarzenia historyczne.

Za najstarszą uchodzi kapliczka przy plebanii w Dusznikach, pochodząca z końca XVII wieku. Wiele obiektów powstało pod koniec XIX i na początku XX wieku.

Warto także wspomnieć, że obok jednej z kapliczek w Grzebienisku znajduje się muzeum zabytkowych pojazdów i sprzętów rolniczych. Zgromadzone w nim zbiory oraz wiele figurek kamiennych to efekt działalności księdza kanonika Zygmunta Humerczyka.

11.2. Działania promocyjne Gminy

Za promocję Gminy odpowiada wyznaczony pracownik Urzędu w zakresie działań informacyjnych (prowadzenie oficjalnej strony internetowej Gminy, przygotowywanie materiałów informacyjnych o Gminie, redagowanie biuletynu gminnego pn. „Informator Gminy Duszniki”, zamawianie gadżetów promujących Gminę).

W zakresie organizacji imprez, festynów, wystaw, koncertów jednostką odpowiedzialną za tego rodzaju działania jest Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury (BPiCAK).

Wszelkie imprezy sportowe i rekreacyjne organizuje Ośrodek Sportu i Rekreacji (OSiR).

Na terenie Gminy nie ma punktów informacyjnych. Podstawowym źródłem komunikowania się z mieszkańcami jest oficjalna strona internetowa Gminy oraz strony jednostek organizacyjnych, w tym BPiCAK z aktualną ofertą kulturalną oraz OSiR z ofertą sportowo-rekreacyjną.

Od początku 2015 roku wydawany jest „Informator Gminy Duszniki” – miesięcznik, którego celem jest informowanie mieszkańców Gminy o działaniach administracji samorządowej, organizowanych i skierowanych do wszystkich mieszkańców. Informator jest finansowany w całości z budżetu Gminy, ze środków przeznaczonych na promocję i dostarczany bezpłatnie w formie druków bezadresowych za pośrednictwem poczty do 2.300 skrzynek pocztowych na terenie Gminy. Po 100 egzemplarzy jest wykładanych w Urzędzie i Bibliotece w Dusznikach. Taka forma dystrybucji zapewnia dotarcie z ważnymi informacjami i ofertą kulturalno-sportową do niemal wszystkich mieszkańców Gminy.

W ramach działań promocyjnych zamawiane są również gadżety reklamowe (foldery informacyjne, plecaki, zegary, parasole, długopisy, smycze, kamizelki odblaskowe, bidony, kredki, zestawy piśmiennicze, zakładki do książek, itp.), które są rozdawane przy okazji imprez kulturalnych, sportowych, festynów i działań organizowanych przez organizacje pozarządowe z terenu Gminy. W zależności od wielkości środków finansowych oraz charakteru przedsięwzięcia, ważne informacje są publikowane w lokalnej i regionalnej prasie i telewizji.

Podkreślić należy, iż gmina Duszniki od lat współpracuje z fińską gminą Taivalkoski oraz z estońską Gminą Illuka. Główne sfery współpracy to kultura, sport, oświata i samorząd. W 1997 roku podpisano umowę partnerską z jeszcze innym miastem - gminą Faßberg z regionu Dolna Saksonia w Niemczech.

WSPÓŁPRACA PARTNERSKA

ESTONIA

Pierwsze rozmowy o możliwości współpracy pomiędzy gminą Duszniki i estońską GMINĄ ILLUKA odbyły się pod koniec 2007 roku. Ich podstawą był projekt, do którego przystąpiło Gimnazjum w Grzebienisku, które poprzez Ambasadę Polską w Tallinie nawiązało współpracę ze szkołą w Illuce.

Formalnie współpraca gmin rozpoczęła się listem intencyjnym, skierowanym przez Wójta Gminy Duszniki do władz gminy Illuka. W maju 2008 roku delegacja Dusznik odwiedziła zaprzyjaźnioną gminę. Rewizyta, podczas której podpisano umowę o współpracy, nastąpiła we wrześniu tego samego roku.

Od tego czasu przynajmniej raz w roku dzieci i młodzież z Gimnazjum w Grzebienisku i ze szkoły w Illuce oraz delegacje samorządowców odwiedzają zaprzyjaźnione gminy i szkoły.

Gmina Illuka leży w regionie Ida Viru, w północno-wschodniej części Estonii. Liczy niecałych 1.200 mieszkańców i zajmuje 517 km².

RYSUNEK 15. GMINA ILLUKA

ŹRÓDŁO: OFICJALNA STRONA INTERNETOWA GMINY

FINLANDIA

Współpraca z fińską gminą TAIVALKOSKI rozpoczęła się z inicjatywy gminy Illuka. Obie te gminy współpracują od dłuższego czasu, głównie w ramach wymiany dzieci i młodzieży szkolnej. Powstał zatem pomysł, by działania te rozszerzyć również o gminę Duszniki.

Pierwsza wizyta delegacji z gminy Taivalkoski miała miejsce przy okazji obchodów XX-lecia samorządu gminy Duszniki na początku maja 2010 roku.

W styczniu 2011 roku został podpisany list intencyjny, w którym władarze obu gmin wyrazili wolę współpracy w sferze kultury, sportu, oświaty i samorządów.

Gmina Taivalkoski leży w północnej części Finlandii, w prowincji Oulu, graniczącej z Laponią. Liczy niecałych 4.500 mieszkańców na powierzchni 2.650 km², z czego większość zajmują lasy i jeziora.

RYSUNEK 16. DANE DOTYCZĄCE PARTNERSKIEJ GMINY TAIVALKOSKI

Taivalkoski																																																					
— Municipality —																																																					
Taivalkosken kunta																																																					
 <p>The childhood home of author Kalle Päätalo has become one of the most visited tourist attractions in Taivalkoski.</p>																																																					
 <p>Coat of arms</p>	<table border="1"> <tr> <td>Country</td> <td>Finland</td> </tr> <tr> <td>Region</td> <td>Northern Ostrobothnia</td> </tr> <tr> <td>Sub-region</td> <td>Koillismaa sub-region</td> </tr> <tr> <td>Charter</td> <td>1879</td> </tr> <tr> <td>Government</td> <td></td> </tr> <tr> <td>- Municipal manager</td> <td>Jukka Mikkonen</td> </tr> <tr> <td>Area(2010-01-01)^[1]</td> <td></td> </tr> <tr> <td>- Total</td> <td>2 650.86 km² (1 023.5 sq mi)</td> </tr> <tr> <td>- Land</td> <td>2 438.17 km² (941.4 sq mi)</td> </tr> <tr> <td>- Water</td> <td>212.69 km² (82.1 sq mi)</td> </tr> <tr> <td>Area rank</td> <td>26th largest in Finland</td> </tr> <tr> <td>Population (2010-03-31)^[2]</td> <td></td> </tr> <tr> <td>- Total</td> <td>4 481</td> </tr> <tr> <td>- Rank</td> <td>205th largest in Finland</td> </tr> <tr> <td>- Density</td> <td>1.84/km² (4.8/sq mi)</td> </tr> <tr> <td>Population by native language^[3]</td> <td></td> </tr> <tr> <td>- Finnish</td> <td>99% (official)</td> </tr> <tr> <td>- Others</td> <td>1%</td> </tr> <tr> <td>Population by age^[4]</td> <td></td> </tr> <tr> <td>- 0 to 14</td> <td>18.1%</td> </tr> <tr> <td>- 15 to 64</td> <td>62.8%</td> </tr> <tr> <td>- 65 or older</td> <td>19.1%</td> </tr> <tr> <td>Time zone</td> <td>EET (UTC+2)</td> </tr> <tr> <td>- Summer (DST)</td> <td>EEST (UTC+3)</td> </tr> <tr> <td>Municipal tax rate^[5]</td> <td>19.75%</td> </tr> <tr> <td>Website</td> <td>www.taivalkoski.fi</td> </tr> </table>	Country	Finland	Region	Northern Ostrobothnia	Sub-region	Koillismaa sub-region	Charter	1879	Government		- Municipal manager	Jukka Mikkonen	Area(2010-01-01)^[1]		- Total	2 650.86 km ² (1 023.5 sq mi)	- Land	2 438.17 km ² (941.4 sq mi)	- Water	212.69 km ² (82.1 sq mi)	Area rank	26th largest in Finland	Population (2010-03-31)^[2]		- Total	4 481	- Rank	205th largest in Finland	- Density	1.84/km ² (4.8/sq mi)	Population by native language^[3]		- Finnish	99% (official)	- Others	1%	Population by age^[4]		- 0 to 14	18.1%	- 15 to 64	62.8%	- 65 or older	19.1%	Time zone	EET (UTC+2)	- Summer (DST)	EEST (UTC+3)	Municipal tax rate^[5]	19.75%	Website	www.taivalkoski.fi
Country	Finland																																																				
Region	Northern Ostrobothnia																																																				
Sub-region	Koillismaa sub-region																																																				
Charter	1879																																																				
Government																																																					
- Municipal manager	Jukka Mikkonen																																																				
Area(2010-01-01)^[1]																																																					
- Total	2 650.86 km ² (1 023.5 sq mi)																																																				
- Land	2 438.17 km ² (941.4 sq mi)																																																				
- Water	212.69 km ² (82.1 sq mi)																																																				
Area rank	26th largest in Finland																																																				
Population (2010-03-31)^[2]																																																					
- Total	4 481																																																				
- Rank	205th largest in Finland																																																				
- Density	1.84/km ² (4.8/sq mi)																																																				
Population by native language^[3]																																																					
- Finnish	99% (official)																																																				
- Others	1%																																																				
Population by age^[4]																																																					
- 0 to 14	18.1%																																																				
- 15 to 64	62.8%																																																				
- 65 or older	19.1%																																																				
Time zone	EET (UTC+2)																																																				
- Summer (DST)	EEST (UTC+3)																																																				
Municipal tax rate^[5]	19.75%																																																				
Website	www.taivalkoski.fi																																																				
 <p>Location of Taivalkoski in Finland Coordinates: 65°34.5'N 028°14.5'E</p>																																																					

ŹRÓDŁO: OFICJALNA STRONA INTERNETOWA GMINY

NIEMCY

Początek współpracy gminy Duszniki z GMINĄ FAßBERG miał związek z możliwością pozyskania środków na dofinansowanie dokończenia budowy gmachu Gminnego Centrum Kultury z Fundacji Polsko-Niemieckie Pojednanie. Jednym z warunków pozyskania dofinansowania była współpraca i kontakty społeczno-kulturalne z gminą niemiecką. Chętną do nawiązania współpracy w tym zakresie okazała się gmina Faßberg z regionu Dolna Saksonia w Niemczech.

Pierwsza wizyta delegacji niemieckiej w Dusznikach miała miejsce we wrześniu 1995 roku, natomiast rewizyta przedstawicieli dusznickiego samorządu nastąpiła w lutym 1997 roku. Od tego czasu następują cykliczne spotkania, zwłaszcza zaprzyjaźnionych Kurkowych Bractw Strzeleckich: z Faßberg i Grzebieniska.

W listopadzie 1997 roku podpisano porozumienie o wzajemnej współpracy.

GMINA Faßberg to gmina samodzielna w Niemczech, w kraju związkowym Dolna Saksonia, w powiecie Celle. Liczy ok. 6,9 tys. mieszkańców na powierzchni 102 km².

RYSUNEK 17. GMINA FASSBERG NIEMCY

ŹRÓDŁO: OFICJALNA STRONA INTERNETOWA GMINY

PODSUMOWANIE

- Na uwagę zasługują liczne obiekty o charakterze kulturalnym oraz zabytki rozlokowane na terenie Gminy. Jest tu kilka pałaców, zabytkowych kościołów i innych miejsc wartych uwagi.
- Bez wątpienia największą turystyczną atrakcją stanowią i powinny liczne, dobrze oznakowane szlaki rowerowe z rozbudowaną infrastrukturą towarzyszącą. Jest ich coraz więcej i łączą coraz dalej oddalone od siebie punkty na terenie Gminy. Łączna długość szlaków na terenie gminy Duszniki to ponad 113 km!
- Ważną rolę w rozwoju turystycznym Gminy pełnić powinny gospodarstwa agroturystyczne. Już obecnie odnotowuje się aktywną działalność kilku z nich.
- Niezwykłą osobliwością Gminy są liczne kapliczki, pięknie usytuowane, wiele z nich w bardzo dobrym stanie. Kapliczki znaleźć można w każdej z miejscowości w Gminie.
- Działania promocyjne Gminy obejmują prowadzenie strony internetowej i wydawanie gadżetów promocyjnych. Ciekawą formą dotarcia z informacjami do mieszkańców jest wydawanie comiesięcznego informatora, który rozsyłany jest do 2.300 domostw na terenie Gminy.
- Na podkreślenie zasługuje fakt, że gmina Duszniki współpracuje z 3 gminami partnerskimi - z Niemiec, Finlandii i Estonii.

12. SPIS TABEL

TABELA 1. LICZBA LUDNOŚCI GMINY DUSZNIKI.....	25
TABELA 2. LUDNOŚCI GMINY DUSZNIKI Z PODZIAŁEM NA GRUPY: PRZEDPRODUKCYJNĄ, PRODUKCYJNĄ I POPRODUKCYJNĄ.....	26
TABELA 3. ANALIZA BEZROBOCIA W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU SZAMOTULSKIEGO, STAN NA KONIEC 2014 ROKU.....	28
TABELA 4. WYBRANE DANE O BEZROBOTNYCH W GMINIE DUSZNIKI W LATACH 2011- 2014.....	31
TABELA 5. DOCHODY BUDŻETU GMINY (w zł).....	37
TABELA 6. STOSUNEK PODATKÓW I OPŁAT LOKALNYCH DO DOCHODÓW OGÓŁEM...	39
TABELA 7. STOSUNEK UDZIAŁU W PODATKU DOCHODOWYM DO DOCHODÓW OGÓŁEM.....	40
TABELA 8. WPŁYWY Z PODATKU DOCHODOWEGO OD OSÓB FIZYCZNYCH I PRAWNYCH	40
TABELA 9. DOCHODY Z MAJĄTKU (w zł).....	41
TABELA 10. STOSUNEK SUBWENCJI DO DOCHODÓW OGÓŁEM.....	42
TABELA 11. DOTACJE CELOWE.....	43
TABELA 12. WYDATKI BIEŻĄCE.....	46
TABELA 13. WYDATKI INWESTYCYJNE W PODZIALE NA WYSZCZEGÓLNIONE KATEGORIE.....	48
TABELA 14. ZADŁUŻENIE GMINY.....	52
TABELA 15. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WPISANE DO REJESTRU REGON, NA TERENIE GMINY DUSZNIKI.....	54
TABELA 16. PODMIOTY GOSPODARCZE NA TERENIE GMINY DUSZNIKI - BRANŻE.....	55
TABELA 17. PRZEDSIĘBIORSTWA WG WIELKOŚCI.....	56
TABELA 18. WSKAŹNIKI DLA PODMIOTÓW Z TERENU GMINY DUSZNIKI ZA OKRES 2008-2013.....	57
TABELA 19. GOSPODARSTWA ROLNE WEDŁUG SPISU ROLNEGO Z 2010 ROKU – LICZBA	61
TABELA 20. GOSPODARSTWA ROLNE WEDŁUG SPISU ROLNEGO Z 2010 ROKU – POWIERZCHNIA.....	61
TABELA 21. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW – DANE WG SPISU ROLNEGO ZA 2010 ROK ...	62
TABELA 22. GOSPODARSTWA ROLNE WG RODZAJÓW UPRAW I POWIERZCHNI ZASIEWÓW – SPIS ROLNY 2010.....	63
TABELA 23. KLASY GRUNTÓW I ICH POWIERZCHNIA.....	65
TABELA 24. RODZAJE GRUNTÓW NA TERENIE GMINY DUSZNIKI - STAN NA KONIEC CZERWCA 2015.....	66
TABELA 25. WYKAZ MIEJSCOWOŚCI WRAZ Z ICH POWIERZCHNIĄ.....	68
TABELA 26. GRUNTY KOMUNALNE WG GRUP RODZAJOWYCH.....	69
TABELA 27. GMINA DUSZNIKI ZASOBY MIESZKANIOWE W LATACH 2009-2013.....	71
TABELA 28. MIESZKANIA WYPOSAŻONE W INSTALACJE TECHNICZNO-SANITARNE W LATACH 2009-2013.....	72
TABELA 29. MIESZKANIA WYPOSAŻONE W INSTALACJE TECHNICZNO-SANITARNE, OKRES 2009-2013.....	72
TABELA 30. CHARAKTERYSTYKA SYSTEMU WODOCIĄGOWEGO GMINY DUSZNIKI.....	75
TABELA 31. OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW W DUSZNIKACH.....	76
TABELA 32. OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW W GRZEBIENISKU.....	77

TABELA 33. OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW W PODRZEWIU	77
TABELA 34. INFORMACJE NA TEMAT SKANALIZOWANIA GMINY DUSZNIKI	78
TABELA 35. FIRMY ODBIERAJĄCE ODPADY	80
TABELA 36. SIEĆ GAZOWA NA TERENIE GMINY W LATACH 2009-2013	82
TABELA 37. DROGI PRZEBIEGAJĄCE PRZEZ TEREN GMINY DUSZNIKI	84
TABELA 38. LICZBA ŚRODOWISK OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ (WEDŁUG POWODÓW)	90
TABELA 39. LICZBA PRYZNANYCH ŚWIADCZEŃ I ICH WARTOŚĆ W 2014 ROKU	91
TABELA 40. RODZAJE ORAZ KOSZTY ŚWIADCZEŃ UDZIELONYCH PRZEZ GMINNY OŚRODEK POMOCY (2014)	93
TABELA 41. CHARAKTERYSTYKA STANU PRZESTĘPCZOŚCI W GMINIE DUSZNIKI	96
TABELA 42. ZESTAWIENIE ZAISTNIAŁYCH ZDARZEŃ WG GMIN I DZIAŁAŃ KOMISARIATÓW	97
TABELA 43. CHARAKTERYSTYKA PLACÓWEK OŚWIATOWYCH NA TERENIE GMINY DUSZNIKI	102
TABELA 44. BIBLIOTEKA PUBLICZNA I CENTRUM ANIMACJI KULTURY – DANE STATYSTYCZNE ZA ROK 2014	105

13. SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1. HERB GMINY	11
RYSUNEK 2. FLAGA GMINY	11
RYSUNEK 3. GMINA DUSZNIKI	13
RYSUNEK 4. SCHEMAT ORGANIZACYJNY GMINY	16
RYSUNEK 5. SIEĆ WODOCIĄGOWA W GMINIE DUSZNIKI	73
RYSUNEK 6. SIEĆ KANALIZACYJNA NA TERENIE GMINY	75
RYSUNEK 7. ROZMIESZCZENIE OCZYSZCZALNI ORAZ PLANY INWESTYCYJNE W RAMACH WIELOLETNIEGO PLANU ROZWOJU I MODERNIZACJI URZĄDZEŃ WODOCIĄGOWYCH I KANALIZACYJNYCH W GMINIE DUSZNIKI NA LATA 2005-2015	79
RYSUNEK 8. SIEĆ GAZOWA NA TERENIE GMINY DUSZNIKI – STAN NA KONIEC 2014 ..	81
RYSUNEK 9. KORZYSTNA LOKALIZACJA GMINY NA MAPIE WIELKOPOLSKI	87
RYSUNEK 10. TPBUS SP Z O.O. ODJAZDY AUTOBUSÓW	87
RYSUNEK 11. GMINA DUSZNIKI NA MAPACH GOOGLE	88
RYSUNEK 12 LOKALIZACJA JRG ORAZ OSP W KSRG – TEREN POWIATU SZAMOTULSKIEGO	98
RYSUNEK 13. ŚCIEŻKA BIEGOWA I POLANA CZARNY BOCIAN	111
RYSUNEK 14. SZLAKI PIESZE I ROWEROWE NA TERENIE GMINY DUSZNIKI	117
RYSUNEK 15. GMINA ILLUKA	121
RYSUNEK 16. DANE DOTYCZĄCE PARTNERSKIEJ GMINY TAIVALKOSKI	122
RYSUNEK 17. GMINA FASSBERG NIEMCY	123

14. SPIS WYKRESÓW

WYKRES 1. LICZBA LUDNOŚCI GMINY W OKRESIE 2007-2014.....	25
WYKRES 2. LUDNOŚĆ W PODZIALE NA KATEGORIE – ROK 2014	26
WYKRES 3. PODZIAŁ NA KATEGORIE LUDNOŚCI PRZEPRODUKCYJNA, PRODUKCYJNA, MOBILNA, POPRODUKCYJNA.....	27
WYKRES 4. ANALIZA BEZROBOCIA W GMINACH POWIATU SZAMOTULSKIEGO STAN NA KONIEC 2014 ROKU	30
WYKRES 5. WYBRANE DANE NA TEMAT BEZROBOCIA W GMINIE DUSZNIKI W LATACH 2011-2014	32
WYKRES 6. POZIOM WYDATKÓW I DOCHODÓW BUDŻETOWYCH (w zł).....	35
WYKRES 7. UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH SKŁADOWYCH W DOCHODACH GMINY.....	36
WYKRES 8. UDZIAŁ DOCHODÓW WŁASNYCH W DOCHODACH OGÓŁEM	38
WYKRES 9. STRUKTURA PODATKÓW I OPŁAT LOKALNYCH	39
WYKRES 10. WPŁYWY Z PODATKU DOCHODOWEGO A DOCHODY OGÓŁEM	41
WYKRES 11. UDZIAŁ DOCHODÓW Z MAJĄTKU GMINY W DOCHODACH OGÓŁEM.....	42
WYKRES 12. POZIOM WYDATKÓW BUDŻETU GMINY.....	43
WYKRES 13. WYDATKI BUDŻETOWE W POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁACH	45
WYKRES 14. WYDATKI INWESTYCYJNE A WYDATKI OGÓŁEM.....	47
WYKRES 15. WYDATKI INWESTYCYJNE W POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁACH	51
WYKRES 16. PODMIOTY NA TERENIE GMINY DUSZNIKI W REJESTRZE REGON	55
WYKRES 17. PODMIOTY WG BRANŻ NA TERENIE DUSZNIKI W 2014 ROKU	56
WYKRES 18. LICZBA GOSPODARSTW POD WZGLĘDEM WIELKOŚCI.....	61
WYKRES 19. UPRAWY NA TERENIE GMINY DUSZNIKI	64
WYKRES 20. KLASY GRUNTÓW NA TERENIE GMINY DUSZNIKI.....	65
WYKRES 21. RODZAJE GRUNTÓW NA TERENIE GMINY DUSZNIKI	66
WYKRES 22. GRUNTY KOMUNALNE	69
WYKRES 23. BUDYNKI MIESZKALNE W GMINIE DUSZNIKI OGÓŁEM NA PRZEŁOMIE LAT 2009-2013	72
WYKRES 24. LICZBA LUDNOŚCI PODŁĄCZONEJ DO SIECI GAZOWEJ W OSTATNICH LATACH.....	82
WYKRES 25. RODZAJE DRÓG NA TERENIE GMINY DUSZNIKI.....	84
WYKRES 26. LICZBA OSÓB W RODZINACH OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ W 2014 (WYBRANE KATEGORIE POMOCY SPOŁECZNEJ)	91
WYKRES 27. LICZBA PRYZNANYCH ŚWIADCZEŃ W 2014 ROKU	92
WYKRES 28. STAN PRZESTĘPCZOŚCI W GMINIE: PORÓWNANIE DLA ROKU 2013 i 2014	96
WYKRES 29. CHARAKTERYSTYKA PRZESTĘPCZOŚCI W GMINIE W 2014 ROKU.....	97

15. SPIS FOTOGRAFII

FOTOGRAFIA 1. DUSZNIKI Z LOTU PTAKA.....	3
FOTOGRAFIA 2. DUSZNIKI Z LOTU PTAKA.....	8
FOTOGRAFIA 3. SĘDZINKO – MIEJSCE ODPOCZYNKU PODRÓŻNYCH NA AUTOSTRADZIE A2.....	8
FOTOGRAFIA 4. GMACH URZĘDU GMINY DUSZNIKI.....	15
FOTOGRAFIA 5. SANO FABRYKA W SĘKOWIE.....	58
FOTOGRAFIA 6. SANO SĘKOWO.....	58
FOTOGRAFIA 7. STACJA WODOCIĄGOWA DUSZNIKI.....	74
FOTOGRAFIA 8. STACJA UZDATNIANIA WODY KUNOWO.....	74
FOTOGRAFIA 9. OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW W DUSZNIKACH.....	76
FOTOGRAFIA 10. OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW PODRZEWIU.....	78
FOTOGRAFIA 11. MIEJSCE OBSŁUGI PODRÓŻNYCH – ZALESIE.....	86
FOTOGRAFIA 12. WTZ W DUSZNIKACH.....	95
FOTOGRAFIA 13. WÓZ BOJOWY OSP.....	99
FOTOGRAFIA 14. GIMNAZJUM DUSZNIKI.....	104
FOTOGRAFIA 15. SALA SPORTOWA W DUSZNIKACH.....	109
FOTOGRAFIA 16. SALA SPORTOWA W DUSZNIKACH.....	109
FOTOGRAFIA 17. BOISKA DO SIATKÓWKI PLAŻOWEJ.....	110
FOTOGRAFIA 18. KOŚCIÓŁ P.W. ŚW. MARCINA.....	114
FOTOGRAFIA 19. PAŁAC DUSZNIKI.....	114
FOTOGRAFIA 20. ŚCIEŻKA ROWEROWA.....	116
FOTOGRAFIA 21. SZLAK BOCIANA BIAŁEGO.....	118
FOTOGRAFIA 22. PAŁAC W SĘDZINACH.....	119